

REGIOPLAN

BELEIDSONDERZOEK

Procesevaluatie Evaluatie- en uitbreidingswet Bibob 2013

Eindrapport

- EINDRAPPORT -

Auteurs

Marije Kuin
Eline Verbeek
Ger Homburg

Amsterdam, 24 april 2020
Publicatienr. 19085

© 2020 WODC. Auteursrechten voorbehouden.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Summary	1
1 Inleiding	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Doel- en vraagstelling	1
1.3 Opzet onderzoek	2
1.4 Leeswijzer	5
2 Aanpassingen in de Uitbreidingswet (2013)	7
2.1 Ontwikkelingen in aanloop naar wetswijzigingen 2013	7
2.2 Wetswijzigingen in 2013	9
2.3 Verwachtingen van de wet	11
3 Implementatie van de Uitbreidingswet (2013)	14
3.1 Implementatie van de wetswijzigingen	14
3.2 Toepassingsbereik	16
3.3 Informatiepositie bestuursorganen	19
3.4 Rechtspositie betrokkenen	22
3.5 Werkwijze advisering LBB	23
3.6 Rol van RIEC's	24
3.7 Tevredenheid beleidsruimte	25
3.8 Differentiatie naar type bestuursorgaan	27
4 Toepassing van de Uitbreidingswet (2013)	29
4.1 Omvang toepassing	29
4.2 Ondersteuning door RIEC's	32
4.3 Advies van het LBB	34
4.4 Bibob bij aanbestedingen	39
5 Randvoorwaarden, knelpunten en neveneffecten	43
5.1 Randvoorwaarden	43
5.2 Tevredenheid over de uitvoeringspraktijk	46
5.3 Knelpunten in de uitvoeringspraktijk	47
5.4 Neveneffecten	50
5.5 Differentiatie naar type bestuursorgaan	51
6 Conclusie	54
Bijlage 1 – Onderzoeksverantwoording	61
Bijlage 2 – Vragenlijst	62
Bijlage 3 – Tabellen	79

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Samenvatting

S

Samenvatting

De Evaluatie- en uitbreidingswet Bibob 2013

De Wet Bibob is in 2003 ingevoerd om de integriteit van overheidsinstellingen te beschermen. De bevoegdheden en maatregelen in de wet moeten voorkomen dat de overheid onbedoeld meewerkt aan de facilitering van crimineel gedrag en het witwassen van gelden die met criminele activiteiten zijn gegenereerd. De wet geeft overheidsinstellingen mogelijkheden om informatie te verzamelen over rechtspersonen die vergunningen of subsidies aanvragen of die transacties met overheidsinstellingen aan willen gaan.

Na een evaluatie in 2007 is besloten tot een aantal wijzigingen in de wet. Deze zijn vastgelegd in de Evaluatie- en uitbreidingswet Bibob van 2013 (in het vervolg kortheidshalve met Uitbreidingswet (2013) aangeduid). De belangrijkste nieuwe elementen zijn:

- de uitbreiding van het werkingsgebied van de wet met de nieuwe terreinen;
- de verbetering van de informatiepositie van bestuursorganen;
- de verbetering van de rechtspositie van betrokkenen;
- wijzigingen met betrekking tot de advisering door het Landelijk Bureau Bibob (LBB);
- een gewijzigde rol van de Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's).

Deze evaluatie gaat over de uitbreiding van de bevoegdheden in de Uitbreidingswet (2013). Inmiddels wordt gewerkt aan nieuwe wetswijzigingen. Deze nieuwe aanpassingen vormen geen onderwerp van deze evaluatie.

Doel en opzet onderzoek

Het doel van het onderzoek is het verschaffen van inzicht in de uitvoering van de Uitbreidingswet (2013), in het bijzonder met betrekking tot de aanpassingen die in de wet zijn vastgelegd. Met het onderzoek wordt de Tweede Kamer geïnformeerd en wordt voldaan aan de evaluatiebepaling in de wet. In het onderzoek zijn gegevens verzameld door:

- interviews met sleutelinformanten;
- bestudering van beleids- en aanbestedingsdocumenten;
- een digitale enquête onder gemeenten en provincies;
- groepsinterviews met bestuursorganen;
- een expertmeeting.

Implementatie en benutting van de Uitbreidingswet (2013) door bestuursorganen

Eind 2019 hebben nagenoeg alle gemeenten en provincies Bibob-beleid vastgesteld. Dit is een toename ten opzichte van de situatie vóór de wetswijziging, toen ongeveer twee derde van de gemeenten en provincies Bibob-beleid had. De meerderheid van de bestuursorganen heeft het Bibob-beleid na het van kracht worden van de Uitbreidingswet (2013) gewijzigd.

De mate waarin bestuursorganen de mogelijkheden van de Uitbreidingswet (2013) in beleid hebben omgezet verschilt voor de toepassingsgebieden: de implementatie van Bibob-beleid voor subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties blijft achter bij het Bibob-beleid voor vergunningen. De Wet Bibob wordt in de praktijk slechts beperkt in beleid voor aanbestedingen vertaald. Provincies zijn daarin actiever dan gemeenten en grote gemeenten zijn actiever dan kleinere gemeenten. In de praktijk blijkt dat bestuursorganen vooral de mogelijkheid benutten om de wet toe te passen op het brede terrein van vergunningen (waaronder ook gemeentelijke, op de APV gebaseerde vergunningen) en op vastgoedtransacties.

De wetswijzigingen gericht op bevordering van de informatiepositie van bestuursorganen worden over het algemeen goed gebruikt. Bestuursorganen ervaren dat de nieuwe bevoegdheden de informatiepositie voor de uitvoering van het eigen onderzoek versterken. De landelijke vragenformulieren voor het eigen onderzoek van bestuursorganen, de nieuwe bevoegdheden voor het verzamelen van justitiële, strafrechtelijke en politiegegevens en gegevens uit het Handelsregister dragen daaraan bij.

Het onderzoek laat zien dat de aanpassingen in de Wet Bibob voor de verbetering van de rechtspositie van betrokkenen niet overal zijn doorgevoerd. Afschriften van het advies worden in de praktijk niet altijd aan betrokkenen verstrekt en er is nog weinig ervaring met bezwaarcommissies.

Het LBB maakt, zoals beoogd, gebruik van de informatiebronnen die tot zijn beschikking staan. Dit draagt bij aan de tevredenheid van bestuursorganen over de adviezen van het LBB. De verruiming van

de afhandelingstermijn in 2013 heeft echter pas relatief recent geleid tot het uitbrengen van (het merendeel van de) adviezen binnen de gestelde adviestermijnen.

Na de gewijzigde rol van de RIEC's is de ondersteuning aan een deel van de bestuursorganen, vooral kleine en middelgrote gemeenten, geïntensiveerd.

Toepassing

Bestuursorganen hebben in de enquête opgegeven dat zij in 2018 bijna 1700 beslissingen gebaseerd op de Wet Bibob hebben genomen. Dit gaat om procedures waarbij ze geen beroep op het LBB hebben gedaan. Bestuursorganen rapporteerden dat ze voor ruim 100 beslissingen advies aan het LBB hebben gevraagd. Bij de Bibob-toetsen gaat het hoofdzakelijk om aanvragen van vergunningen. Deze worden in meerderheid verleend. Het aantal uitgereikte Bibob-formulieren is in de afgelopen vijf jaar stabiel. Als bestuursorganen vaker Bibob-toetsen zijn gaan uitvoeren, gaat het vooral om vergunningen en vastgoedtransacties. In de jaren 2016 t/m 2019 bracht het LBB jaarlijks tussen de 200 en ruim 300 adviezen uit. Grote gemeenten vragen vaker advies aan het LBB dan kleine en middelgrote gemeenten. De ondersteuning bij Bibob-toetsen door de RIEC's varieert sterk over de jaren en de regio's.

Randvoorwaarden en knelpunten

Hoewel de nieuwe bevoegdheden in de praktijk lang niet altijd tot een ruimere toepassing hebben geleid, zijn bestuursorganen over het algemeen tevreden met de beleidsruimte die de Uitbreidingswet (2013) biedt. De wet voorziet in een behoefte van bestuursorganen aan een flexibel instrument waarmee aangesloten kan worden op lokale problematiek. Daar staat tegenover dat aan een aantal randvoorwaarden om de Uitbreidingswet (2013) adequaat te kunnen implementeren en uitvoeren nog onvoldoende wordt voldaan, te weten:

- de beschikbaarheid van capaciteit en expertise bij bestuursorganen;
- de inrichting van de Bibob-procedure binnen (grote) bestuursorganen;
- de bevoegdheden voor informatiedeling met andere bestuursorganen.

Deze randvoorwaarden zien we terug in de knelpunten bij de uitvoering van de Uitbreidingswet (2013). De belangrijkste knelpunten die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen, zijn:

- **Personele en financiële capaciteit:** een beperkte capaciteit bij bestuursorganen leidt tot onvolledige en trage implementatie van de wet en tot beperkte toepassing in de praktijk. Gemeenten noemen dit knelpunt vaker dan provincies en binnen gemeenten gaat het vooral om kleine en middelgrote gemeenten.
- **Beperkte kennisopbouw en bewustwording:** in het verlengde van de beperkingen in capaciteit, zijn ook de kennisopbouw en de bewustwording bij (onderdelen van) bestuursorganen die de Wet Bibob zouden kunnen toepassen beperkt. Vooral voor kleinere gemeenten blijkt het door het gebrek aan capaciteit en expertise moeilijk om zelfstandig, zonder advies van het LBB, Bibob-procedures af te doen. Van het LBB verwachten bestuursorganen in toenemende mate expertise op complexe casuïstiek en de toepassingsterreinen die in 2013 onder de wet zijn komen te vallen.
- **Informatie-uitwisseling tussen ketenpartners:** bestuursorganen ervaren de huidige mogelijkheden om informatie te delen met andere bestuursorganen ontoereikend en voor meerdere interpretaties vatbaar. Dit maakt dat de mogelijkheden voor het opbouwen van een informatiepositie in het eigen onderzoek van bestuursorganen nog niet ten volle benut worden.
- **Taakafbakening ketenpartners:** de afbakening van taken en verantwoordelijkheden van ketenpartners is niet voor alle respondenten duidelijk en de verwachtingen over elkaars verantwoordelijkheden lopen uiteen. Daardoor wordt nog niet optimaal van de ondersteuning en informatie van de RIEC's en het LBB gebruik gemaakt.
- **De toepassing van de Wet Bibob** sluit goed aan bij vergunningsprocedures. Bestuursorganen hebben minder aandacht voor de andere toepassingsgebieden, maar vinden ook dat Bibob-toetsen daar minder goed bij de procedures passen.

Neveneffecten

In het onderzoek zijn verschillende neveneffecten naar voren gekomen, die echter meer aan de Wet Bibob in het algemeen dan specifiek aan de Uitbreidingswet (2013) toegeschreven kunnen worden:

- De bestuursorganen, de RIEC's en het LBB zijn intensiever gaan samenwerken bij de uitvoering van de Wet Bibob. Dit bevordert de aanpak van ondermijning in het algemeen.
- De Wet Bibob leidt tot een toename van de administratieve lasten van bestuursorganen en aanvragers. Dit wordt met name als een probleem gezien voor bonafide ondernemers en ondernemers die in verschillende gemeenten vergunningen aanvragen met steeds iets andere procedures.
- Doordat iedere gemeente eigen afwegingen maakt bij de toepassing van de Wet Bibob ontstaan lokale verschillen, die afbreuk kunnen doen aan de gedachte van één overheid.
- Over het bestaan van verplaatsingseffecten binnen en tussen gemeenten heerst geen eenduidig beeld. Bij sommige gemeenten wordt gewerkt aan de inzet van de Wet Bibob voor gebiedsgerichte aanpakken. De functie van vergunningen verschuift daarmee van de regulering van economische activiteiten naar het toetsen van ondernemers die activiteiten uitvoeren.
- Een neveneffect van het beroep dat bestuursorganen op het LBB doen voor relatief weinig complexe aanvragen (mede door een gebrek aan capaciteit en expertise bij het eigen bestuursorgaan) zorgt voor een rem op de expertiseontwikkeling bij het LBB. Deze is juist nodig om meerwaarde te bieden bij de toepassing van de Wet Bibob voor nieuwe en complexe aanvragen.

Conclusie

Alles overziend is de conclusie dat de wetwijzigingen in de Uitbreidingswet (2013) op zich verstandig en bruikbaar zijn gebleken, dat ze breed, maar geleidelijk zijn ingevoerd en mogelijkheden bieden voor maatwerktoepassingen, maar dat er geen grote prikkel op een verbreding van de toepassing in Bibob-onderzoeken vanuit is gegaan. Dit was ook niet het oogmerk van de Uitbreidingswet (2013), maar tegen de achtergrond van de achterblijvende toepassing, die in verschillende eerdere onderzoeken is gesignaleerd, zou het een interessant neveneffect zijn geweest.

In de meest recente jaren is de bestuurlijke en ambtelijke aandacht voor ondermijning sterk toegenomen. Dit plaatst de Wet Bibob hoger op de agenda, met een hogere prioriteit voor de inzet van het Bibob-instrumentarium als de bestuurlijke component van een strafrechtelijke aanpak van georganiseerde criminaliteit. Naar verwachting wordt deze trend verder ondersteund door informatievoorziening en -deling in RIEC-verband, de voorgenomen wetwijzigingen Bibob van het kabinet Rutte III en aanvullende onderzoeken van het LBB. Het accent in de toepassing van de Wet Bibob verschuift daarmee van breed en preventief naar gericht en handhavend. De wet wordt dan misschien niet vaker, maar wel gericht toegepast.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Summary

S

Summary

The Evaluation and Extension Act Bibob 2013 (Evaluatie- en uitbreidingswet Bibob 2013)

The Public Administration Probity Screening Act (Wet Bibob) was implemented in 2003 to protect the integrity of government agencies. The competences and measures of the Act should prohibit that the government unintentionally cooperates in facilitating criminal behaviour and laundering of money generated by criminal activities. The Act provides competences to government agencies to gather information on legal entities that apply for permits or subsidies, or that bid for government contracts.

After an evaluation in 2007, a number of changes to the law were decided on. These are laid down in the Evaluation and Extension Act Bibob of 2013 (hereafter referred to as the Extension Act (2013) for brevity's sake). The main new elements are:

- expanding the scope of the law to include the new areas;
- improving the information position of administrative bodies;
- improving the legal position of those involved;
- changes with regard to the advice provided by the National Public Administration Probity Screening Agency (Landelijk Bureau Bibob, LBB);
- a changed role for the Regional Centres for Information and Expertise (RIECs).

This evaluation concerns the expansion of the competences in the Extension Act (2013). New legislative changes are currently being prepared. These new adjustments are not the subject of this evaluation.

Purpose and set-up of the study

The purpose of the study is to provide insight into the implementation of the Extension Act (2013), in particular with regard to the amendments that have been laid down in the Act. The study informs the Lower House of Parliament and complies with the evaluation provision in the law. In the study, data was collected by means of:

- interviews with key informants;
- a study of policy and procurement documents;
- a digital survey among municipalities and provinces;
- group interviews with administrative bodies;
- an expert meeting.

Implementation and use of the Extension Act (2013) by administrative bodies

At the end of 2019, virtually all municipalities and provinces had adopted Bibob policies. This is an increase compared to the situation before the amendment of the law, when about two thirds of the municipalities and provinces had Bibob policies. The majority of the administrative bodies changed their Bibob policies after the Extension Act (2013) came into force.

The extent to which administrative bodies have converted the competences of the Extension Act (2013) into policy differs by area of application: the implementation of Bibob policies for subsidies, procurement and real estate transactions lags behind the Bibob policies for permits. In practice, the Bibob Act is only translated into procurement policy to a limited extent. In this regard, provinces are more active than municipalities, and large municipalities are more active than smaller municipalities. In practice, it appears that administrative bodies mainly use the opportunity to apply the law in the broad field of permits (including General Municipal By-laws-based (APV) permits) and to real estate transactions.

The legislative changes aimed at supporting the information position of administrative bodies are generally well used. Administrative bodies experience that the new competences strengthen their information position with regard to carrying out their own research. The national questionnaires for the 'own research' of administrative bodies, and the new competences for collecting judicial, criminal and police data and data from the trade register contribute to this.

The study shows that the amendments to the Bibob Act for improving the legal position of those involved have not been implemented everywhere. In practice, copies of the advice are not always provided to those involved and there is still little experience with objections committees.

The LBB uses, as intended, the information sources available to it. This contributes to the satisfaction of administrative bodies with the advice given by the LBB. However, the extension of the settlement period

in 2013 has only relatively recently led to the issuing of (the majority of) advice within the set advice periods.

After the changed role of the RIECs, the support to some of the administrative bodies, especially small and medium-sized municipalities, has intensified.

Application

In the survey, administrative bodies stated that in 2018 they had made nearly 1,700 decisions based on the Bibob Act. This concerns procedures in which they did not appeal to the LBB. Administrative bodies reported that they asked the LBB for advice on more than 100 decisions. The Bibob screenings mainly concerned applications for permits. The majority of these were granted. The number of Bibob forms issued has been stable over the past five years. In case administrative bodies performed Bibob screenings more often, this mainly concerned permits and real estate transactions. In the years 2016 to 2019, the LBB issued between 200 and (over) 300 recommendations per year. Large municipalities more often asked the LBB for advice than small and medium-sized municipalities. The support for Bibob screenings offered by the RIECs varies greatly over the years and the regions.

Preconditions and bottlenecks

Although in practice, the new competences have by no means always led to a wider application, administrative bodies are generally satisfied with the policy space offered by the Extension Act (2013). The law meets the need of administrative bodies for a flexible instrument that can be tailored to approach local problems. On the other hand, a number of preconditions for adequate implementation and realisation of the Extension Act (2013) are still insufficiently met, namely:

- the availability of capacity and expertise among administrative bodies;
- the set-up of the Bibob procedure within (large) administrative bodies;
- the competences regarding information sharing with other administrative bodies.

These preconditions also recur in the bottlenecks that occur in the implementation of the Extension Act (2013). The main bottlenecks that emerged from the study are:

- Personal and financial capacity: limited capacity of administrative bodies leads to incomplete and slow implementation of the law and to limited application in practice. Municipalities mention this bottleneck more often than provinces and within municipalities this concerns mainly small and medium-sized municipalities.
- Limited knowledge building and awareness: in line with the limitations concerning capacity, knowledge building and awareness among (parts of) administrative bodies that could apply the Bibob Act are also limited. Especially for smaller municipalities it appears to be difficult to complete Bibob procedures independently, without advice from the LBB, due to a lack of capacity and expertise. Administrative bodies increasingly expect the LBB to have expertise in complex casuistry and the areas of application that came under the law in 2013.
- Information exchange between chain partners: administrative bodies experience the current possibilities for sharing information with other administrative bodies as insufficient and open to multiple interpretations. This means that the possibilities for building up an information position regarding the 'own research' of administrative bodies are not yet fully utilised.
- Task definition of chain partners: the definition of tasks and responsibilities of chain partners is not clear to all respondents and expectations of each other's responsibilities vary. As a result, the support and information of the RIECs and the LBB are not yet used optimally.
- The application of the Bibob Act fits in well with permit procedures. Administrative bodies pay less attention to the other areas of application, and claim that Bibob screenings fit in less well with these procedures.

Side effects

The study revealed several side effects, which, however, can be attributed more to the Bibob Act in general than specifically to the Extension Act (2013):

- The administrative bodies, the RIECs and the LBB have started to cooperate more intensively in the implementation of the Bibob Act. This supports tackling undermining activities in general.

- The Bibob Act leads to an increase in the administrative burden on administrative bodies and applicants. This is particularly seen as a problem for bona fide entrepreneurs and entrepreneurs who apply for permits in different municipalities with dissimilar procedures.
- Because each municipality has its own approach in the application of the Bibob Act, local differences occur, which may detract from the idea of one government.
- There is no clear picture of the existence of displacement effects within and between municipalities. Some municipalities are working on the use of the Bibob Act for area-specific approaches. The function of permits thus shifts from regulating economic activities to screening entrepreneurs who carry out activities.
- A side effect of the appeal that administrative bodies make to the LBB for relatively few complex applications (partly due to a lack of capacity and expertise in their own administrative body) curbs the development of expertise at the LBB. However, it is precisely this development in the application of the Bibob Act which is necessary to provide added value to new and complex applications.

Conclusion

Overall, the conclusion is that the legislative changes in the Extension Act (2013) have proved to be sensible and useful in essence, that they have been introduced broadly, but gradually, and that they offer possibilities for custom applications, but that this does not result in a major incentive to broaden the application in Bibob screenings. Nor was this the intention of the Extension Act (2013), but against the background of the lagging application, which had been identified in several previous studies, it would have been an interesting side effect.

In the most recent years, the administrative and official attention to undermining has increased significantly. This places the Bibob Act higher on the agenda, with a higher priority for the use of the Bibob instruments as the administrative component of a criminal law approach to organised crime. This trend is expected to be further supported by the provision and sharing of information in the RIEC context, the intended legislative changes to the Bibob Act of the Rutte III cabinet and additional investigations by the LBB. The emphasis in the application of the Bibob Act therefore shifts from broad and preventive to goal-oriented and enforcing. The law may not be applied more often, but it will be applied more specifically.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Inleiding

1

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Wet Bibob is in 2003 ingevoerd om de integriteit van overheidsinstellingen te beschermen. De bevoegdheden en maatregelen in de wet moeten voorkomen dat de overheid onbedoeld meewerkt aan de facilitering van crimineel gedrag en het witwassen van gelden die met criminele activiteiten zijn gegenereerd. De wet geeft overheidsinstellingen mogelijkheden om informatie te verzamelen over rechtspersonen die vergunningen of subsidies aanvragen of die transacties met overheidsinstellingen aan willen gaan. De bevoegdheden vanuit de Wet Bibob hadden aanvankelijk betrekking op een aantal vergunningen, subsidies en aanbestedingen.

In de wet is voorzien in periodieke evaluatie, waaraan met dit evaluatieonderzoek wordt voldaan. Deze evaluatie gaat over de uitbreiding van de bevoegdheden zoals die in de Evaluatie- en uitbreidingswet Bibob van 2013 is vastgelegd. De belangrijkste nieuwe elementen hierin zijn:

- de uitbreiding van het werkingsgebied van de wet met de nieuwe terreinen;
- de aanpassingen met als doel de informatiepositie van de bestuursorganen te verbeteren;
- de verbetering van de rechtspositie van de betrokkenen;
- de wijzigingen met betrekking tot de advisering door het Landelijk Bureau Bibob (LBB);
- de gewijzigde rol van de Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's).

Inmiddels wordt gewerkt aan nieuwe wetswijzigingen. Deze nieuwe aanpassingen vormen geen onderwerp van deze evaluatie.

1.2 Doel- en vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het verschaffen van inzicht in de uitvoering van de Evaluatie- en uitbreidingswet Bibob van 2013 (in het vervolg kortheidshalve met Uitbreidingswet (2013) aangeduid), in het bijzonder met betrekking tot de aanpassingen die in de wet zijn vastgelegd. Met het onderzoek wordt de Tweede Kamer geïnformeerd en wordt voldaan aan de evaluatiebepaling in de wet.

Het onderzoek beantwoordt de volgende vragen:

1. Op welke wijze en in welke mate hebben de bestuursorganen invulling gegeven aan de belangrijkste aanpassingen van de Uitbreidingswet (2013)?
 - Met aandacht voor de uitbreidingen in het werkingsgebied, de informatiepositie van de bestuursorganen, verbeteringen in de rechtspositie van de betrokkenen, de advisering door het LBB en de rol van de RIEC's.
 - Voor zover de aanpassingen door bestuursorganen zijn geïmplementeerd, per wanneer is dat gebeurd?
 - Indien de aanpassingen (nog) niet (alle) zijn geïmplementeerd, per wanneer is dat voorzien of waarom is dat niet voorzien?
2. Hoe verhoudt de invulling van de aanpassingen van de Uitbreidingswet (2013) door de bestuursorganen zich met de beoogde invulling?
3. In hoeverre zijn bestuursorganen tevreden met de (beleids)ruimte die zij hadden om de (nieuwe of aangepaste) regels van de Uitbreidingswet (2013) in te vullen?
 - Zijn er nog ontbrekende terreinen?
 - Zijn er overbodige of niet dan wel minder relevante terreinen toegevoegd met de Uitbreidingswet (2013)?

4. Hoe vaak namen bestuursorganen in de afgelopen vijf jaar (per jaar) beslissingen gebaseerd op de Uitbreidingswet (2013)?
 - Op welke (combinatie van) werkingsgebieden van de Wet Bibob worden de beslissingen genomen en wat is de uitkomst van de beslissingen?
 - In welke mate ging het hierbij om een beslissing op basis van alleen eigen onderzoek of om een beslissing waarbij het LBB en/of een RIEC was betrokken?
 - In welke mate raadpleegden bestuursorganen voor hun Bibob-beslissingen een extern (Bibob-) adviesbureau?
5. Is in de praktijk in voldoende mate tegemoet gekomen aan de randvoorwaarden om de aanpassingen van de Uitbreidingswet (2013) adequaat te kunnen implementeren en uitvoeren?
Met aandacht voor:
 - capaciteit;
 - deskundigheid;
 - mandaat;
 - fysieke randvoorwaarden, waaronder ICT;
 - toegang tot en uitwisseling van informatie;
 - overleg- en samenwerkingsstructuren binnen het eigen bestuursorgaan en met andere betrokken partijen.
6. In welke mate zijn de betrokken partijen (bestuursorganen, RIEC's en LBB) tevreden met de uitvoeringspraktijk van de aanpassingen van de Uitbreidingswet (2013)?
7. Zijn er knelpunten bij de uitvoering van de aanpassingen van de Uitbreidingswet (2013) en, indien ja, welke zijn dat dan? In hoeverre gaat het hierbij om knelpunten die niet worden gedekt door de voorziene maar nog niet doorgevoerde wetswijziging in de Wet Bibob?
8. Zijn er (positieve of negatieve) neveneffecten verbonden aan de uitvoering van de Uitbreidingswet (2013)? Zo ja, welke zijn dat?
9. In welke mate verschillen de resultaten van de bovenstaande vragen voor bestuursorganen van een verschillende omvang en voor verschillende typen bestuursorganen?
10. Concluderend, in hoeverre dragen de aanpassingen van de Uitbreidingswet (2013) in de uitvoeringspraktijk bij aan de doelen die met de wet beoogd werden?

1.3 Opzet onderzoek

Om antwoord te geven op de onderzoeksvragen zijn vijf methoden van onderzoek ingezet:

1. interviews met sleutelinformanten;
2. documentstudie met webscraping en tekstmining van beleids- en aanbestedingsdocumenten;
3. enquête onder bestuursorganen;
4. groepsinterviews;
5. expertmeeting

We lichten deze vijf onderdelen toe.

Onderdeel 1: interviews sleutelinformanten

In het onderzoek zijn twaalf face-to-face-(duo)interviews afgenomen met sleutelinformanten bij organisaties die een rol spelen bij de ontwikkeling van Bibob-beleid of de uitvoering. We hebben gesproken met vertegenwoordigers van:

- het ministerie van Justitie en Veiligheid: over de doelen van en de verwachtingen over de nieuwe wet;
- de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG): over de aanpassingen in de wet, de mate waarin deze tegemoetkomen aan eerder gesignaleerde knelpunten en voorzien in behoeften, en de samenwerking tussen bestuursorganen, onder andere in en met de RIEC's;
- vier gemeenten: over de implementatie en de toepassing van de wet en de mate waarin de nieuwe bepalingen de uitvoerbaarheid en de effectiviteit verbeteren;
- het LBB en de Kwaliteitscommissie Bibob bij het LBB: over de uitvoering van de wet en de mate waarin de nieuwe bepalingen de uitvoerbaarheid en de effectiviteit verbeteren;

- twee RIEC's; waarvan één RIEC relatief actief in de toepassing van de van de Uitbreidingswet (2013) en één relatief inactief: over de samenwerking met gemeenten en andere bestuursorganen en de mate waarin de nieuwe bepalingen de uitvoerbaarheid en de effectiviteit verbeteren;
- het Landelijk Parket van het Openbaar Ministerie (OM): over de samenwerking met bestuursorganen en ketenpartners, de informatie-uitwisseling, de tipfunctie en de mate waarin de nieuwe bepalingen de uitvoerbaarheid en de effectiviteit verbeteren;
- een advocaat: over de toepassing van de wet en de mate waarin de nieuwe bepalingen de uitvoerbaarheid en de effectiviteit verbeteren.

De interviews zijn gevoerd aan de hand van een itemlijst. De uitkomsten van de interviews zijn gebruikt voor de beantwoording van de onderzoeksvragen en voor het formuleren van enquêtevragen.

Onderdeel 2: webscraping en tekstmining beleidsdocumenten en aanbestedingen

Gemeenten, provincies en waterschappen zijn verplicht om hun regelingen (verordeningen) openbaar te maken op de website decentrale.regelgeving.overheid.nl (onderdeel van overheid.nl). De website is daarmee een bron van informatie over de mate waarin bestuursorganen Bibob-beleid hebben vastgelegd, wanneer ze dat gedaan hebben en wat de kenmerken van de regelgeving zijn. Met inzet van webscraping (geautomatiseerd binnenhalen van documenten) en tekstmining (geautomatiseerd doorzoeken en analyseren van teksten) hebben we onderzocht in hoeverre gemeenten, provincies en andere bestuursorganen (zoals waterschappen) Bibob-beleid hebben vastgelegd en gepubliceerd en op welke terreinen het betrekking heeft. Hiermee hebben we, naast de enquête onder bestuursorganen, een tweede, onafhankelijke bron om de vastlegging en de inhoud van Bibob-beleid te meten. Dit vergroot de betrouwbaarheid van de bevindingen (triangulatie). Daarnaast kunnen we een eventuele scheefheid van de respons op de enquête met de bevindingen uit de documentanalyse beoordelen met een inhoudelijk criterium (en dus niet alleen op kenmerken als bevolkingsomvang of regio). Wel is het van belang in het achterhoofd te houden dat niet zeker is dat alle Bibob-documenten van alle bestuursorganen op de website decentrale.regelgeving.overheid.nl gepubliceerd zijn. De documentanalyse wordt echter alleen gebruikt ter triangulatie en we maken geen generalisatie naar alle bestuursorganen.

De methode van (geautomatiseerde) documentanalyse met webscraping en tekstmining is ook ingezet om een beeld te vormen van de toepassing van de Uitbreidingswet (2013) bij openbare aanbestedingen. Hiervoor hebben we voor het jaar 2019 alle openbare aanbestedingen van overheden voor opdrachten op de terreinen bouw, milieu en ICT (gepubliceerd op TenderNed) binnengehaald en onderzocht op verwijzing naar de mogelijkheid van een Bibob-toets. De uitkomsten geven een beeld van de aard en de omvang van de toepassing van de Wet Bibob bij openbare aanbestedingen dat niet afhankelijk is van het geheugen van respondenten in de enquête en in interviews, en evenmin afhankelijk is van de respons.

Onderdeel 3. Enquête onder bestuursorganen

De ruggengraat van het onderzoek is een digitale enquête onder gemeenten en provincies, de actiefste gebruikers onder de bestuursorganen die de Uitbreidingswet (2013) toe kunnen passen. Alle gemeenten en provincies zijn benaderd via het algemene e-mailadres. Om de respons te bevorderen is het onderzoek eerst per brief (in de mail) aangekondigd namens het WODC.

In de enquête is gevraagd naar de toepassingsgebieden, de informatiepositie, de rechtspositie van betrokkenen, de samenwerking met het RIEC en LBB, randvoorwaarden voor de uitvoeringspraktijk en knelpunten en neveneffecten. Waar mogelijk is de aansluiting gezocht bij de vragenlijsten van eerder onderzoek naar de Wet Bibob door Berenschot (2007)¹ en de Inspectie Justitie en Veiligheid (2015).² Voor die indeling naar gemeentegrootte sluiten we aan bij de categorieën die gebruikt zijn in de evaluatie van Berenschot (2007)³: kleine gemeenten (tot 50.000 inwoners), middelgrote gemeenten (50.000 tot 100.000 inwoners) en grote gemeenten (meer dan 100.000 inwoners). Voorafgaand aan de bredere verspreiding is de enquête getest door twee medewerkers van gemeenten.

¹ Voogd, M.C. de, Doornbos, F, Huntjens, L.C.L. (2007) *Evaluatie Wet Bibob: eenmeting*. Utrecht: Berenschot.

² Inspectie Veiligheid en Justitie (2015). *Monitor toepassing Wet Bibob*. Den Haag: Inspectie VenJ.

³ De Voogd, M.C., Doornbos, F. & Huntjens, L.C.L. (2007). *Evaluatie Wet Bibob. eenmeting*. Utrecht: Berenschot.

In de periode november-december 2019 is de enquête uitgezet onder gemeenten en provincies. Om de respons te bevorderen zijn respondenten twee maal per mail gerappelleerd. Daarnaast zijn de respondenten die nog niet gerespondeerd hadden in een telefonische nabelronde verzocht de enquête alsnog in te vullen. Bij het nabellen van gemeenten hebben we ons gericht op categorieën met een relatief hoge non-respons, op basis van spreiding van de respons naar gemeentegrootte en provincie. In totaal hebben 218 van de 367 aangeschreven bestuursorganen de enquête (gedeeltelijk) ingevuld (responspercentage 59%), waarvan 208 gemeenten (responspercentage 59%) en 10 provincies (responspercentage 83%). Uitgesplitst naar grootte gaat het om 151 kleine gemeenten, 34 middelgrote gemeenten en 23 grote gemeenten. Meer informatie over de respons staat in bijlage 1.⁴

Onderdeel 4: Analyse van de registraties van het LBB en de RIEC's

In het onderzoek is gebruikgemaakt van de registraties van het LBB en de RIEC's over de Bibob-procedures waarbij zij worden betrokken. Van het LBB zijn registraties bestudeerd van de uitgebrachte adviezen over de periode 2016 t/m begin november 2019. Deze registraties bevatten (per jaar) informatie over het type bestuursorgaan, de branche en het advies over de mate van gevaar. Deze informatie is gekoppeld aan kerncijfers van CBS-statline om de gemeenten in te delen naar inwoneraantal. Net als bij de enquête onder bestuursorganen sluiten we voor deze analyse aan bij de indeling naar gemeentegrootte uit de evaluatie van Berenschot (2007).⁵

Alvorens de RIEC's te benaderen met het dataverzoek is aan de hoofden van de RIEC's medewerking aan het onderzoek gevraagd via het ministerie van Justitie en Veiligheid. Om de uniformiteit van de data te bevorderen is voor het dataverzoek een template opgesteld. Om te inventariseren welke gegevens geregistreerd worden is één RIEC bezocht. Aan de hand van de beschikbare data in het registratiesysteem RIEC-IS is een template voor het dataverzoek gemaakt. Daarin kan op casusniveau informatie geregistreerd worden over het bestuursorgaan, het inwoneraantal van gemeenten en de uitkomst van het onderzoek. De tien RIEC's is verzocht gegevens te leveren over de jaren 2014 t/m 2018. We hebben van twee RIEC's de gevraagde data ontvangen. Van twee andere RIEC's is de data op geaggregeerd niveau ontvangen (uitsplitsing naar bestuursorgaan bleek niet mogelijk). De overige zes RIEC's konden niet aan het dataverzoek voldoen. De data bleek niet geautomatiseerd uit het registratiesysteem te halen of de data was niet of niet eenduidig geregisterd over de jaren. Ter aanvulling op de ontvangen data van de RIEC's is gebruikgemaakt van de geaggregeerde gegevens uit de RIEC-LIEC jaarverslagen uit 2012 t/m 2018. Hiermee kan een indruk worden verkregen van de omvang van het aantal uitgevoerde Bibob-toetsen per jaar waarbij het RIEC ondersteunt. Door de beperkingen in de beschikbaarheid van RIEC-data zijn de bevindingen in het onderzoek over de betrokkenheid van de RIEC's bij de uitvoering van de Wet Bibob meer op de enquête onder bestuursorganen en interviews gebaseerd dan op gegevens van de RIEC's zelf.

Onderdeel 5: Groepsinterviews

Ter aanvulling en verdieping van de uitkomsten van de enquête onder bestuursorganen zijn vijf groepsinterviews gehouden. De respondenten zijn via verschillende kanalen benaderd. Ten eerste via de enquête waarin gevraagd is naar de bereidheid om aan een groepsinterview deel te nemen. Ten tweede via de gremia van VNG en JenV. Voor het groeps gesprek met burgemeesters is daarnaast aan deelnemers van de andere groeps gesprekken gevraagd hun burgemeester uit te nodigen. Per groeps gesprek zijn 15 tot 45 deelnemers uitgenodigd. De deelname aan de groeps gesprekken was als volgt:

- groeps gesprek 1: drie medewerkers van grote en middelgrote gemeenten;
- groeps gesprek 2: vier medewerkers uit kleine en middelgrote gemeenten uit regio's waar het RIEC de afgelopen jaren relatief weinig Bibob-ondersteuning heeft geboden aan bestuursorganen;
- groeps gesprek 3: vier medewerkers uit kleine en grote gemeenten uit regio's waar het RIEC de afgelopen jaren relatief veel Bibob-ondersteuning heeft geboden aan bestuursorganen;
- groeps gesprek 4: drie medewerkers van overige bestuursorganen (twee omgevingsdiensten en een provincie) en een aanvullend telefonisch interview met de Unie van Waterschappen;
- groeps gesprek 5: drie burgemeesters.

⁴ 179 bestuursorganen hebben de enquête volledig ingevuld, 39 hebben de enquête gedeeltelijk ingevuld.

⁵ De Voogd, M.C., Doornbos, F. & Huntjens, L.C.L. (2007). *Evaluatie Wet Bibob. eenmeting*. Utrecht: Berenschot.

De bovengenoemde deelname aan de groeps gesprekken was kleiner dan beoogd, mede door een aantal lastminuteafzeggingen, deels in verband met de coronacrisis van maart 2020.

Tijdens de groeps gesprekken zijn de voorlopige bevindingen op hoofdlijnen getoetst op herkenbaarheid en volledigheid. Waar nodig zijn de voorlopige bevindingen verder uitgediept en aangevuld. Daarnaast is tijdens de groepsinterviews de effectiviteit van de wetswijzigingen uit 2013 besproken.

Onderdeel 6: Expertmeeting validatie

Een laatste onderdeel van het onderzoek is een expertmeeting ter duiding (waar nodig) en validatie van de uitkomsten. Voor deze expertmeeting zijn vertegenwoordigers van organisaties die bij de uitvoering van de Wet Bibob (2013) betrokken zijn uitgenodigd. Er zijn vertegenwoordigers van gemeenten uitgenodigd en medewerkers van andere organisaties. Dit heeft geresulteerd in deelname van de volgende organisaties: een RIEC, het LBB en drie gemeenten.

Met hen hebben we de uitkomsten besproken en gereflecteerd op de betekenis voor de analyse en de uitkomsten van het onderzoek, in het bijzonder de vraag in hoeverre de aanpassingen in de Wet Bibob bijdragen aan de effectiviteit van de Uitbreidingswet (2013) en welke aanpassingen in de toekomst kunnen helpen om de effectiviteit te vergroten.

1.4 Leeswijzer

In het tweede hoofdstuk bespreken we de aanpassingen in de Uitbreidingswet (2013). Daarna presenteren we in het derde hoofdstuk de bevindingen over de implementatie van de Uitbreidingswet (2013). Het vierde hoofdstuk ziet op de uitvoering van de Uitbreidingswet (2013). In het vijfde hoofdstuk gaan we in op randvoorwaarden, knelpunten en neveneffecten van de Uitbreidingswet (2013). We sluiten het rapport af met de conclusie in het zesde hoofdstuk.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Aanpassingen in de Uitbreidingswet (2013)

2

2 Aanpassingen in de Uitbreidingswet (2013)

We gaan in dit hoofdstuk in op de achtergrond van de wet, de wetsdoelen en wetswijzigingen in 2013 en de verwachtingen ten aanzien van de wet. De eerste twee paragrafen zijn gebaseerd op literatuur en in de derde paragraaf is de literatuur aangevuld met bevindingen uit de sleutelinterviews.

2.1 Ontwikkelingen in aanloop naar wetswijzigingen 2013

Hoofdlijn Bibob

Wetsdoelen

Per 1 juni 2003 is de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) in werking getreden. De Wet Bibob dient te voorkomen dat de overheid door aanbestedingen van overheidsopdrachten of het verlenen van subsidies of vergunningen onbedoeld criminele activiteiten faciliteert.⁶ Een bestuursorgaan kan op grond van de Wet Bibob een vergunning, ontheffing of andersoortige beschikking weigeren of intrekken als uit onderzoek blijkt dat er een ernstig gevaar is dat deze wordt of zal worden misbruikt voor de benutting van criminele opbrengsten of de ontplooiing van nieuwe criminele activiteiten.⁷ Daarmee biedt de Wet Bibob een aanvullende zelfstandige weigeringsgrond als de weigeringsgronden die in het vergunnings- of subsidiestelsel zijn opgenomen niet voldoen. Om vast te stellen welke mate van gevaar bestaat, kan een bestuursorgaan onder de Wet Bibob zelf onderzoek uitvoeren en aanvullend advies vragen bij het Landelijk Bureau Bibob (LBB). De Wet Bibob vormt een belangrijk instrument bij de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit.

Quickscan twee jaar na invoering: beperkte beeldvorming, eerste signalen over versterking van de rol van de regio en verbreding van het toepassingsgebied

Twee jaar na het van kracht worden van de Wet Bibob voerde SGBO een quickscan uit om een eerste beeld van de uitvoering door gemeenten te vormen.⁸ In een enquête gaf 38 procent van de gemeenten aan dat zij een beleidslijn hadden opgesteld. Gemeentebesturen die geen beleid hadden opgesteld en dat ook niet van plan waren, gaven als redenen dat er geen georganiseerde criminaliteit in hun gemeente was; daarnaast noemden ze de kosten, de complexiteit en een gebrek aan capaciteit. Ook werd verwezen naar de regio, die het initiatief zou moeten nemen.⁹ Van de gemeenten met beleid had de grote meerderheid nog geen adviesaanvraag bij het LBB ingediend, met als redenen dat er geen aanleiding toe was en dat het te duur en te ingewikkeld zou zijn. Gemeenten zagen al wel preventieve effecten (zoals het intrekken van aanvragen als duidelijk werd dat de achtergrond van de aanvragers zou worden nagezien). Er werden knelpunten gesignaleerd, zoals lange doorlooptijden bij het LBB. Gesignaleerd werd dat de werkingssfeer te beperkt zou kunnen zijn en dat het toepassingsgebied breder of flexibeler zou moeten zijn. En er bleek behoefte aan versterking van de rol van de regio, bijvoorbeeld in de vorm van een regionaal expertisecentrum.

Evaluatie Berenschot: implementatie traag op gang, gemeenten voorop, toegevoegde waarde en preventieve effecten gesignaleerd door koplopers, signalen over wenselijke aanpassingen

In 2007 evalueerde Berenschot de uitvoering van de wet door de diverse bestuursorganen die de Wet Bibob kunnen toepassen. Het betrof niet alleen de gemeenten (de grootste groep), maar ook ministeries, provincies, waterschappen, politieregio's, ZBO's en Publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties.¹⁰ Geconstateerd werd dat de implementatie trager op gang was gekomen dan de wetgever verwachtte. Minder dan de helft van de bestuursorganen had een beleidslijn opgesteld. De bestuursorganen die gebruik hadden gemaakt van de mogelijkheden die de wet biedt, waren met name gemeenten en provincies. De andere bestuursorganen maakten niet of nauwelijks gebruik van de wet. De toepassing had voornamelijk betrekking op vergunningen voor de horeca, coffeeshops en seksinrichtingen. Bestuursorganen die ervaring hadden opgedaan met de toepassing zagen een toegevoegde waarde en een preventief effect. Er werd geleidelijk aan meer samengewerkt met ketenpartners in regionaal verband. Als belangrijkste belemmeringen voor de implementatie werden gebrek aan capaciteit en deskundigheid genoemd. Er

⁶ Kamerstukken II 1999/00, 26883, nr. 3 (Memorie van Toelichting).

⁷ Hoewel de Wet Bibob spreekt van bestuursorganen en rechtspersonen met een overheidstaak, hanteren we omwille van de leesbaarheid in deze notitie de term bestuursorganen om beide aan te duiden.

⁸ Burgers, L. (2005). *BIBOB in beweging: resultaten quick scan Wet Bibob*. Den Haag: SGBO.

⁹ Onduidelijk was welke regio dat precies zou moeten zijn.

¹⁰ Voogd, M.C. de, Doornbos, F, Huntjens, L.C.L. (2007). *Evaluatie Wet Bibob: eenmeting*. Utrecht: Berenschot.

waren geen duidelijke aanwijzingen voor een waterbedeffect (in de zin dat criminelen vergunningen gaan aanvragen in gemeenten zonder Bibob-beleid). Wel waren er geluiden over verplaatsing naar andere branches, waardoor een verbreding van het toepassingsgebied nodig zou zijn.

Onderzoek Binnenlands Bestuur en Trouw: veel gemeenten niet of nauwelijks actief

Twee jaar later was een onderzoek van Binnenlands Bestuur en Trouw (2009) onder alle Nederlandse gemeenten erg kritisch over de uitvoering.¹¹ De onderzoekers vonden dat twee derde van de gemeenten de integriteit van vergunningaanvragers niet of nauwelijks screent. Vooral kleinere gemeenten vonden het toepassen van de Wet Bibob volgens het onderzoek te tijdrovend, te ingewikkeld of onnodig. 140 gemeenten werden aangemerkt als echte gebruiker: ze hadden wel eens een vergunning geweigerd of nader advies gevraagd bij het LBB. Het predicaat halfgebruiker gold voor 122 gemeenten: ze hadden Bibob-beleid, deelden vragenlijsten uit aan vergunningaanvragers en gingen soms over tot een (lichte) integriteitstoets. De grootste groep, 179 gemeenten, deelde helemaal geen vragenlijsten uit.

Inspectie OOV: knelpunten in beeldvorming, beleid en uitvoering; kansen door een vernieuwde wet

Opnieuw twee jaar later, in 2011, deed de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (IOOV) onderzoek naar de toepassing van de wet door de gemeenten, mede naar aanleiding van een gerechtelijke uitspraak die de weigering van een vergunning op grond van Bibob-informatie verwierp.¹² Net als de evaluatie door Berenschot vier jaar eerder constateerde de IOOV dat het aantal gemeenten dat Bibob-beleid heeft opgesteld sinds de invoering van de wet is achtergebleven bij de oorspronkelijke verwachtingen: 35 tot 45 procent van de gemeenten had geen beleid en paste de wet niet toe. Ook gemeenten die wél beleid hadden, maakten niet actief gebruik van de mogelijkheden die de wet biedt. De IOOV schreef dit toe aan knelpunten in beeldvorming, beleid en uitvoering:

- **Beeldvorming:** gemeenten hebben een beperkt beeld van de (invloed van de) georganiseerde criminaliteit in hun gemeente.
- **Beleid:** het Bibob-beleid is onvoldoende integraal en in samenhang uitgewerkt, in termen van de samenwerking met ketenpartners en de relatie met de bredere bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit.
- **Uitvoering:** de informatie-uitwisseling tussen gemeenten en hun partners (zoals de politie en het Openbaar Ministerie), het kennisniveau van gemeenten en de omvang van de kleine gemeenten zijn bedreigingen voor een succesvolle uitvoering.

Ten tijde van het onderzoek werd al gewerkt aan de aanpassing van de Wet Bibob. De Inspectie constateert dat een deel van de gemeenten verwachtte dat de nieuwe wet, de Evaluatie- en uitbreidingswet Bibob, oplossingen voor knelpunten biedt. De Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's), die vanaf 2010/2011 in de meeste regio's operationeel zijn geworden, kunnen bestuursorganen ondersteunen bij de verbetering van de beeldvorming, de uitvoering van onderzoeken en de communicatie met het LBB. Wat betreft de beoogde uitbreiding naar extra branches is het beeld gemengd. Als problemen worden genoemd dat dit een zware wissel op kennis en capaciteit bij gemeenten trekt en dat verplaatsing dermate snel gaat, dat wetgeving dit niet kan bijbenen.

De nieuwe wet: Evaluatie- en uitbreidingswet Bibob 2013

De Uitbreidingswet (2013) is op 1 juni 2013 van kracht geworden en bevat wijzigingen van de Wet Bibob op een aantal onderdelen:

- uitbreiding van het toepassingsbereik;
- verbetering informatiepositie van bestuursorganen;
- verbetering rechtspositie van betrokkenen;
- wijziging in de advisering door het LBB;
- gewijzigde rol van de RIEC's.

In de volgende paragraaf worden de wijzigingen in meer detail besproken.

¹¹ Binnenlands Bestuur 28 augustus 2009. Zie ook: <https://www.binnenlandsbestuur.nl/openbare-orde-en-veiligheid/nieuws/twee-van-drie-gemeenten-laten-bibob-links-liggen>

¹² Inspectie OOV (2011). *Aan de slag met BIBOB; onderzoek naar knelpunten in de toepassing van de Wet Bibob door gemeenten*. De Haag: Inspectie Openbare Orde en Veiligheid.

Monitor toepassing Uitbreidingswet (2013): veel nieuwe ontwikkelingen

Om de implementatie van de nieuwe wet kwantitatief te volgen heeft de Inspectie Justitie en Veiligheid in 2013 en 2015 twee metingen van de Monitor toepassing Uitbreidingswet (2013) uitgevoerd onder de bestuursorganen waar de wet zich op richt: tien ministeries, alle provincies, alle gemeenten en twaalf andere bestuursorganen.¹³ De Inspectie constateert dat de inwerkingtreding van de nieuwe wet veel nieuwe ontwikkelingen in gang heeft gezet. Begin 2015 had 89 procent van de bestuursorganen Bibob-beleid opgesteld. Uit de monitor blijkt dat het Bibob-beleid bij vrijwel alle bestuursorganen van toepassing is op vergunningen. De toepassingsgebieden subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties zijn elk bij bijna een derde van de bestuursorganen opgenomen in Bibob-beleid. Een kwart heeft beleid op alle vier toepassingsgebieden (vergunningen, subsidies, overheidsopdrachten en vastgoedtransacties van de overheid). 37 procent past de wet toe op nieuwe terreinen. 40 procent van de bestuursorganen is ertoe overgegaan om het RIEC te betrekken bij de Bibob-procedure. In de uitvoering is de betrokkenheid van het RIEC echter zeer wisselend. De helft van de bestuursorganen zegt dat het RIEC bij geen enkel onderzoek betrokken is geweest, een vijfde bij alle, een derde bij een deel.

De Inspectie schat dat er jaarlijks circa 24.000 beschikkingaanvragen zijn waarvoor een Bibob-vragenformulier zou kunnen worden uitgereikt. Het aantal daadwerkelijk uitgereikte formulieren wordt geschat op 9.000, resulterend in 6.000 besluiten. In ongeveer 91 procent van de gevallen werd de aanvraag gehonoreerd, bij 2 procent werd de aanvraag geweigerd, bij 3 procent werd de aanvraag verleend onder voorwaarden, bij 3 procent ingetrokken, ontbonden of beëindigd, en bij 1 procent in stand gehouden na heroverweging (cijfers 2014). Bij ruim 200 van de 6.000 Bibob-toetsen (ongeveer 3%) is er een advies van het LBB gevraagd. In die gevallen werd de aanvraag aanzienlijk minder vaak gehonoreerd (in 51% van de gevallen, waarvan 26% onder voorwaarden). De RIEC's waren ongeveer 1.200 keer (20 procent) bij een Bibob-toets betrokken.¹⁴ Bestuursorganen voerden de toets in 2014 dus in 80-85 procent van de gevallen zonder ondersteuning van een RIEC of het LBB uit, in 15 tot 20 procent van de gevallen met ondersteuning van een RIEC en in 2 tot 3 procent van de gevallen door inschakeling van het LBB.

2.2 Wetswijzigingen in 2013

Wetswijzigingen in 2013

De belangrijkste wijzigingen in de Wet Bibob door implementatie van de Evaluatie- en Uitbreidingswet Bibob per 1 juli 2013 zijn:¹⁵

Uitbreidingen toepassingsbereik: nieuwe sectoren

- Vastgoed- en grondtransacties waarbij de overheid betrokken is als civiele partij: rechtspersonen met een overheidstaak krijgen de mogelijkheid bij het aangaan van een vastgoedtransactie een Bibob-toets uit te voeren. Een negatief Bibob-advies kan leiden tot het niet aangaan, opschorten of ontbinden van de transactie.
- Vergunningen in het kader van de Huisvestingswet:¹⁶ het gaat hierbij om de onttrekkingsvergunning, de splitsingsvergunning en de huisvestigingsvergunning.
- Gemeentelijke vergunningen en ontheffingen. Ter preventie van verplaatsing van criminele activiteiten naar sectoren die buiten vergunningen of ontheffingen vallen, zijn de soorten bedrijven niet meer aangewezen in de Uitbreidingswet (2013). De gemeente kan zelf bepalen welke vergunningen getoetst worden.
- Import van vuurwerk en bodembeheer: vergunningen voor vuurwerkimporteurs, zoals vastgelegd in het Vuurwerkbesluit, en de erkenning Kwaliteitsborging bij bodemintermediairs, de zg. Kwalibo-erkenning kunnen na de wetswijziging op grond van de Uitbreidingswet (2013) getoetst worden.
- Exploitatie van speelautomaten: in de Wet Bibob waren voor de wetswijziging in 2013 al de aanwezigheidsvergunning voor speelautomaten en de exploitatievergunning voor speelautomatenhallen

¹³ Inspectie Veiligheid en Justitie (2015). *Monitor toepassing Wet Bibob*. Den Haag: Inspectie VenJ

¹⁴ Jaarverslagen LIEC/RIEC's, diverse jaren. We merken op dat het eerder genoemde aandeel van 40 procent betrekking heeft op het aantal gemeenten dat het RIEC bij de uitvoering van Bibob-beleid betreft en het aandeel van 20 procent op het aantal procedures waarbij een RIEC betrokken is.

¹⁵ Ministerie van Veiligheid en Justitie (2013). *De Wet Bibob: Wat is er gewijzigd?* Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.

¹⁶ Inmiddels Huisvestingswet 2014.

(af te geven door de burgemeester) opgenomen. Toegevoegd zijn de vergunningen voor de exploitatie van speelautomaten die door de Kansspelautoriteit kunnen worden afgegeven.

- De uitvoer, doorvoer en overdracht van strategische goederen en diensten (wapenexport). De minister van Buitenlandse Zaken is de verstrekker van deze vergunningen.
- Subsidies vielen al onder de Wet Bibob. In de gewijzigde wet is de toepassing van de Wet Bibob op subsidies gemakkelijker gemaakt: het is niet meer nodig om de toepasbaarheid van de Wet Bibob op te nemen in de subsidieregeling en toestemming van de minister van Justitie en Veiligheid is niet meer noodzakelijk. Met de wetwijziging is de Wet Bibob voor iedere subsidie toepasbaar geworden.

Verbetering informatiepositie bestuursorganen

- Bibob-vragenlijst en formulier 'Bevindingen eigen onderzoek': zowel voor als na de wetwijziging moeten bestuursorganen, alvorens het LBB om advies te vragen, zelf de integriteit van de betrokken partij onderzoeken. Om een meer gedegen en uniform eigen onderzoek mogelijk te maken en de administratieve lasten te verminderen zijn landelijk vastgestelde vragen ontwikkeld voor het opvragen van gegevens van de betrokkene, de betrokken onderneming(en) en de financiering daarvan. Bestuursorganen kunnen hier met een vragengenerator uit putten bij het opstellen van vragenlijsten voor het eigen onderzoek, toegesneden op de eigen informatiebehoefte. Bij het uitvoeren van het eigen onderzoek kunnen gemeenten en provincies een beroep doen op ondersteuning door een Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC). Bestuursorganen die advies van het LBB willen ontvangen, dienen het formulier 'Bevindingen eigen onderzoek' in, opdat alle informatie op de juiste manier aan het LBB wordt verstrekt.
- Informatiepositie openbaar bestuur: de mogelijkheden voor de uitvoering van eigen onderzoek zijn verbeterd door bestuursorganen in de gelegenheid te stellen justitiële en strafvorderlijke op te vragen. Ook zijn voor de bestuursorganen de mogelijkheden verruimd om politiegegevens op te vragen en om in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel te zoeken (op naam van een natuurlijk persoon) en kregen ze de mogelijkheid gegevens op te vragen uit het register van de Wet controle op rechtspersonen (TRACK).
- Informatie eerder onderzoek door LBB: de bevoegdheid van het LBB voor het verstrekken van gegevens aan bestuursorganen is verruimd. Bestuursorganen kunnen nu navragen of het LBB in de afgelopen twee jaar over de betrokkene advies heeft uitgebracht en wat de aard van het advies was (de mate van gevaar).
- Ondersteuning RIEC's en driehoek: de RIEC's ondersteunen de bestuursorganen bij het verzamelen van de benodigde persoonsgegevens en andere informatie van de betrokkene. Om dit beter mogelijk te maken krijgen de RIEC's toegang tot Bibob-adviezen. Wel blijft het bestuursorgaan dat bij het LBB een advies heeft aangevraagd verantwoordelijk voor het besluit. Om te voldoen aan de vergewis- en motivatieplicht kan de burgemeester in de Uitbreidingswet (2013) de gegevens uit een Bibob-advies delen met en checken bij de officier van justitie en het hoofd van de politie.

Verbetering rechtspositie van betrokkenen

- Recht van afschrift: voorheen bestond er alleen inzagerecht voor betrokkenen, in de Uitbreidingswet (2013) kunnen betrokkenen bij een negatieve beslissing ook een afschrift van het Bibob-advies krijgen.
- Bezwaarschriftencommissie: bij een negatieve beslissing van een bestuursorgaan kan door betrokkene bezwaar worden gemaakt. Indien dit bezwaar wordt behandeld door een bewaaradviescommissie dan kan deze commissie ook toegang krijgen tot het Bibob-advies.
- Onafhankelijke Kwaliteitscommissie Bibob bij het LBB: ter bevordering van de transparantie en kwaliteit van de adviezen beoordeelt een onafhankelijke kwaliteitscommissie steekproefsgewijs de kwaliteit van de LBB-adviezen. Hiertoe krijgt deze commissie toegang tot Bibob-informatie. De Kwaliteitscommissie Bibob rapporteert aan de minister van Justitie en Veiligheid.

Landelijk Bureau Bibob (LBB)

- Onderzoek naar (zakelijke) samenwerkingsverbanden: onder zowel de oude als de nieuwe wetgeving onderzoekt het LBB op verzoek van bestuursorganen mogelijk misbruik van een vergunning, subsidie, aanbesteding of vastgoedtransactie. Hierbij wordt beoordeeld of er een ernstig gevaar is dat de

beschikking zal worden gebruikt voor de benutting van (criminele of andere) opbrengsten uit strafbare feiten of voor het plegen van strafbare feiten. Het onderzoek beperkt zich niet tot de betrokkene alleen. Het richt zich ook op eventuele huidige en sinds de inwerkingtreding van de Uitbreidingswet (2013) ook op reeds ontbonden samenwerkingsrelaties.

- Onderzoek naar gepleegde strafbare feiten: het LBB kan in de Uitbreidingswet (2013) ook beschikken over strafrechtelijke vonnissen en bestuursrechtelijke uitspraken waarin een bestuurlijke boete voor overtredingen is opgelegd.
- Langere afhandelingstermijn: de afhandelingstermijn voor het afgeven van Bibob-adviezen is verlengd tot acht weken, met een verlengingsmogelijkheid van vier weken. Voor de wetswijziging was dit twee keer vier weken. Hierbij geldt dat de adviestermijn wordt opgeschort wanneer het LBB de betrokkene heeft verzocht nadere gegevens te verstrekken.
- Uitbreiden tipfunctie: onder zowel de oude als nieuwe wetgeving kunnen officieren van justitie bestuursorganen informeren dat het wenselijk is een Bibob-advies over bepaalde personen of ondernemingen aan te vragen. Na de wetswijziging mag het LBB informatie uit Bibob-adviezen over door betrokkenen gepleegde strafbare feiten delen met officieren van justitie, ongeacht de mate van gevaar die in het advies opgenomen is (of als de adviesaanvraag is ingetrokken).

2.3 Verwachtingen van de wet¹⁷

De wijzigingen in de Wet Bibob door de Uitbreidingswet (2013) bouwen voort op de bevindingen uit de evaluatie van de Wet Bibob door Berenschot in 2007, in het bijzonder rond de uitvoering door de gemeenten. Zij hebben zich ook het actiefst in de discussie over de nieuwe wet gemengd. Met inwerkingtreding van de Uitbreidingswet (2013) zijn er (landelijk) nieuwe branches en activiteiten onder de wet gebracht. Minstens zo belangrijk is dat er met de wet meer ruimte voor lokaal maatwerk is gecreëerd: meer ruimte om te beslissen in welke branches en sectoren Bibob-toetsen zouden kunnen worden uitgevoerd en meer ruimte voor het eigen onderzoek van bestuursorganen. Aan de ene kant zouden verschillen in de reikwijdte en de uitvoering tussen gemeenten (en ook andere bestuursorganen) kunnen gaan toenemen; aan de andere kant zouden bestuursorganen, binnen grenzen van rechtsbescherming, ook meer van elkaars onderzoek kunnen benutten. Voor de gemeenten zijn de mogelijkheden voor toepassing op een breed terrein verruimd, van vergunningen en subsidies tot aanbestedingen en vastgoedtransacties, om daarmee betere mogelijkheden te scheppen voor het waarborgen van de integriteit van het bestuur in de relatie met criminogene sectoren, het tegengaan van verplaatsingseffecten en de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit.

Uitbreidingen toepassingsbereik: nieuwe sectoren

De verwachting was dat bestuursorganen door de uitbreiding van het toepassingsbereik meer handvatten zouden krijgen om de bestuurlijke integriteit in de relatie met criminogene branches te beschermen. In documentatie over de wetswijziging worden de vastgoedsector en de milieubranche genoemd. Daarnaast wordt het belang van de aanpak van huisjesmelkers en de borging van de integriteit van de overheid bij wapenexport vermeld. In het verlengde hiervan werd met de wetswijziging voorzien dat er meer speelruimte zou ontstaan voor bestuursorganen om de Wet Bibob toe te passen op lokale problematiek. Met name de verruiming in gemeentelijke vergunningen en ontheffingen maakt dat gemeenten, meer dan voorheen, verantwoordelijkheid dragen om te beargumenteren dat een branche of sector onder het toepassingsbereik van de Wet Bibob moet worden gesteld. Daarmee is de toets van proportionaliteit en subsidiariteit op het toepassingsbereik van de wet neergelegd bij de bestuursorganen. Enkele ketenpartners onderschrijven in de interviews de verwachting dat de uitbreiding van het toepassingsbereik zou resulteren in meer lokaal maatwerk, waarmee verplaatsingseffecten tussen sectoren tegengegaan zouden kunnen worden.

¹⁷ Deze paragraaf is gebaseerd op het document 'De Wet Bibob: Wat is er gewijzigd?' waarin het ministerie van Justitie en Veiligheid (toen nog Veiligheid en Justitie geheten) de belangrijkste wetswijzigingen uit 2013 toelicht en waarnaar de departementale sleutelinformanten nadrukkelijk verwezen. De verwachtingen die daarin geformuleerd zijn, zijn aangevuld met de informatie uit de sleutelinterviews met ketenpartners.

Verbetering informatiepositie bestuursorganen

Bestuursorganen kregen met de wetswijziging meer bronnen tot hun beschikking voor het uitvoeren van het eigen onderzoek. Daardoor werden de mogelijkheden vergroot om inzichtelijk te maken of en in welke mate er gevaar is dat vergunningen, subsidies, opdrachten en transacties gebruikt worden voor criminele activiteiten. De mogelijkheid om navraag te doen bij het LBB over eerdere adviezen voorzag in de behoefte om bestuursorganen onderling beter te informeren over elkaars bevindingen. Daarnaast werd verwacht dat RIEC's beter in staat zouden zijn om gemeenten te ondersteunen doordat zij toegang krijgen tot de informatie in de Bibob-formulieren en Bibob-adviezen. Voorts was de verwachting van de wetgever dat bestuursorganen met deze wijzigingen meer Bibob-procedures zelfstandig af zouden kunnen doen, zonder ondersteuning van het LBB. Dit heeft de voorkeur van de wetgever, omdat het eigen onderzoek van bestuursorganen een minder ingrijpende bevoegdheid is dan het inschakelen van het LBB.

Verbetering rechtspositie van betrokkenen

De Wet Bibob is een ingrijpend instrument. Omdat de bevoegdheden tot het uitvoeren van eigen onderzoek voor bestuursorganen uitgebreid werden, dienden ook betrokkenen zich beter te kunnen verweren tegen besluiten van bestuursorganen. Door burgers een afschrift van het Bibob-advies te verstrekken wordt daaraan volgens de wetgever bijgedragen. Door de verstrekking van het afschrift werd bovendien tegemoet gekomen aan de praktijk waarin betrokkenen de beschikking overschreven of fotografeerden bij inzage, blijkt uit enkele interviews met ketenpartners. Bij deze wijziging is het verschil tussen de oude en de nieuwe wet dus eerder praktisch dan principieel. Daarnaast biedt de Uitbreidingswet (2013) bestuursorganen de mogelijkheid om Bibob-adviezen te delen met externe bezwaarcommissies. Dit is van belang om bezwaarcommissies in staat te stellen een goed advies aan het bestuursorgaan uit te brengen over de rechtmatigheid en doelmatigheid van het besluit. Daarmee biedt het beschikbaar stellen van het advies aan een bezwaarcommissie het bestuursorgaan de gelegenheid tot een volledige heroverweging van het besluit. Met de formele onafhankelijke positie van de Kwaliteitscommissie Bibob bij het LBB wordt de controle op de correctheid, volledigheid, rechtmatigheid en bruikbaarheid van de adviezen van het LBB verder geborgd.

Landelijk Bureau Bibob (LBB)

Doordat het LBB sinds de wetswijziging ook kan beschikken over strafrechtelijke informatie en uitspraken van de bestuursrechter wordt door de wetgever tegemoetgekomen aan de toename van wetgeving waarin bepaalde gedragingen niet meer strafrechtelijk worden afgedaan, maar bestuurlijk. Dat betekent dat het LBB met deze wijziging meer informatie ter beschikking krijgt om adviezen te onderbouwen. De toevoeging van de mogelijkheid om samenwerkingsverbanden uit het verleden te onderzoeken stelt het LBB beter in staat om zicht te krijgen op schijnconstructies. Doordat het LBB officieren van justitie mag tippen over signalen van betrokkenheid bij strafbare feiten, zouden opsporingsinstanties daar opvolging aan kunnen geven. De verlenging van de afhandelingstermijn van het LBB en het opschorten van de termijn in afwachting van informatie van betrokkenen zou bijdragen aan een realistischer verwachting van de adviestermijn die noodzakelijk is om de informatie te vergaren, analyseren en te verwerken tot een advies.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Uitvoering van Uit- breidingswet (2013)

3

3 Implementatie van de Uitbreidingswet (2013)

In hoofdstuk 3, 4 en 5 presenteren we de bevindingen uit de enquête, interviews en groepsgesprekken. De enquêteresultaten vormen steeds de basis voor de hoofdstukken. De bevindingen worden aangevuld met bevindingen uit de (groeps-) gesprekken. In totaal hebben 218 bestuursorganen de enquête (gedeeltelijk) ingevuld, waarvan 208 gemeenten (151 kleine gemeenten, 34 middelgrote gemeenten en 23 grote gemeenten) en 10 provincies.¹⁸ Wanneer we het in het kader van de enquête over bestuursorganen hebben, gaat het om responderende bestuursorganen. Er worden verschillende figuren weergegeven om de gegeven antwoorden inzichtelijk te maken. In deze figuren zijn de waarden in percentages weergegeven. De totale groep waar de vraag of stelling betrekking op heeft (de N) staat tussen haakjes weergegeven achter de titel van het figuur of achter de afzonderlijke stellingen in het figuur. De kleurstelling van figuren is onafhankelijk van het gegeven antwoord. Dat wil zeggen dat kleuren geen betekenis hebben en niet verbonden zijn aan een waarde of betekenis van een antwoord. Na een introducerende paragraaf bespreken we in dit hoofdstuk de vijf (thema's van) wetswijzigingen uit 2013. Daarna volgt een paragraaf over de tevredenheid van bestuursorganen met de beleidsruimte en we sluiten het hoofdstuk af met een paragraaf waarin de bevindingen gedifferentieerd worden naar type bestuursorgaan en gemeentegrootte.

3.1 Implementatie van de wetswijzigingen

Beleidsdocumenten van bestuursorganen

Bij de evaluatie van de Wet Bibob in 2007 bleek dat 45 procent van de onderzochte bestuursorganen Bibob-beleid had vastgesteld. In 2015 was het percentage gestegen tot 89 procent. Bij de voorliggende evaluatie van de Uitbreidingswet (2013) hebben we (opnieuw) in een enquête navraag gedaan over de aanwezigheid van Bibob-beleid bij gemeenten en provincies. Daaraan voorafgaand is een analyse gemaakt van beleidsdocumenten van gemeenten, provincies en waterschappen (en enkele overige bestuursorganen, zoals omgevingsdiensten) op decentrale.regelgeving.overheid.nl (onderdeel van overheid.nl). Deze bestuursorganen zijn verplicht om hun verordeningen op deze website te publiceren.

Op basis van de zoektermen 'bibob' en 'bevordering integriteitsbeoordeling openbaar bestuur' in de lopende tekst zijn 1619 documenten met actueel beleid Bibob-beleid geïdentificeerd. Ze komen van 406 unieke bestuursorganen. Tabel 3.1 geeft een overzicht.

Tabel 3.1 Beleidsdocumenten Wet Bibob naar bestuursorgaan*

Soort bestuursorgaan	Aantal bestuursorganen waarvan een document opgehaald is
Gemeenten	329
Samenwerkingsverbanden van gemeenten	8
Voormalige gemeenten	46
Provincies	12
Andere bestuursorganen	11
Totaal aantal bestuursorganen	406

* Onder 'andere bestuursorganen' vallen omgevingsdiensten, regioverbanden en waterschappen. Een deel van de selectie betreft voormalig gemeenten. Deze plaatsen zijn inmiddels onderdeel van een andere gemeente (gefuseerd), maar hadden op het moment van webscraping nog een eigen beleidsdocument over (de toepassing van) Bibob-beleid.

Bron: www.decentrale.overheid.nl, bewerking Regioplan

In totaal zijn Bibob-beleidsdocumenten van 329 bestaande gemeenten (peildatum 1 januari 2019) gevonden. Dat betekent dat (ten minste) 93 procent van de 355 Nederlandse gemeenten¹⁹ Bibob-beleid in een beleidsdocument heeft vastgelegd. Vastgelegd Bibob-beleid is er ook in alle provincies (N=12, 100%). In de enquête stelt 97 procent van de responderende bestuursorganen Bibob-beleid te hebben.

In de documenten is nagegaan op welke van de toepassingsgebieden (vergunningen, subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties) het Bibob-beleid betrekking heeft. Daarbij gaan we voor de gemeen-

¹⁸ 179 bestuursorganen hebben de enquête volledig ingevuld, 39 hebben de enquête gedeeltelijk ingevuld.

¹⁹ Peiljaar januari 2019 (355 gemeenten in totaal).

ten uit van de beleidsdocumenten van alle gemeenten, dus inclusief gemeenten die in een fusiegemeente zijn opgegaan (maar waarin duidelijk nog niet definitief een gemeenschappelijk Bibob-beleid is vastgesteld) en samenwerkingsverbanden van gemeenten (tabel 3.2). Ook de genoemde toepassingsgebieden in provinciale beleidsdocumenten is opgenomen in tabel 3.2.

Tabel 3.2 Toepassingsgebieden in gemeentelijke en provinciale beleidsdocumenten

Toepassingsgebied	Aantal	Percentage
Gemeenten*		
Vergunningen	348	91
Subsidies	293	77
Aanbestedingen	218	57
Vastgoedtransacties	164	43
Alle toepassingsgebieden**	124	32
Provincies		
Vergunningen	12	100
Subsidies	11	92
Aanbestedingen	10	83
Vastgoedtransacties	8	66
Alle toepassingsgebieden**	3	25

* Hierbij zijn ook voormalige gemeenten en samenwerkingsverbanden van gemeenten meegeteld.

** Aantal gemeenten/provincies dat een document heeft waarin alle vier de toepassingsgebieden genoemd worden.

Bron: www.decentrale.overheid.nl, bewerking RegioPlan

De beleidsdocumenten van de overige bestuursorganen²⁰ (n=11) gaan in 6 gevallen over vergunningen en subsidies, 4 keer over aanbestedingen en in geen enkel geval over vastgoedtransacties.

Implementatie volgens beleidsdocumenten en enquête

Ook in de enquête onder gemeenten en provincies is naar de vaststelling van Bibob-beleid gevraagd. In de enquête is aan bestuursorganen (gemeenten en provincies) gevraagd of zij voor 1 juli 2013 en op het moment van enquêteren (november 2019) Bibob-beleid hebben. Tabel 3.3 geeft een overzicht van het aantal bestuursorganen dat beleid had voor 1 juli 2013, beleid heeft sinds 1 juli 2013, beleid gewijzigd heeft na 1 juli 2013 en beleid heeft op het moment van enquêteren.

Tabel 3.3 Status Bibob-beleid voor en na 1 juli 2013

Status beleid	Aantal	Percentage
Beleid voor 2013	147	67
Geen beleid voor 2013, wel beleid na 2013	64	29
Nieuw of gewijzigd beleid na 2013	153	70
Beleid in 2019 (meetmoment enquête)	211	97

Uit de tabel blijkt dat 147 bestuursorganen voor 1 juli 2013 al Bibob-beleid hadden (67%); 211 bestuursorganen hebben het in 2019 (97%). Van de 211 bestuursorganen met Bibob-beleid heeft bijna driekwart na 1 juli 2013 nieuw of gewijzigd beleid ingevoerd (N=153). Het merendeel van de bestuursorganen heeft dit beleid na 2016 ingevoerd (N=85). Aan de zeven bestuursorganen zonder Bibob-beleid is gevraagd of er een procedure loopt voor de invoering van Bibob-beleid. Twee bestuursorganen zijn beleid aan het voorbereiden en twee bestuursorganen zetten nog geen concrete voorbereidende stappen, maar hebben daar wel plannen voor. De twee bestuursorganen die aangeven geen voorbereidingen te treffen en hier ook geen plannen voor te hebben, geven aan dat er binnen hun bestuursorgaan²¹ geen noodzaak wordt gezien om Bibob-beleid te formuleren.

²⁰ Onder 'andere bestuursorganen' vallen omgevingsdiensten, regioverbanden en waterschappen.

²¹ Dit betreft twee kleine gemeenten.

Vergelijking analyse beleidsdocumenten en enquête

In vergelijking met de analyse van beleidsdocumenten geeft de enquête een iets hoger percentage gemeenten met Bibob-beleid, maar het verschil is klein. Op dit punt lijkt de enquête een goede afspiegeling van de totale populatie van gemeenten. De enquête geeft wel hogere percentages voor de afzonderlijke toepassingsgebieden en de volgorde van de toepassingsgebieden is niet geheel vergelijkbaar: vergunningen als het meest genoemde toepassingsgebied en de minste aandacht voor subsidies volgens de enquêteresultaten, terwijl op basis van de analyse van beleidsdocumenten dat de minste aandacht uit lijkt te gaan naar vastgoedtransacties. Mogelijk verwijzen de respondenten in de enquête naar beleid dat niet in een document is vastgelegd; ook kan het zijn dat een deel van de gemeenten de documenten niet bij www.decentrale.overheid.nl heeft aangemeld.

In het vervolg bespreken we de uitkomsten van de enquête, waar nodig aangevuld met beelden uit de interviews en groepsgesprekken.

3.2 Toepassingsbereik

Bestuursorganen is gevraagd op welke toepassingsgebieden zij Bibob-beleid hebben. Figuur 3.1 geeft een overzicht van de antwoorden.

Figuur 3.1 Toepassingsbereik Bibob-beleid (in percentages) (N=207)

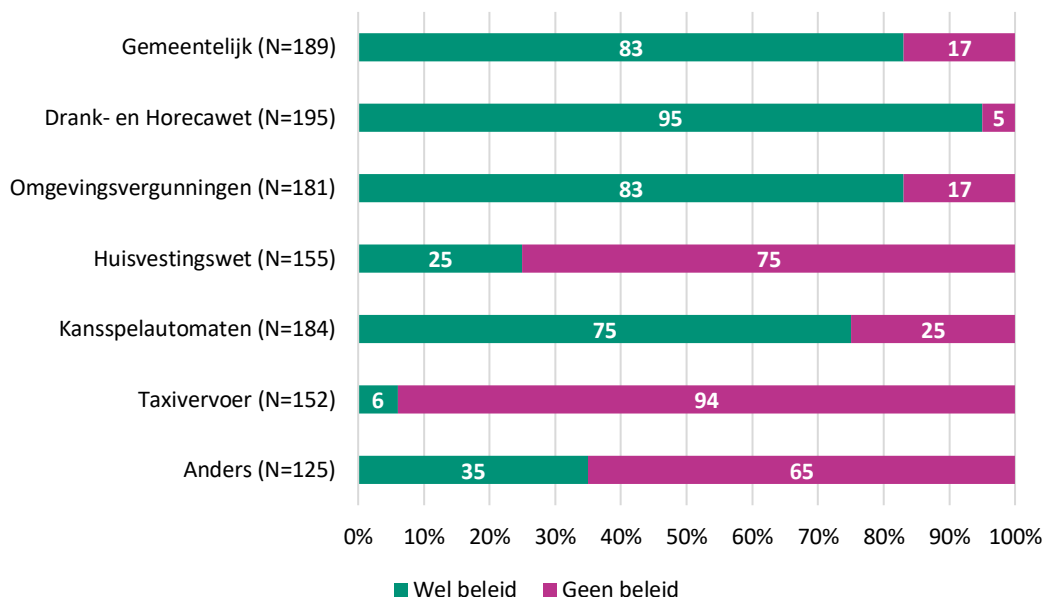

Bron: enquête Regioplan 2019

De figuur laat zien dat vrijwel alle bestuursorganen Bibob-beleid hebben voor vergunningen. Dit aandeel is aanmerkelijk lager voor de andere drie toepassingsgebieden. De interviews en groepsgesprekken bevestigen dit beeld.

Vergunningen

Figuur 3.2 Toepassing Bibob-beleid vergunningen (in percentages)

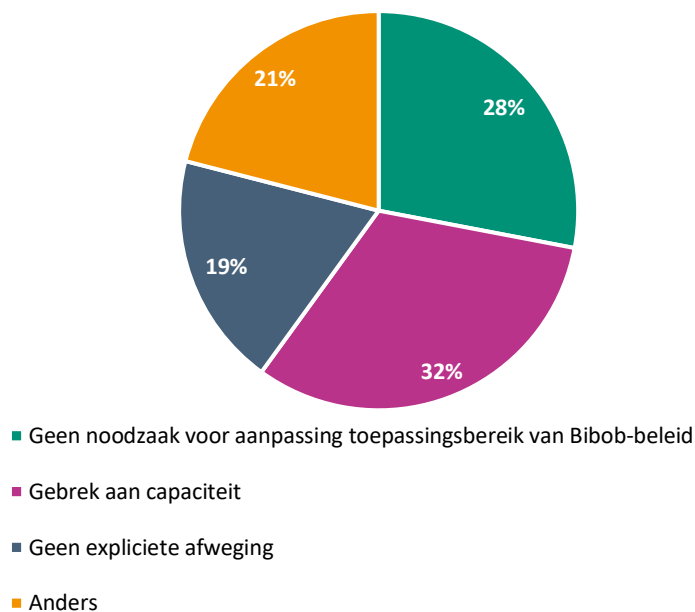
Bron: enquête RegioPlan 2019

Vervolgens is voor vergunningen uitgevraagd voor welke specifieke vergunningen en/of ontheffingen bestuursorganen Bibob-beleid hebben. Het gaat met name om vergunningen en ontheffingen op grond van de Drank- en horecawet (95%), omgevingsvergunningen (83%) en gemeentelijke vergunningen²² (83%) (zie figuur 3.2). Binnen de gemeentelijke vergunningen betreft het met name vergunningen voor de seksbranche (91%) en horecaexploitatievergunningen (87%).

Zoals in hoofdstuk 2 beschreven, zijn er na de wetswijziging van 1 juli 2013 ruimere mogelijkheden in het toepassingsbereik van de Wet Bibob. Uit de enquêteresultaten blijkt dat niet alle bestuursorganen gebruik hebben gemaakt van deze verruiming. Indien bestuursorganen geen Bibob-beleid hanteren op deze uitbreidingsgebieden is hun gevraagd waarom het toepassingsbereik van de Wet niet verruimd is. Het overzicht van deze redenen staat in figuur 3.3.

²² Dit betreft gemeentelijke vergunningen en/of ontheffingen die op grond van een (gemeentelijke) verordening (zoals de Algemeen Plaatselijke Verordening) verplicht zijn gesteld voor inrichting of bedrijf (art. 149 Gemeentewet jo. art. 7 Wet Bibob).

Figuur 3.3 Redenen voor niet verruimen van het toepassingsbereik (N=89)

Bron: enquête Regioplan 2019

Iets meer dan een kwart van de bestuursorganen ziet geen noodzaak voor de aanpassing van het toepassingsbereik van het Bibob-beleid. Daarnaast is het gebrek aan capaciteit een veelgenoemde reden voor het niet uitbreiden van het toepassingsbereik. Ongeveer een vijfde van de bestuursorganen zegt geen expliciete afweging te maken voor het niet verruimen van het toepassingsbereik. De bestuursorganen die met ‘anders’ antwoordden geven onder andere aan dat zij reeds bezig zijn of binnenkort starten met de uitbreiding en actualisering van het beleid.

In de interviews en groepsgesprekken geven ketenpartners vergelijkbare redenen voor het ongewijzigd laten van het toepassingsbereik in het Bibob-beleid:

- Het gevoel van urgentie voor de toepassing van de Wet Bibob ontbreekt (nog) bij bestuursorganen. Dat geldt ook voor onderdelen binnen bestuursorganen. Respondenten noemen bijvoorbeeld verschillen in ervaren urgentie tussen afdelingen binnen de gemeente die zich bezighouden met vergunningen, vastgoed, aanbestedingen en subsidies. Dit is volgens respondenten toe te schrijven aan onvoldoende besef van de risico's van inbreuken op de integriteit van het bestuursorgaan door het aangaan van verbintenissen met personen en organisaties die bij criminaliteit betrokken zijn.
- De uitvoering van Bibob-beleid is tijdsintensief voor bestuursorganen. De beschikbare capaciteit en kennis vormen een rem op de uitbreiding van de (reikwijdte van de) uitvoering van de wet.
- Ten minste een deel van de bestuursorganen werkt aan deregulering. Enkele respondenten geven als voorbeeld dat in hun gemeenten geen exploitatievergunningen meer worden gebruikt. De focus op het verlagen van de regeldruk leidt ook tot terughoudendheid bij het implementeren van (aanvullend) Bibob-beleid.

Respondenten stellen in interviews en groepsgesprekken dat de toegenomen aandacht van media en beleid voor de aanpak van ondermijning in het algemeen bijdraagt aan de bewustwording van de waarde van de Wet Bibob. De concrete uitbreiding van het toepassingsbereik van de Wet Bibob gebeurt naar aanleiding van lokale en regionale risicoanalyses, blijkt uit de interviews en groepsgesprekken. Voorbeelden zijn de ondermijningsbeelden van de RIEC's of politierapportages. Als aanleiding voor de risicoanalyses noemen respondenten signalen van handhavings- en opsporingsdiensten. Prioritering in de toepassing van het beleid is volgens respondenten eveneens gebaseerd op risicoanalyses: afhankelijk van de geconstateerde kwetsbaarheid van de branche of gebied wordt een keus gemaakt tussen:

1. een Bibob-formulier uitreiken voor de uitvoering van een Bibob-toets bij alle vergunning- of subsidieaanvragen, aanbestedingen of vastgoedtransacties binnen de branche of het gebied; of
2. naar aanleiding van signalen een Bibob-onderzoek starten bij een vergunning- of subsidieaanvraag, aanbesteding of vastgoedtransactie.

Aanbestedingen

Iets minder dan twee derde van de bestuursorganen heeft Bibob-beleid voor aanbestedingen (figuur 3.1). Van hen heeft het merendeel Bibob-beleid voor aanbestedingen in de bouw (90%), maar ook de aanbestedingsterreinen milieu (85%) en ICT (76%) worden veel genoemd. In totaal heeft 62 procent van de bestuursorganen met Bibob-beleid op aanbestedingen Bibob-beleid op al deze aanbestedingsterreinen. Met betrekking tot de uitvoering geldt dat ongeveer een kwart van de bestuursorganen met beleid het afgelopen jaar ten minste één Bibob-toets heeft uitgevoerd op aanbestedingen in de bouw. Voor milieu- en ICT-aanbestedingen lag dit aandeel lager (respectievelijk 10% en 5%).

Vastgoedtransacties

Uit de enquête blijkt dat twee derde van de bestuursorganen Bibob-beleid heeft opgesteld voor vastgoedtransacties. Bijna 90 procent heeft het Bibob-beleid voor vastgoedtransacties na 2013 ingevoerd. Ongeveer een derde van de bestuursorganen met Bibob-beleid op vastgoedtransacties voerde het afgelopen jaar een Bibob-toets op een vastgoedtransactie uit.

Dat bestuursorganen minder vaak beleid hebben op subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties dan op vergunningen heeft een aantal redenen. In interviews en groepsgesprekken zeggen respondenten dat er op deze terreinen nog te weinig bewustwording over mogelijke banden van aanvragers met georganiseerde criminaliteit en dus over integriteitsrisico's is. Als medewerkers die zich bezig houden met subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties signalen van malafide activiteiten niet herkennen, zal ook de urgentie van het bewaken van de integriteit van het bestuur beperkt zijn. Daarbij komt dat Bibob-procedures in de praktijk over het algemeen beter aansluiten bij het proces van vergunningverlening dan bij de procedures bij vastgoedtransacties en het verlenen van subsidies en aanbestedingen:

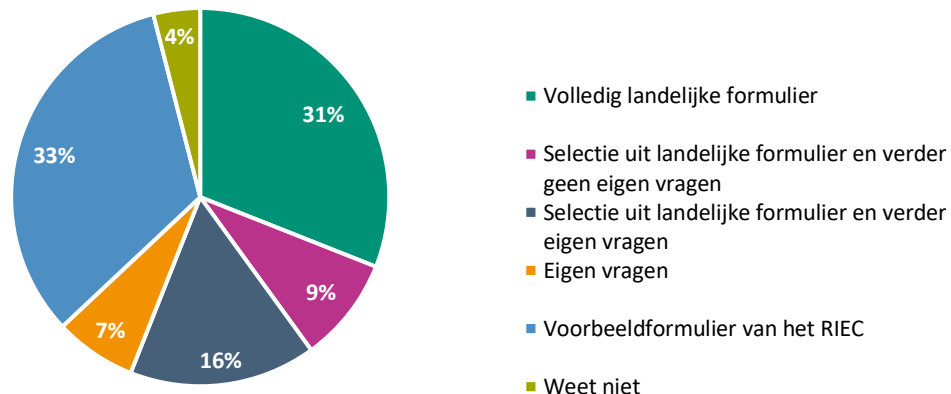
- Vastgoedtransacties vallen onder het privaatrecht. Daardoor geldt een vrijer toetsingskader dan binnen het bestuursrecht: de procedure voor vastgoedtransacties is meer vormvrij en kent een hogere mate van contractvrijheid dan de procedure voor vergunningen en subsidies. Dit resulteert in een minder geformaliseerd toetsingskader voor vastgoedtransacties dan voor de andere werkingsgebieden die onder de Wet Bibob vallen.
- Met subsidies willen bestuursorganen diensten, activiteiten en voorzieningen stimuleren. Ze zijn daarbij minder geneigd om drempels op te werpen dan bijvoorbeeld bij het verlenen van vergunningen (waarbij aanvragers iets willen). Enkele respondenten vinden dat toepassing van de Wet Bibob niet goed past bij hun subsidiesystematiek met verantwoording achteraf (en dus niet preventief vooraf).
- Bij aanbestedingen gelden uitsluitingsgronden uit Europese aanbestedingsregelgeving waarbinnen de Bibob-toets uitgevoerd moet worden. Dit maakt volgens respondenten de besluitvorming in de Bibob-procedure ingewikkelder dan bij vergunningen. Bovendien is de meerwaarde van een Bibob-toets beperkt als in de aanbestedingsprocedure de rechtspersoon al gescreend is.

Zowel het LBB als de RIEC's zien de afgelopen jaren een kleine maar gestage toename in de toepassing van de Wet Bibob op vastgoedtransacties, subsidies en aanbestedingen. Dit is echter (nog) niet terug te zien in het de data over de adviezen van het LBB in 2016 t/m 2019 (zie verder paragraaf 4.3).

3.3 Informatiepositie bestuursorganen

Voor het verkrijgen van informatie van een aanvrager kunnen bestuursorganen verschillende vragenformulieren gebruiken. Figuur 3.4 laat zien dat ongeveer 90 procent van de bestuursorganen gebruikmaakt van een bestaand vragenformulier (landelijk formulier of voorbeeldformulier van het RIEC). Daarbij geldt dat twee vijfde (40%) gebruikmaakt van (een selectie van) het landelijke formulier, een derde (33%) het voorbeeldformulier van het RIEC gebruikt en bijna een vijfde (16%) een selectie uit het landelijke formulier aanvult met eigen vragen. 7 procent stelt enkel eigen vragen.

Figuur 3.4 **Gebruik Bibob-vragenformulier (N=193)**

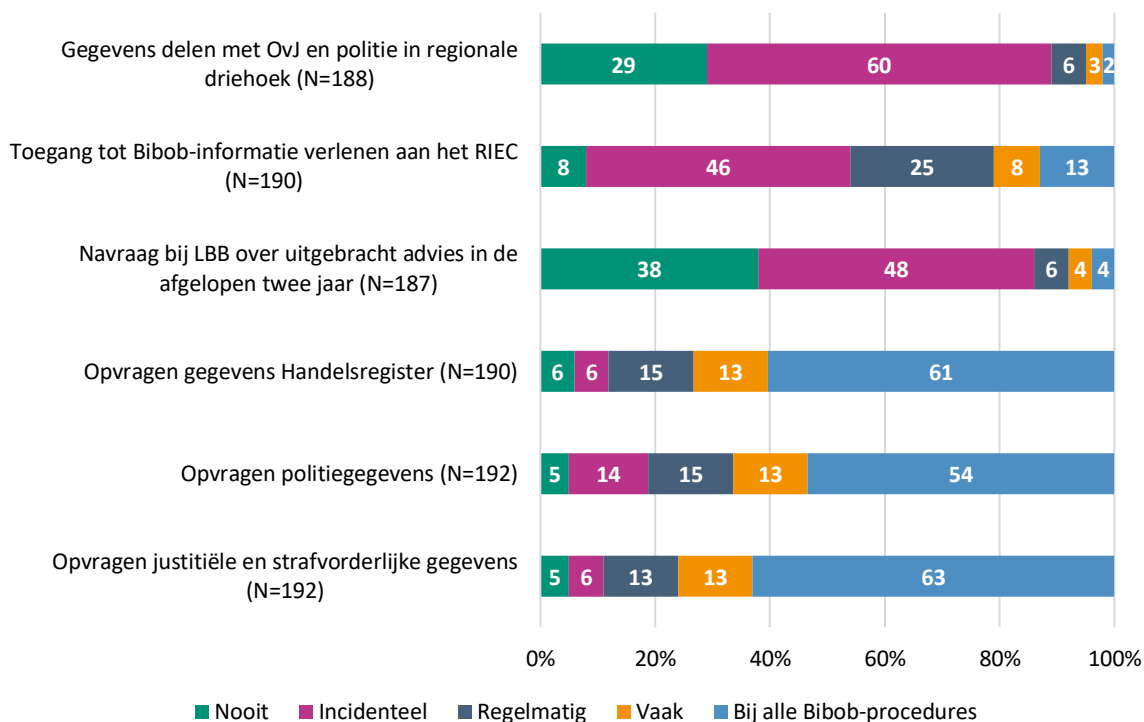

Bron: enquête Regioplan 2019

Met een vervolgvraag is nagegaan aan wie bestuursorganen het Bibob-vragenformulier uitreiken. Bijna driekwart van de bestuursorganen reikt het vragenformulier uit aan elke aanvrager binnen de sectoren waarop Bibob-beleid van toepassing is. Twee vijfde doet dit alleen op basis van signalen van veiligheidspartners (RIEC, politie of OvJ) en ruim een kwart op basis van een risicoanalyse. Zoals in voorgaande paragraaf benoemd, blijkt uit de interviews en groepsgesprekken dat bestuursorganen deze keuze baseren op onderzoeken naar risicobranches.

In het kader van de verbeterde informatiepositie van bestuursorganen hebben zij in Uitbreidingswet (2013) enkele nieuwe bevoegdheden toegekend gekregen. In de enquête is gevraagd in hoeverre de bestuursorganen gebruikmaken van deze bevoegdheden. Figuur 3.5 geeft een overzicht van de antwoorden.

Figuur 3.5 Gebruik bevoegdheden (in percentages)*

* Respons per stelling tussen haakjes weergegeven.

Bron: enquête Regioplan 2019

Er bestaan duidelijke verschillen in de mate waarin bevoegdheden gebruikt worden door bestuursorganen. Zo blijkt dat meer dan de helft van de bestuursorganen bij alle Bibob-procedures justitiële en strafvorderlijke gegevens, politiegegevens en gegevens uit het Handelsregister opvraagt. In mindere mate wordt navraag gedaan bij het LBB over een uitgebracht advies en worden gegevens gedeeld met de OvJ en politie in de regionale driehoek.

Wanneer bestuursorganen in de enquête vermeldden een of meerdere bevoegdheden niet te gebruiken, is hun gevraagd wat de reden is dat geen gebruik is gemaakt van de bevoegdheden. De meest gegeven antwoorden zijn dat er geen aanleiding voor gebruik van die bevoegdheid is geweest, bestuursorganen de noodzaak van het gebruik van de bevoegdheid niet inzagen of bestuursorganen niet bekend waren met de mogelijkheden van het gebruiken van dergelijke bevoegdheden.

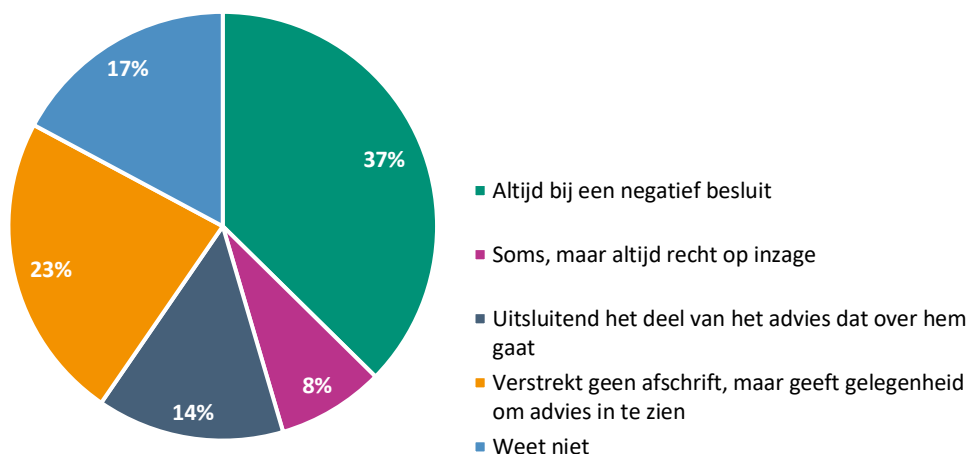
De resultaten uit de enquête sluiten aan bij het beeld van de beschikbare informatiebronnen dat respondenten geven in de interviews:

- Respondenten benadrukken dat vooral het opvragen van justitiële, strafrechtelijke en politiegegevens van toegevoegde waarde is. Ook het bevragen van het Handelsregister van de Kamer van Koophandel op natuurlijke personen en rechtspersonen is volgens hen waardevol.
- Minder waardevol zijn volgens respondenten de bevoegdheid om bij het LBB na te vragen of in de afgelopen twee jaar een advies is uitgebracht over de betrokkene en de conclusie over de mate van gevaar. De reden hiervoor is volgens enkele respondenten dat hiermee geen inzicht wordt verkregen in de rol van de verschillende betrokkenen bij een rechtspersoon. Daardoor is de informatie die het bestuursorgaan van het LBB ontvangt volgens deze respondenten moeilijk op waarde te schatten.
- De bevoegdheid gegevens op te vragen bij het register van de Wet Controle op rechtspersonen (TRACK) is minder bekend, blijkt uit de interviews.
- Bij zowel het OM als bestuursorganen bestaat de indruk dat het OM meer gebruik zou kunnen maken van de tipfunctie aan bestuursorganen. De ervaring van respondenten is dat als het OM een bestuursorgaan een tip geeft, het een uitgelokte tip is (met andere woorden dat het bestuursorgaan het OM om een tip gevraagd heeft als aanknopingspunt om een onderzoek te starten).

3.4 Rechtspositie betrokkenen

Wanneer een negatief besluit wordt genomen naar aanleiding van een Bibob-toets, is het mogelijk de inhoud van dit besluit te verstrekken aan de betrokkenen. In hoeverre bestuursorganen een afschrift van het negatieve Bibob-advies verstrekken, is weergegeven in figuur 3.6.

Figuur 3.6 Verstreking afschrift Bibob-advies aan betrokkene(n) (N=158)

Bron: enquête Regioplan 2019

We zien dat ruim een derde van de bestuursorganen altijd een afschrift van het Bibob-advies verstrekt aan de betrokkene(n). Met een vervolgvraag is nagegaan of bestuursorganen afschriften van Bibob-adviezen aan een externe bezwaarschriftencommissie verstrekken. Bij ongeveer 20 procent (n=36) van de bestuursorganen heeft een betrokkene bezwaar gemaakt waarna het bestuursorgaan een afschrift van het Bibob-advies aan de externe bezwaarschriftencommissie heeft verstrekt. Voor ongeveer 60 procent van de bestuursorganen is dit nog niet van toepassing geweest; betrokkenen hebben tot op heden geen bezwaar gemaakt tegen de besluiten op grond van de Wet Bibob. De andere bestuursorganen geven aan geen afschriften te verstrekken aan de externe bezwaarschriftencommissie (4%) of niet te weten of dit gebeurt (19%).

Uit de interviews blijken geen knelpunten in het verstrekken van een afschrift van het Bibob-advies. In de praktijk ervaren respondenten dat het verstrekken van het afschrift minder tijd kost dan het geven van inzage. Dat komt doordat in het besluit naar het advies verwezen kan worden waardoor de besluiten zelf beknopter zijn. Bovendien hoeft de inzage niet meer gefaciliteerd te worden.

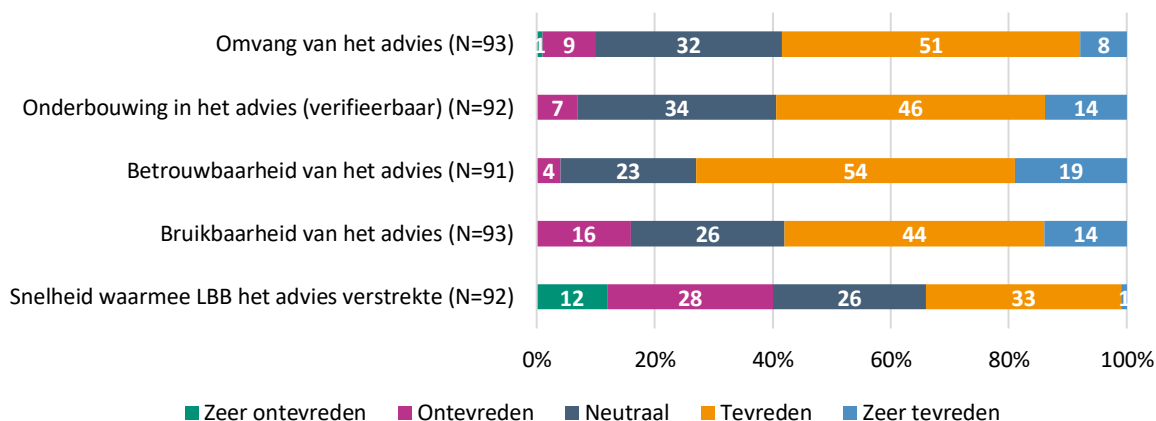
In de enquête is gevraagd of bestuursorganen knelpunten ervaren in verband met de rechtspositie van betrokkenen bij de uitvoering van de Wet Bibob. 10 procent van de bestuursorganen (n=19) noemt knelpunten. Relatief veel genoemd zijn de privacyregels en het tijdsverloop of de tijdsdruk van een Bibob-procedure. Bestuursorganen vinden het in sommige gevallen lastig te bepalen wie de betrokkenen precies zijn (dus aan wie de informatie verstrekt mag worden) en welke informatie wel en niet gedeeld mag worden. Dit laatste knelpunt wordt door meerdere respondenten in de interviews onderschreven.

In de interviews zijn zowel het LBB als de Kwaliteitscommissie Bibob positief over de kritische maar constructieve verhouding van de Kwaliteitscommissie Bibob bij de controle van de adviezen van het LBB. De Kwaliteitscommissie Bibob beoordeelt elk kwartaal (steekproefsgewijs) vijf tot tien van de door het LBB uitgebrachte (aanvullende) adviezen. De bevindingen van de Kwaliteitscommissie resulteren in aanbevelingen voor het LBB die met het LBB worden besproken. Daarbij functioneert de Kwaliteitscommissie ook als klankbord voor het LBB over de werkwijze van het LBB.

3.5 Werkwijze advisering LBB

In de enquête is bestuursorganen gevraagd naar de tevredenheid over de advisering van het LBB. Figuur 3.7 geeft een overzicht van de antwoorden.

Figuur 3.7 Tevredenheid over LBB-adviezen (in percentages)*

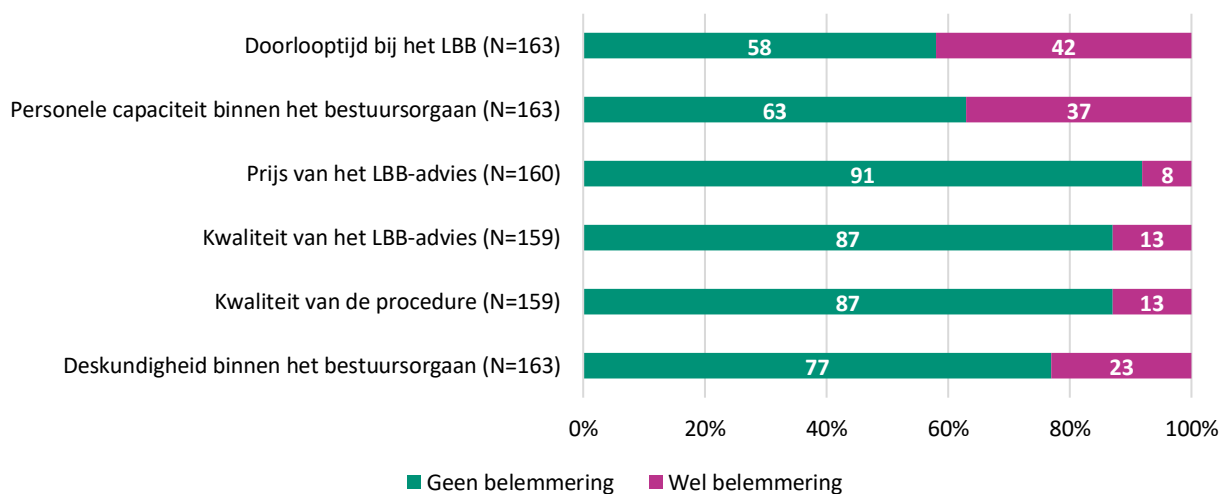
* Respons per stelling tussen haakjes weergegeven.

Bron: enquête Regioplan 2019

Uit figuur 3.7 blijkt dat meer dan de helft van de bestuursorganen (zeer) tevreden is over de omvang, onderbouwing, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de LBB-adviezen. Met name op gebied van de snelheid van de werkwijze van het LBB zijn bestuursorganen minder tevreden. Twee vijfde van de bestuursorganen is (zeer) ontevreden over de snelheid van het LBB. Daarnaast is ongeveer een vijfde ontevreden over de bruikbaarheid van het LBB-advies.

Naast de tevredenheid op de bovenstaande aspecten is in de enquête nagegaan of bestuursorganen belemmeringen ervaren bij het vragen van een LBB-advies. In figuur 3.8 zijn de antwoorden weergegeven.

Figuur 3.8 Belemmeringen opvragen LBB-advies (in percentages)*

* Respons per stelling tussen haakjes weergegeven.

Bron: enquête Regioplan 2019

Uit figuur 3.8 blijkt dat bestuursorganen met name belemmeringen ervaren met betrekking tot de doorlooptijd bij het LBB, maar ook met de eigen personele capaciteit en deskundigheid. Respondenten vermelden in de interviews en groeps gesprekken dat het hierbij gaat om de capaciteit en de deskundigheid

die binnen hun eigen bestuursorgaan beschikbaar moeten zijn voor het uitvoeren van het eigen onderzoek voorafgaand aan een adviesaanvraag bij het LBB.

De bevindingen uit de interviews en groepsgesprekken bevestigen de resultaten uit de enquête: bestuursorganen zijn over het algemeen tevreden over het werk van en de relatie met het LBB. Voor bestuursorganen is de praktische meerwaarde van een advies van het LBB vooral dat het LBB niet alleen onderzoek kan doen naar de direct betrokkene(n), maar ook naar personen in het (reeds ontbonden) samenwerkingsverband. Daarnaast wijzen enkele respondenten op de betrouwbare status van een advies van het LBB als toegevoegde waarde bij de besluitvorming. Om tot een proportioneel besluit te komen hebben zij behoefte aan een zo volledig mogelijke informatiepositie, blijkt uit de groepsgesprekken. Daarom wordt dan, aanvullend op het eigen onderzoek, een advies aangevraagd bij het LBB. De bestuursorganen formuleren in dit kader ook de wens voor een zo uitgebreid mogelijk onderzoek door het LBB, in tegenstelling tot het doelmatige onderzoek waarbij de informatieverzameling stopt als voldoende grond gevonden is voor de conclusie ernstig gevaar. Aanvullend is in de groepsgesprekken de behoefte verwoord aan meer transparantie in de adviezen over de weging van de gebruikte informatie. Als een casus voor de rechter wordt gebracht, moet het bestuursorgaan immers kunnen beargumenteren waarop de mate van gevaar in het advies gebaseerd is.

Verder noemen respondenten in de interviews en groepsgesprekken dat het LBB de afgelopen jaren moeite heeft gehad om de gestelde adviestermijnen na te leven. Het LBB noemt twee oorzaken:

1. De adviezen van het LBB zijn complexer geworden doordat de casuïstiek complexer is geworden. Een voorbeeld is het doorgronden van schijnbeheer. De toenemende complexiteit van de onderzoeken maakt dat de adviezen meer tijd en expertise vragen van bestuursorganen en het LBB. De toename in aantal en complexiteit is er eveneens voor aanvullende adviesaanvragen.
2. Een capaciteitsgebrek bij het LBB en bij ketenpartners waarbij het LBB data opvraagt. Het LBB heeft inmiddels meer capaciteit gekregen waardoor het verwacht beter in staat te zijn om de adviestermijnen te halen.

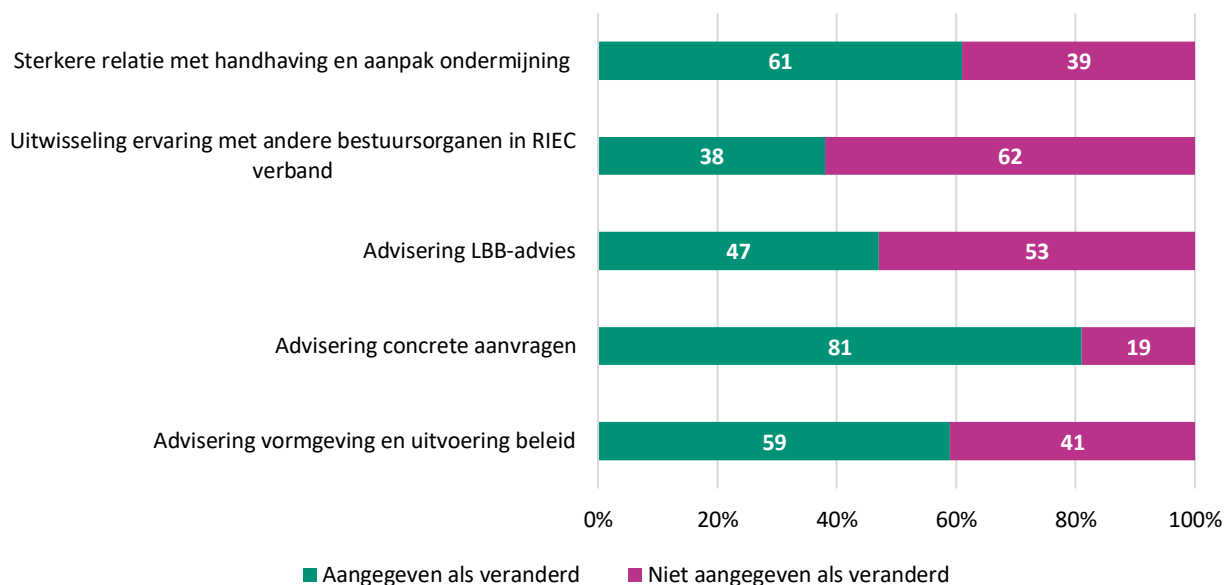
Deze twee oorzaken worden door respondenten in de andere interviews en de groepsgesprekken herkend. Daaraan voegen de respondenten toe dat bestuursorganen met relatief weinig ervaring met de toepassing van de Wet Bibob ook voor relatief eenvoudige Bibob-onderzoeken een advies van het LBB vragen. Bij sommige bestuursorganen bestaat onzekerheid over of het eigen onderzoek voldoende gronden biedt om een negatieve beschikking af te geven en of een advies aan het LBB gevraagd kan worden. Dit draagt eveneens bij aan toenemende werkdruk bij het LBB.

3.6 Rol van RIEC's

De RIEC's kunnen bestuursorganen bij een Bibob-procedure ondersteunen (zie hoofdstuk 2). Zo kunnen ze helpen bij de uitvoering van onderzoeken en de communicatie met het LBB. Uit de enquêteresultaten blijkt dat de samenwerking met het RIEC bij meer dan de helft van de bestuursorganen (56%) intensiever is geworden. Een zeer kleine minderheid (3% van de bestuursorganen) stelt dat de samenwerking minder intensief is geworden.

Als we vervolgens nagaan op welke terreinen de samenwerking met het RIEC is veranderd, blijkt dat het met name gaat om advisering bij concrete aanvragen (81%). Figuur 3.9 geeft een overzicht van de antwoorden.

Figuur 3.9 Terreinen veranderde samenwerking RIEC (in percentages) (N=112)

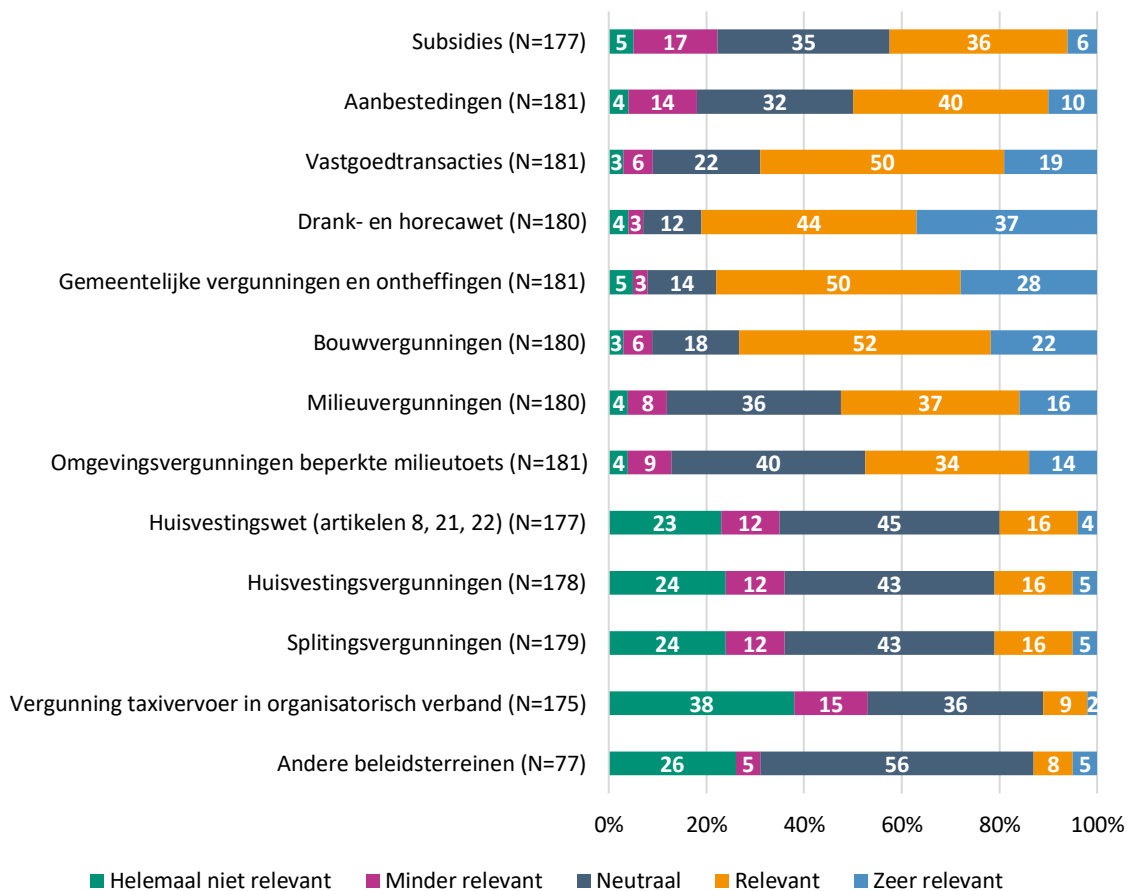
Bron: enquête Regioplan 2019

Uit de interviews en groepsgesprekken met bestuursorganen blijkt een wisselende waardering van de samenwerking met de RIEC's. De waardering lijkt afhankelijk van de expertise en de capaciteit die aanwezig is bij het betreffende bestuursorgaan. Door een deel van de bestuursorganen wordt de laagdrempelige adviesfunctie van het RIEC tijdens alle onderdelen van het Bibob-proces zeer gewaardeerd. Zij geven als voorbeelden dat het RIEC adviseert over de beoordeling van signalen, de dataverzameling bij ketenpartners, de weging van de data en het verwerken van zienswijzen van betrokkenen. Een ander deel van de bestuursorganen stelt geen behoefte te hebben aan dergelijke ondersteuning en oordeelt negatiever over de expertise en de kwaliteit van de ondersteuning van de RIEC's. Over de mogelijkheden om via het RIEC informatie op te halen bij ketenpartners zijn de respondenten in de interviews en groepsgesprekken over het algemeen positief. Het verschilt echter opnieuw per regio in hoeverre daarvoor contact opgenomen dient te worden met het RIEC of dat ketenpartners rechtstreeks benaderd kunnen worden.

3.7 Tevredenheid beleidsruimte

Bestuursorganen is gevraagd op welke beleidsterreinen zij de ruimere mogelijkheden in het Bibob-beleid relevant achten. Figuur 3.10 geeft een overzicht van de antwoorden. Hieruit blijkt dat bestuursorganen met name voor de Drank- en horecawet, gemeentelijke vergunningen en ontheffingen, bouwvergunningen en vastgoedtransacties de ruimere mogelijkheden relevant vinden.

Figuur 3.10 Relevantie ruimere mogelijkheden Bibob-beleid (in percentages)*

* Respons per stelling tussen haakjes weergegeven.

Bron: enquête Regioplan 2019

Als aanvulling op het bovenstaande overzicht is bestuursorganen in de enquête gevraagd of er andere (beleids-) terreinen zijn die op dit moment niet onder het toepassingsbereik van de Wet Bibob vallen, maar waar de mogelijkheid tot toepassing van de Wet Bibob van meerwaarde zou zijn. Veel gegeven antwoorden gaan over zorgaanbieders, omgevingsvergunningen en bestemmingsplannen en erfpacht. In de interviews wordt hier het kettingbeding bij vastgoedtransacties aan toegevoegd. Verder verwijzen respondenten naar hun input voor de eerste en tweede tranche nieuwe wetgeving zoals die naar verwachting in 2020 aangeboden wordt aan de Tweede Kamer.

Gevraagd of overbodige terreinen onder de werking van de Wet Bibob gebracht zijn, stellen respondenten in de groepsinterviews dat dit niet het geval is. Zij overwegen daarbij het volgende:

- Sommige terreinen onder de Uitbreidingswet (2013) voorzien voor een deel van de bestuursorganen, maar niet alle, in een behoefte. Dit geldt echter niet voor alle bestuursorganen voor alle toegevoegde terreinen. Dat de uitbreiding van het werkingsgebied niet voor alle bestuursorganen voorziet in een behoefte, maakt de toevoeging van deze terreinen aan de Wet Bibob echter niet minder relevant, omdat ze de aanpak van regionale problematiek mogelijk maken.
- In het verlengde hiervan kan betoogd worden dat de huidige afbakening van het toepassingsbereik van de Wet Bibob ongewenst is. De respondenten zien dat de problematiek onvoorspelbaar en veranderlijk is waardoor een flexibel in te zetten instrument gewenst is. Bovendien pleiten respondenten voor het beschermen van de integriteit van het bestuur met de Wet Bibob, ongeacht of bestuursorganen acteren op basis van het civiel-, bestuurs- of strafrecht.
- Ten slotte functioneert de Wet Bibob niet alleen ter bewaking van de integriteit van het bestuur, maar wordt de wet ook ingezet om met ander wettelijk instrumentarium (bijvoorbeeld een vergunningsplicht) ongewenste activiteiten tegen te gaan. In de praktijk resulteert dit bijvoorbeeld in een

vergunningsplicht voor een sector om misstanden in de betreffende sector zo nodig met de Wet Bibob aan te kunnen pakken.

3.8 Differentiatie naar type bestuursorgaan

Vergelijking provincie en gemeente

Voor de vragen en stellingen die aan bod zijn gekomen in de voorgaande paragrafen van dit hoofdstuk is nagegaan of significante²³ verschillen bestaan in antwoorden op de enquête tussen provincies en gemeenten. Zo zien we dat provincies vaker gebruikmaken van (een selectie van) eigen vragen voor het verkrijgen van informatie van de aanvrager dan gemeenten. Gemeenten maken veelal gebruik van bestaande vraagformulieren (zoals het Landelijk vragenformulier of een voorbeeldformulier van het RIEC). Daarbij komt dat provincies vaker een vragenformulier uitreiken op basis van een risicoanalyse dan gemeenten.

Ten aanzien van de advisering van het LBB zien we ook enkele verschillen tussen provincies en gemeenten. Provincies zien de doorlooptijd bij het LBB en de kwaliteit van de procedure vaker als belemmering dan gemeenten. Voor de andere kenmerken van of omstandigheden rond een LBB-advies zijn geen verschillen tussen provincies en gemeenten gevonden. Verder blijkt dat provincies vaker dan gemeenten navraag bij het LBB hebben gedaan over een eerder advies over aanvrager. Voor alle andere onderwerpen in de enquête vinden we geen verschillen tussen provincies en gemeenten.

Vergelijking naar gemeentegrootte

In de vergelijking naar gemeentegrootte zien we enkele verschillen. Zo blijkt dat grote gemeenten (ruim twee derde) in verhouding vaker het Bibob-vragenformulier uitreiken op basis van signalen van veiligheidspartners dan kleine (een derde) en middelgrote gemeenten (ruim twee vijfde). Daarnaast zien we verschillen in de belemmeringen voor het vragen van een advies bij het LBB. Grote gemeenten zien zowel de doorlooptijd bij het LBB als de kwaliteit van het advies vaker als een belemmering dan kleine en middelgrote gemeenten. Wel hebben grote gemeenten vaker navraag gedaan over een mogelijk eerder advies over een aanvrager bij het LBB (62% versus 23% en 30%). De samenwerking met het RIEC is in kleine en middelgrote gemeenten vaker intensiever geworden dan voor grote gemeenten. Ongeveer twee derde van kleine en middelgrote gemeenten is intensiever samen gaan werken met het RIEC ten opzichte van nog geen kwart van de grote gemeenten, waar de samenwerking veelal hetzelfde is gebleven. Andere verschillen naar gemeentegrootte zijn niet gevonden.

²³ Berekend op basis van een Chi-square.

Toepassing van de Uitbreidingswet (2013)

4

4 Toepassing van de Uitbreidingswet (2013)

In dit hoofdstuk gaan we in de eerste paragraaf in op de omvang van de toepassing van de Uitbreidingswet (2013) in 2018. Deze bevindingen zijn gebaseerd op de aantallen toepassingen die door bestuursorganen zijn ingevuld in de enquête. In de tweede paragraaf bespreken we de omvang van de ondersteuning door de RIEC's met cijfers afkomstig uit de jaarverslagen RIEC-LIEC, aangevuld met gegevens van enkele RIEC's. Daarna gaan we in de derde paragraaf in op de aard en omvang van de adviezen van het LBB in de afgelopen jaren. Daarvoor maken we gebruik van data van het LBB. In de vierde paragraaf bespreken we de analyse van openbare aanbestedingen van bestuursorganen.

4.1 Omvang toepassing

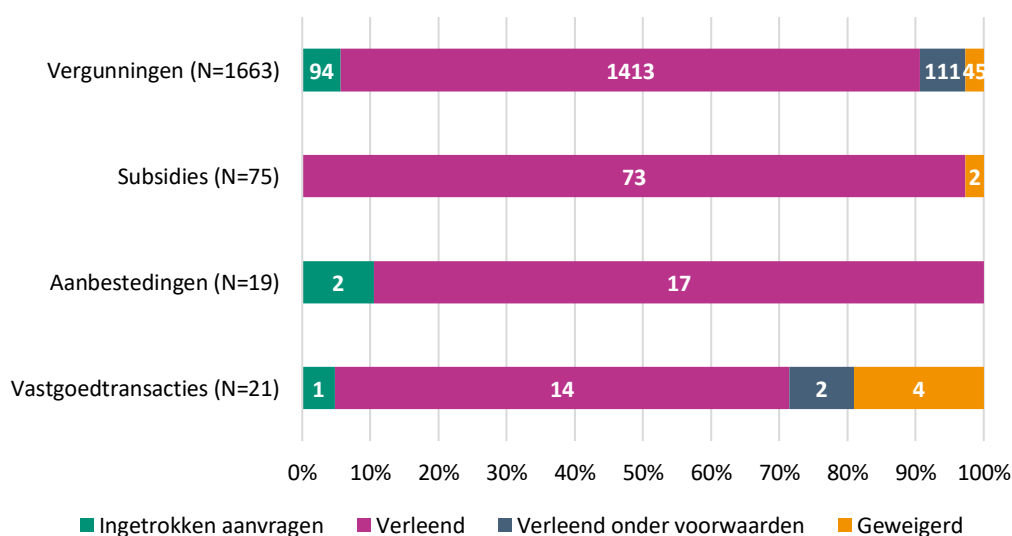
In de enquête is geprobeerd inzicht te verkrijgen in de daadwerkelijke toepassing van de Uitbreidingswet (2013). Hiervoor is bestuursorganen gevraagd, per toepassingsgebied²⁴, het aantal beslissingen zonder advies van het LBB, het aantal beslissingen na advies van het LBB en het aantal Bibob-toetsen op lopende beschikkingen van het jaar 2018 op te geven. De resultaten moeten met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden, gezien de lage respons op deze vragen.²⁵

Beslissingen per toepassingsgebied

In totaal zijn door gemeenten en provincies die de vraag in de enquête hebben beantwoord in 2018 1.994 Bibob-formulieren uitgereikt. 90 procent daarvan is uitgereikt in het kader van een vergunningaanvraag (N=1.798), gevolgd door vastgoedtransacties (N=121), subsidies (N=72) en aanbestedingen (N=3).

Figuur 4.1 geeft het aantal beslissingen per toepassingsgebied weer. Het gaat hierbij om aanvragen waarbij *geen* gebruik is gemaakt van een LBB-advies. Uit figuur 4.1 blijkt dat de aanvragen in de meeste gevallen verleend worden. Dat geldt voor ieder toepassingsgebied (d.w.z. vergunningen, subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties). Niet alle responderende bestuursorganen die antwoord gaven op de vraag hoeveel Bibob-formulieren ze hebben uitgereikt, hebben het aantal beslissingen per toepassingsgebied ingevuld. Mede om deze reden zien we in figuur 4.1 afwijkende cijfers ten opzichte van de genoemde cijfers in de vorige alinea.

Figuur 4.1 Percentuele verdeling uitkomsten Bibob-toets per toepassingsgebied zonder LBB-advies* (N per uitkomstcategorie)

* Totaalaantal beslissingen staat achter het toepassingsgebied tussen haakjes weergegeven.

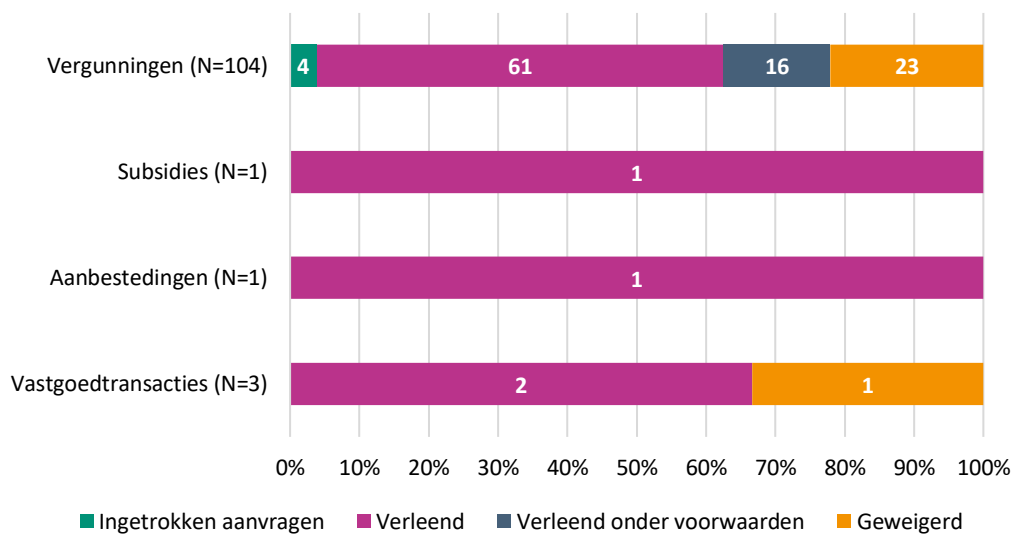
Bron: enquête Regioplan 2019

²⁴ Vergunningen, subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties.

²⁵ Geen van de vragen over aantallen is ingevuld door minimaal de helft van de responderende bestuursorganen.

In figuur 4.2 staan de uitkomsten van de beslissingen per toepassingsgebied na een LBB-advies weergegeven. In vergelijking met de uitkomsten van de Bibob-toetsen *zonder* LBB-advies (figuur 4.1) zijn minder beslissingen genomen. Zo is er slechts één beslissing over een subsidieaanvraag en aanbesteding na een LBB-advies en slechts drie over vastgoedtransacties. Daarnaast valt op dat er bij Bibob-procedures waarbij gebruik is gemaakt van een LBB-advies relatief vaker sprake is van weigeringen. Ook zijn in geval van vergunningen vaker aanvragen verleend onder voorwaarden in vergelijking met beslissingen waarbij het LBB niet geadviseerd heeft. Beslissingen naar aanleiding van een LBB-advies zijn dus vaker afwijzend bij vergunningen.

Figuur 4.2 Percentuele verdeling uitkomsten Bibob-toets per toepassingsgebied na LBB-advies* (N per uitkomstcategorie)

* Totaalaantal beslissingen staat achter het toepassingsgebied tussen haakjes weergegeven.
Bron: enquête Regioplan 2019

Lopende beschikkingen

Responderende bestuursorganen hebben in 2018 52 Bibob-toetsen (met of zonder LBB-advies) op lopende beschikkingen uitgevoerd, 62 op eerder verleende vergunningen en 5 op eerder verleende subsidies. Voor 42 eerder verleende vergunningen waarop een Bibob-toets is uitgevoerd is de uitkomst niet bekend. Op basis van de Bibob-toets op de 5 eerder verleende subsidies hebben geen wijzigingen plaatsgevonden. Voor 8 vergunningen is dit ook het geval. Daarnaast zijn bij 3 vergunningen de voorwaarden aangepast en zijn 5 eerder verleende vergunningen ingetrokken naar aanleiding van de Bibob-toets. Voor 4 vergunningen is de uitkomst van de Bibob-toets nog niet beslist.

Ontwikkelingen

Naast aantallen is bestuursorganen ook gevraagd naar enkele ontwikkelingen sinds de inwerkingtreding van de Uitbreidingswet (2013). Er is gekeken naar de ontwikkeling van het aantal uitgereikte Bibob-formulieren, het aantal adviesaanvragen bij het LBB, het aantal afwijzingen van aanvragen op grond van een Bibob-toets en het aantal Bibob-toetsen op lopende beschikkingen. Hierbij gaat het om een eigen inschatting/telling van bestuursorganen.

Bij het merendeel van de bestuursorganen is het aantal uitgereikte Bibob-formulieren gelijk gebleven. Voor zover bestuursorganen meer formulieren hebben uitgereikt, gebeurde dat vooral voor vergunningen (57%) en vastgoedtransacties (41%). Voor aanbestedingen en subsidies is dit aanmerkelijk lager (19 respectievelijk 18%) (zie ook tabel 4.1).

Tabel 4.1 Toename van het aantal uitgereikte Bibob-formulieren per toepassingsgebied (aantal en percentage bestuursorganen dat (sterke) toename rapporteert)

Toepassingsgebied	Aantal	Percentage
Vergunningen (N=167)	94	57
Subsidies (N=79)	14	18
Aanbestedingen (N=87)	17	19
Vastgoedtransacties (N=102)	42	41

Bron: enquête Regioplan 2019

Een vergelijkbaar beeld is er bij de adviesaanvragen bij het LBB. Bij iets meer dan een kwart van de bestuursorganen (28%) is het aantal adviesaanvragen bij het LBB in het kader van vergunningen toegenomen. Voor vastgoedtransacties, aanbestedingen en subsidies is de toename van het aantal adviesaanvragen bij het LBB zeer gering (zie tabel 4.2).

Tabel 4.2 Toename van het aantal adviesaanvragen bij het LBB per toepassingsgebied (aantal en percentage bestuursorganen dat (sterke) toename rapporteert)

Toepassingsgebied	Aantal	Percentage
Vergunningen (N=158)	45	28
Subsidies (N=74)	1	1
Aanbestedingen (N=79)	2	3
Vastgoedtransacties (N=91)	6	6

Bron: enquête Regioplan 2019

Ongeveer een kwart van de bestuursorganen heeft in de afgelopen jaren meer aanvragen voor vergunningen op basis van een Bibob-toets afgewezen dan voorheen. Voor vastgoedtransacties is dit het geval bij ongeveer 7 procent van de bestuursorganen. De andere 93 procent van de bestuursorganen zegt dat het aantal afwijzingen van vastgoedtransacties op grond van een Bibob-toets ongeveer gelijk gebleven is. Een toename van het aantal afwijzingen bij aanbestedingen en subsidies is er nauwelijks tot niet (zie tabel 4.3).

Tabel 4.3 Toename van het aantal afwijzingen van aanvragen op grond van een Bibob-toets per toepassingsgebied (aantal en percentage bestuursorganen dat (sterke) toename rapporteert)

Toepassingsgebied	Aantal	Percentage
Vergunningen (N=154)	37	24
Subsidies (N=73)	1	1
Aanbestedingen (N=78)	0	0
Vastgoedtransacties (N=90)	6	7

Bron: enquête Regioplan 2019

Ook in het aantal Bibob-toetsen op lopende beschikkingen zien we weinig verandering. Ongeveer een kwart van de bestuursorganen heeft meer Bibob-toetsen op lopende beschikkingen van vergunningen uitgevoerd. Voor subsidies is het aantal Bibob-toetsen bij slechts 5 procent van de bestuursorganen toegenomen (zie tabel 4.4).

Tabel 4.4 Toename van het aantal Bibob-toetsen op lopende beschikkingen per toepassingsgebied (aantal en percentage bestuursorganen dat (sterke) toename rapporteert)

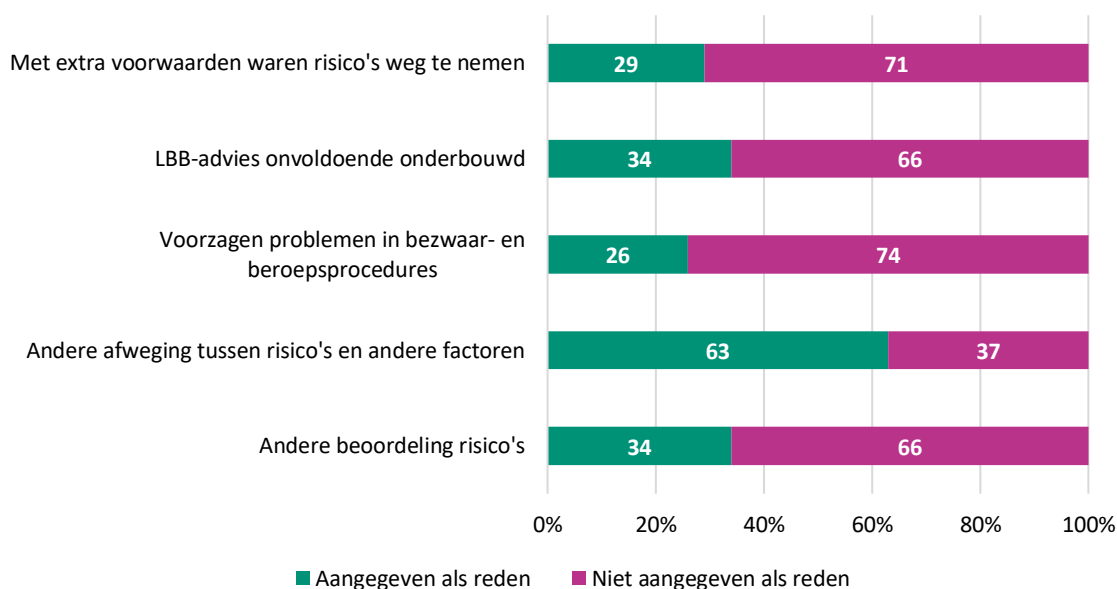
Toepassingsgebied	Aantal	Percentage
Vergunningen (N=154)	37	24
Subsidies (N=75)	4	5

Bron: enquête Regioplan 2019

LBB-advies

Er is de bestuursorganen gevraagd of ze in de afgelopen jaren van een LBB-advies zijn afgeweken. Bij de responderende bestuursorganen is in bijna driekwart van de gevallen geen enkele keer van het advies afgeweken. Ongeveer een kwart is een of meerdere keren van een LBB-advies afgeweken. Het maken van een andere afweging tussen risico's en andere factoren is de meest gegeven reden voor het afwijken van een LBB-advies (63%). De opgegeven redenen voor het afwijken van een LBB-advies staan in figuur 4.3.

Figuur 4.3 Reden voor afwijken LBB-advies (N=35) (in percentages)

Bron: enquête Regioplan 2019

In de interviews en groeps gesprekken zeggen respondenten geen gebruik te maken van externe (Bibob-) adviesbureaus voor het nemen van Bibob-beslissingen. Een enkel bestuursorgaan vertelt in het verleden wel tijdelijk extra medewerkers in dienst genomen te hebben via externe Bibob-bureaus.

4.2 Ondersteuning door RIEC's

In deze paragraaf rapporteren we over de Bibob-toetsen waarbij de RIEC's betrokken zijn geweest. Voor de landelijke ontwikkeling van het aantal Bibob-toetsen maken we gebruik van de cijfers uit de RIEC-LIEC-jaarverslagen over 2012 tot en met 2018. Van drie RIEC's zijn aanvullende gegevens beschikbaar over de resultaten/uitkomsten van de Bibob-toetsen waar zij bij betrokken waren.

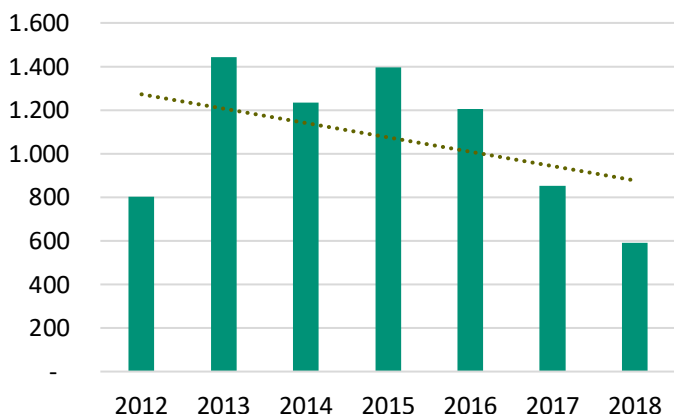
Landelijke ontwikkeling

Uit de enquête blijkt dat bij de responderende bestuursorganen in totaal bij 253 aanvragen ondersteuning door het RIEC is geboden in 2018. In veruit de meeste gevallen was dit bij vergunningaanvragen (N=234), gevolgd door vastgoedtransacties (N=16).

De cijfers uit de jaarverslagen RIEC-LIEC geven alleen een indicatie van de trend omdat de cijfers niet eenduidig geregistreerd zijn over de jaren en tussen de RIEC's. Deze cijfers tonen na een stijging in 2013 een geleidelijke afname van het totaal aantal casussen waarbij de RIEC's betrokken zijn geweest (figuur 4.4). De trend lijkt echter uiteen te lopen tussen de RIEC's: bij sommige RIEC's stijgt het aantal Bibob-casussen waarin zij ondersteuning bieden, bij andere zien we een stabiel beeld of een dalende trend. Uit de twee interviews met RIEC's blijkt dat het aantal Bibob-casussen waarbij gemeenten ondersteuning van het RIEC vragen, (mede) afhankelijk is van de mate waarin de RIEC's de Wet Bibob onder de aandacht brengen bij bestuursorganen in hun regio en in hoeverre gemeenten en provincies in staat zijn om Bibob-casussen zonder ondersteuning van het RIEC af te doen.

Ook de omvang van het aantal Bibob-casussen varieert sterk per RIEC, van enkele tientallen tot honderden per jaar. In 2018 varieert bijvoorbeeld het aantal Bibob-casussen waarbij ondersteuning aan gemeenten en provincies geboden is van een enkele casus tot meer dan 200 per RIEC. Dat betekent dat één RIEC verantwoordelijk is voor ruim een derde van het totaal aantal Bibob-casussen waarbij door de RIEC's is ondersteund.

Figuur 4.4 Ontwikkeling aantal Bibob-toetsen waarbij RIEC's ondersteunen

Bron: RIEC-LIEC jaarverslagen 2012 t/m 2018

Om per RIEC-regio een globaal beeld te vormen van het aantal Bibob-toetsen waarbij ondersteuning is geboden, zetten we de cijfers over de Bibob-casussen in 2018 af tegen het inwoneraantal per RIEC-regio.²⁶ In 2018 varieert het aantal Bibob-casussen waarbij het RIEC ondersteund heeft tussen de 0,1 en 6,9 casussen per 100.000 inwoners per RIEC-regio. Het landelijk gemiddelde is 3,8 casussen per 100.000 inwoners.²⁷ De RIEC's Oost-Nederland, Noord-Holland, Den Haag en Oost-Brabant hebben relatief gezien bij bovengemiddeld veel Bibob-casussen per inwoner ondersteuning geboden.

Regionale beelden

Alle RIEC's is gevraagd cijfermatige informatie aan te leveren over de Bibob-casussen waarbij zij betrokken zijn geweest in de periode 2014 t/m 2018. Het merendeel van de RIEC's bleek niet over betrouwbare, meer gedetailleerde informatie te beschikken dan opgenomen in de jaarverslagen RIEC-LIEC. Drie RIEC's vormen daar de uitzondering op. Hieronder bespreken we de uitkomsten van de analyse van hun registraties.

²⁶ Hiervoor hebben we gebruikgemaakt van kerncijfers van CBS-statline voor het aantal inwoners per gemeente. De gemeenten zijn ingedeeld naar RIEC-regio met indeling van de RegioAtlas van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

²⁷ Van RIEC Limburg zijn geen Bibob-gegevens bekend over 2018. Het landelijk gemiddelde is gebaseerd op het totaal aantal Bibob-casussen van de overige negen RIEC's en het totaal aantal inwoners in Nederland per 1 januari 2018.

RIEC Oost-Nederland – Het RIEC Oost-Nederland is een van de actiefste RIEC's in de ondersteuning van gemeenten en provincies bij Bibob-casussen. Hun registraties tonen een stabiel beeld over de jaren 2014 t/m 2018. Jaarlijks wordt in 10 tot 15 procent van de Bibob-casussen waarbij het RIEC ondersteunt, een negatief besluit genomen.²⁸ Dat zijn twintig tot dertig Bibob-casussen per jaar. De overige casussen resulteren in het verlenen (al dan niet onder aanvullende voorwaarden) van de vergunning, subsidie, aanbesteding of vastgoedtransactie. In een klein deel van de casussen met een negatief resultaat is de vergunning, subsidie, aanbesteding of vastgoedtransactie geweigerd op grond van de Wet Bibob. Het gaat jaarlijks om een handvol casussen. Het lijkt alsof iets vaker een negatief besluit wordt genomen in casussen bij grote gemeenten dan bij kleine of middelgrote gemeenten.

RIEC Noord-Nederland – De registratie van het RIEC Noord-Nederland toont eveneens een relatief stabiel beeld. In de periode 2014 t/m 2018 is jaarlijks ongeveer een derde van de Bibob-casussen waarin ondersteuning is geboden, een negatief besluit genomen²⁹ (vijf tot twintig per jaar). Het aantal Bibob-casussen waar het RIEC Noord-Nederland jaarlijks bij betrokken is, ligt aanzienlijk lager dan bij het RIEC Oost-Nederland. Daardoor is het niet mogelijk om betrouwbare uitspraken te doen over het aandeel van de Wet Bibob als grond voor een negatief besluit of om een betrouwbare vergelijking te maken naar inwoneraantal binnen het werkgebied van het RIEC Noord-Nederland.

RIEC Midden-Nederland – Uit de registratie van het RIEC Midden-Nederland blijkt dat in 2014 het merendeel van de Bibob-casussen waarin ondersteuning aan gemeenten en provincies werd geboden, resulteerde in een negatief besluit. In 2015 is dat bijna de helft van de casussen en in 2016 en 2017 gaat het om een derde van de Bibob-casussen.³⁰ In 2015 t/m 2017 is jaarlijks in één casus de vergunning geweigerd op grond van de Wet Bibob. Er is geen informatie beschikbaar voor dit onderzoek over de resultaten van de Bibob-casussen uit 2018.

4.3 Advies van het LBB

In deze paragraaf beschrijven we de adviezen die door het LBB uitgebracht zijn. Daartoe is gebruikgemaakt van de registraties van het LBB over de jaren 2016 t/m 2019. Deze informatie is gekoppeld aan kerncijfers van CBS-statline om de gemeenten in te delen naar inwoneraantal. Voor die indeling sluiten we aan bij de categorieën die gebruikt zijn in het evaluatierapport van Berenschot (2007)³¹: kleine gemeenten (tot 50.000 inwoners), middelgrote gemeenten (50.000 tot 100.000 inwoners) en grote gemeenten (meer dan 100.000 inwoners).

Ontwikkeling adviezen van het LBB (2016 t/m 2019)

Bestuursorganen kunnen, nadat zij eigen onderzoek uitgevoerd hebben, het LBB verzoeken een onderzoek uit te voeren. Het onderzoek van het LBB dient ter ondersteuning van bestuursorganen om tot een zorgvuldig besluit te komen. Het onderzoek van het LBB resulteert in een advies over de mate van gevaar, ex artikel 3 van de Wet Bibob. Uit de enquêteresultaten blijkt dat door responderende bestuursorganen in totaal 109 LBB-adviezen zijn gegeven in 2018. Bijna alle (N=102) van deze LBB-adviezen zijn afgegeven in het kader van vergunningaanvragen.

Het totaal aantal adviezen dat het LBB jaarlijks opstelt ligt in de periode 2016 t/m 2019³² tussen de 231 (2017) en 324 (2018). Naast reguliere adviezen geeft het LBB op aanvraag van bestuursorganen ook aan-

²⁸ Met negatief besluit wordt in de data over RIEC Oost-Nederland bedoeld: geweigerd op slecht levensgedrag, buiten behandeling gesteld, ingetrokken door gemeenten (intrekkingsgrond) en geweigerd o.b.v. Wet Bibob.

²⁹ Met negatief besluit wordt in de data over RIEC Noord-Nederland bedoeld: geweigerd op slecht levensgedrag, buiten behandeling gesteld, ingetrokken door gemeenten (intrekkingsgrond), geweigerd o.b.v. Wet Bibob en overige redenen voor niet verlenen.

³⁰ Met negatief besluit wordt in de data van RIEC Midden-Nederland over 2015 t/m 2017 verstaan: geweigerd op slecht levensgedrag, buiten behandeling gesteld, ingetrokken door gemeenten (intrekkingsgrond), geweigerd o.b.v. Wet Bibob en overige redenen voor niet verlenen. In de data over 2014 vallen casussen die door de aanvrager zijn ingetrokken of die o.b.v. bestemmingsplan zijn geweigerd hier ook onder.

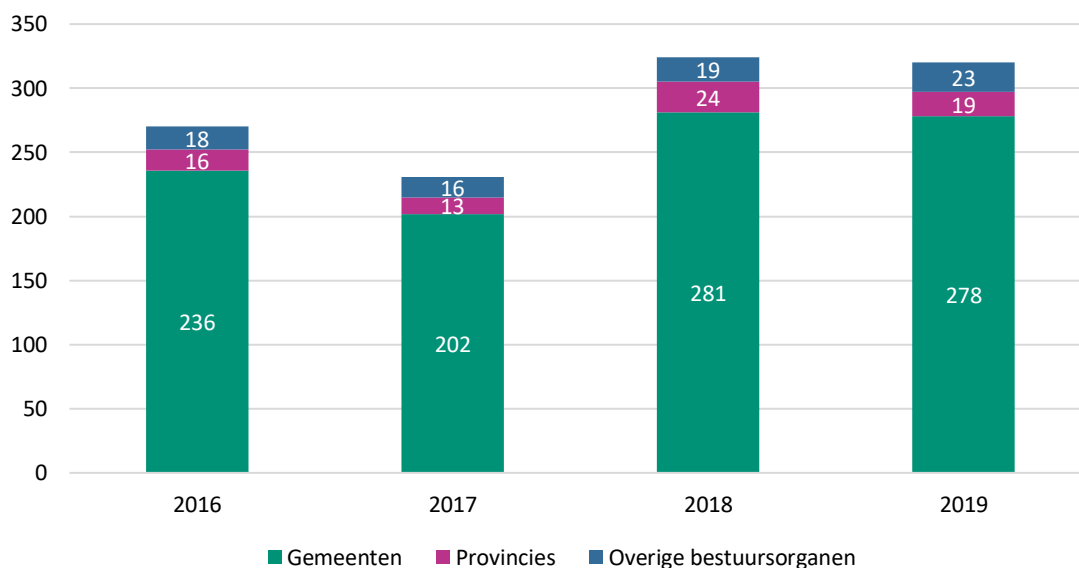
³¹ De Voogd, M.C., Doornbos, F. & Huntjens, L.C.L. (2007). *Evaluatie wet Bibob. Eenmeting*. Utrecht: Berenschot.

³² De data over 2019 beslaan de periode januari tot en met begin december 2019.

vullend advies. Een aanvullend advies is veelal een verduidelijking op of update van een eerder adviesverzoek. Het aandeel aanvullende adviezen schommelt tussen de 10 en 20 procent van het totaal aantal adviezen, dus tussen de 31 aanvullende adviezen in 2016 en 60 aanvullende adviezen in 2019. De ervaring van het LBB is dat de omvang en de complexiteit van het onderzoek voor aanvullende adviezen vergelijkbaar zijn met reguliere adviezen. Daarom rapporteren we in deze paragraaf over het totaal van reguliere en aanvullende adviezen.

In de periode 2016 t/m 2019 is het overgrote merendeel van de adviezen aangevraagd door gemeenten (figuur 4.5). Het gaat daarbij in bijna alle aanvragen om adviezen over vergunningen. Jaarlijks is minder dan 10 procent van de adviezen uitgebracht ten behoeve van vastgoedtransacties, subsidieverlening en aanbestedingen. Het aantal uitgebrachte adviezen ten behoeve van elk van deze categorieën is bovendien relatief stabiel over de periode 2016 t/m 2019.

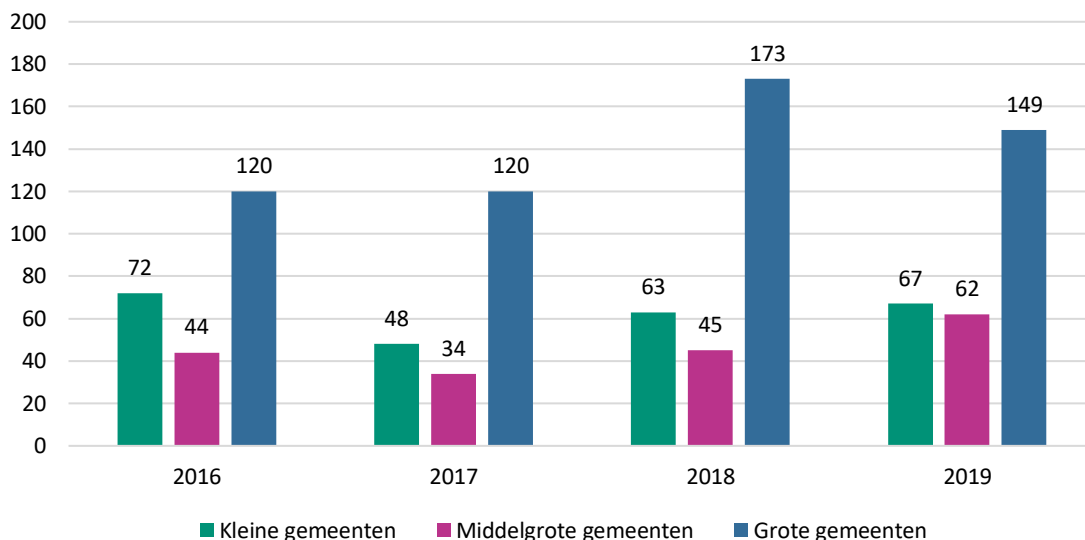
Figuur 4.5 Ontwikkeling aantal adviezen per type aanvragend bestuursorgaan

Bron: registraties LBB

Grote gemeenten zijn verantwoordelijk voor het merendeel van de adviesaanvragen (figuur 4.6). De verdeling van het aantal adviezen over de kleine, middelgrote en grote gemeenten is over de jaren redelijk stabiel: ongeveer een kwart van de adviezen is verstrekt aan kleine gemeenten, een vijfde aan middelgrote gemeenten en ruim de helft aan grote gemeenten.

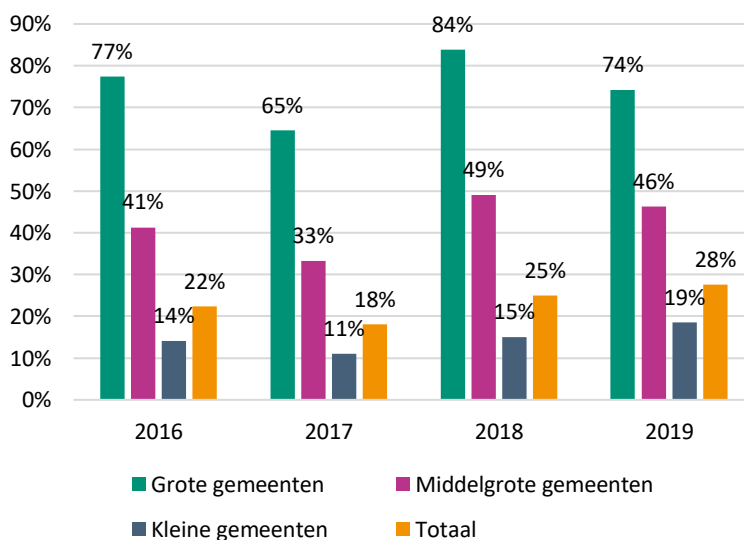
Figuur 4.6 Ontwikkeling aantal adviezen per gemeentegrootte

Bron: registraties LBB

Wanneer we de door het LBB uitgebrachte adviezen aan gemeenten afzetten tegen het totaal aantal gemeenten, blijkt dat in de periode 2016 t/m 2019 jaarlijks tussen de 18 en 28 procent van de gemeenten een of meer adviezen bij het LBB aanvraagt (figuur 4.7). Daarbij geldt dat relatief gezien meer grote gemeenten een advies aanvragen dan middelgrote of kleine gemeenten.³³ Ongeveer drie kwart van de grote gemeenten heeft in 2016 t/m 2019 een advies aangevraagd, tegenover 10 tot 20 procent van de kleine gemeenten. Middelgrote gemeenten zitten daar tussenin.

Figuur 4.7 Aandeel geadviseerde gemeenten, per gemeentegrootte

Bron: registraties LBB (adviezen) en CBS-statline (inwoneraantallen)

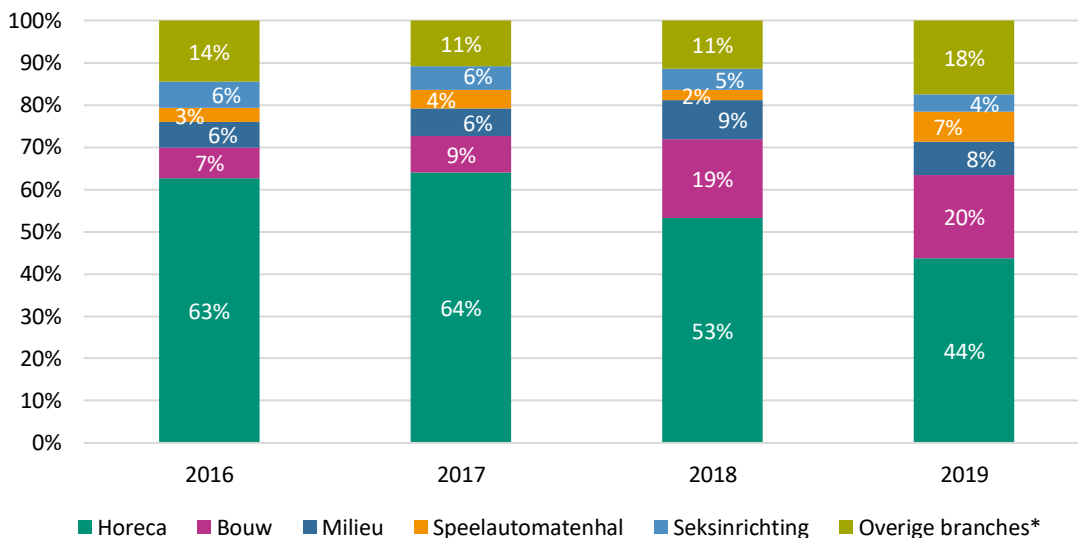
Jaarlijks vraagt ongeveer twee derde van de provincies een advies van het LBB. Daarbij valt op dat het ieder jaar veelal dezelfde provincies zijn. Het aantal adviezen aan bestuursorganen, niet zijnde gemeenten of provincies, is relatief laag: vier tot vijf per jaar.

³³ Voor het jaarlijks variërend aantal gemeenten door herindelingen, per gemeentegrootte, is gecorrigeerd.

Adviezen van het LBB per branche

In 2016 tot en met 2019 had een groot deel van de adviezen betrekking op de horeca (figuur 4.8).

Figuur 4.8 Ontwikkeling adviezen per branche

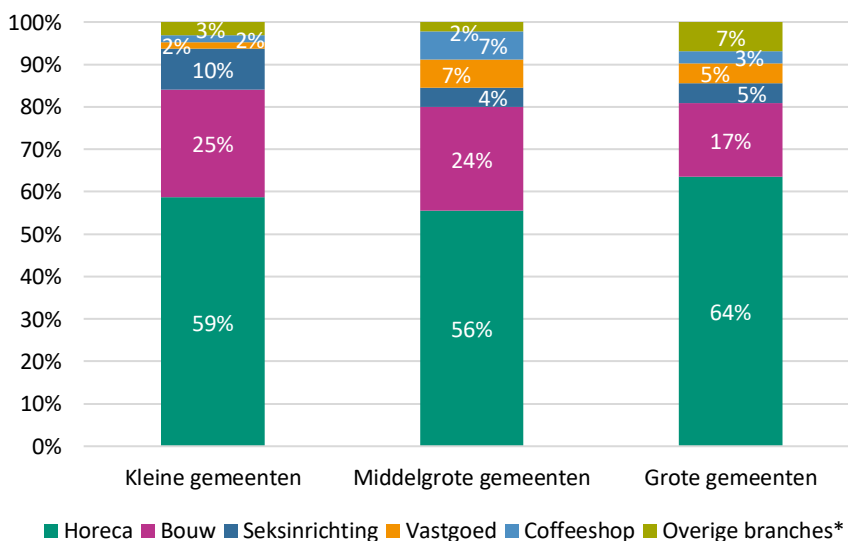

* De categorie 'overige branches' omvat de branches coffeeshop, evenementenvergunningen, exploitatievergunningen, head-, grow- of smartshop, huisvestingswet, meststoffenwet, opiumverloven, subsidies, taxivergunningen, transportvergunningen en vastgoed.

Bron: registraties LBB

Andere branches, naast de horeca, waar door het LBB relatief veel adviezen aan gemeenten over zijn afgegeven zijn de bouw, milieu, speelautomaten en seksinrichtingen. Daarbij zien we sinds 2016 relatief gezien een afname in het aandeel adviezen over de horeca en een relatieve toename van adviezen over bouw, milieu, speelautomaten en seksinrichtingen. Ondanks enkele kleine verschillen, zien we een vergelijkbaar beeld voor veel voorkomende branches bij kleine, middelgrote en grote gemeenten (figuur 4.9).

Figuur 4.9 Verdeling adviezen aan gemeenten per branche (2018)

* De categorie 'overige branches' omvat de branches exploitatievergunningen, huisvestingswet, meststoffenwet, milieu, speelautomaten, subsidies en transportvergunningen.

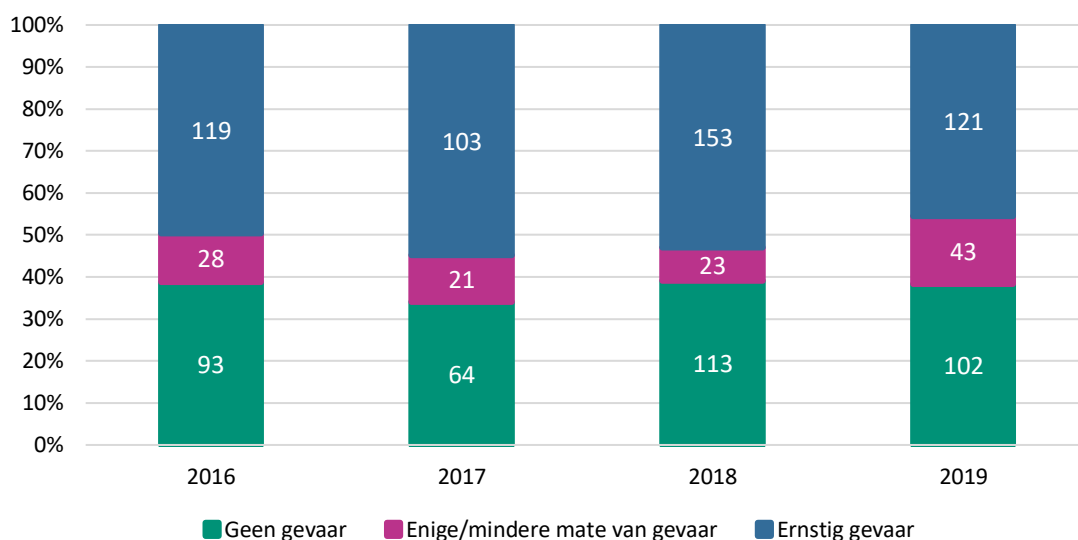
Bron: registraties LBB

Adviezen aan provincies hebben in de periode 2016 t/m 2019 bijna uitsluitend betrekking op de milieu-branch. De overige bestuursorganen, niet zijnde gemeente of provincie, hebben het LBB vooral advies gevraagd over speelautomatenhallen, transportvergunningen en de meststoffenvergunningen.

Mate van gevaar in adviezen LBB

In de jaren 2016 t/m 2019 resulteerde jaarlijks ongeveer de helft van de onderzoeken van het LBB in de conclusie dat er een ernstige mate van gevaar bestond dat de beschikking of andere beslissing mede zal worden gebruikt om crimineel verkregen vermogen te benutten of om strafbare feiten te plegen (figuur 4.10). In 30 tot 40 procent van de adviezen oordeelde het LBB dat er uit het onderzoek geen gevaar is gebleken.

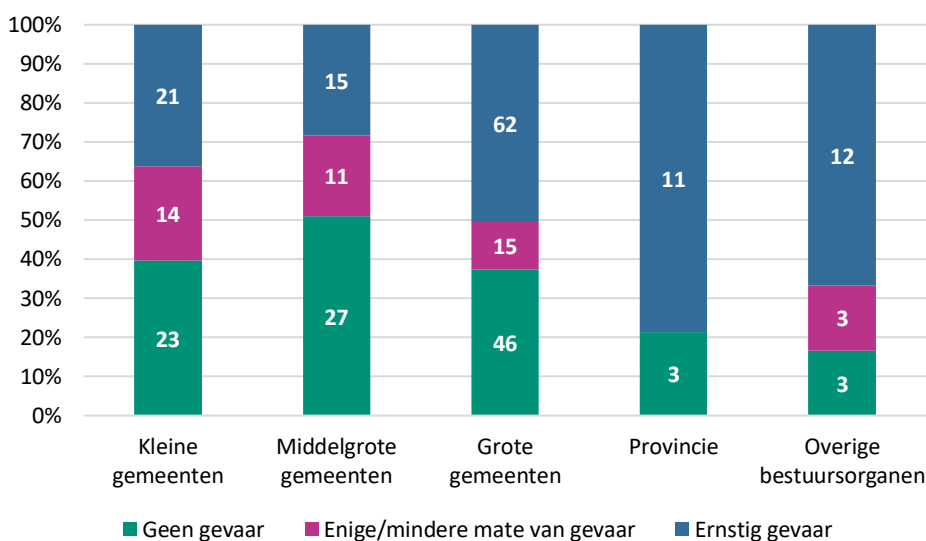
Figuur 4.10 Ontwikkeling verdeling aantal adviezen naar conclusie

Bron: registraties LBB

De vergelijking tussen type bestuursorganen en gemeentegrootte leert dat gemeenten in 2018 vaker een advies lijken te krijgen waarin het LBB concludeert dat er geen gevaar is gebleken, vergeleken met andere bestuursorganen (figuur 4.11). In ongeveer de helft van de adviezen aan middelgrote gemeenten is geen gevaar geconstateerd door het LBB. Voor grote gemeenten bevat juist bijna de helft van de adviezen de conclusie dat er ernstig gevaar is dat de beschikking of andere beslissing mede zal worden gebruikt om crimineel verkregen vermogen te benutten of om strafbare feiten te plegen. Het beeld over 2018 is vergelijkbaar met het beeld van de jaren 2016, 2017 en 2019.

Figuur 4.11 Verdeling aantal adviezen per type bestuursorgaan naar conclusie (2018)

Bron: registraties LBB

4.4 Bibob bij aanbestedingen

Uit de enquête onder gemeenten en provincies blijkt dat 61 procent van de bestuursorganen Bibob-beleid heeft voor aanbestedingen, waarbij aanbestedingen voor bouwopdrachten (90%) iets vaker genoemd worden dan aanbestedingen voor opdrachten op het gebied van milieu (85%) en ICT (76%). Hoewel de meerderheid van de bestuursorganen dus aangeeft wel Bibob-beleid voor aanbestedingen te hebben, zegt bijna drie kwart van hen dat zij in het afgelopen jaar geen Bibob-toetsen hebben uitgevoerd. Een kwart deed dat wel. In totaal voerden de responderende gemeenten en provincies in het afgelopen jaar 28 Bibob-toetsen bij aanbestedingen in de bouw uit, 11 toetsen bij milieuaanbestedingen en 5 toetsen bij aanbestedingen op het gebied van ICT.

Om langs een andere weg dan de enquête zicht te krijgen op de toepassing van Bibob-beleid bij aanbestedingen van overheidsorganen hebben we een analyse uitgevoerd op openbare aanbestedingen van bestuursorganen. Dit gaat om grotere opdrachten boven een drempelwaarde, die conform Europese regelgeving openbaar aanbesteed moeten worden of waarvan het overheidsorgaan er zelf voor kiest om ze openbaar aan te besteden. Hieronder vallen dus niet de kleinere opdrachten onder de Europese aanbestedingsgrens, die door overheidsorganen enkel- of meervoudig onderhands worden aanbesteed (door één of meer zelf uitgekozen ondernemingen om een offerte te vragen).

Methode van onderzoek

In het weekend van 16 november 2019 is een selectie van aanbestedingen (tenders) op de aanbestedingswebsite TenderNed over een periode van twaalf maanden (dus van 16 november 2018 tot 15 november 2019) gemaakt. De selectie bestaat uit alle aanbestedingen met de CPV-codes voor bouwwerkzaamheden (CPV 45000000-7), software en informatiesystemen (CPV 48000000-8), IT-diensten: adviezen, softwareontwikkeling, internet en ondersteuning (CPV 72000000-5), gezondheidszorg en maatschappelijk werk (CPV 85000000-9) en diensten inzake afvalwater, afval, reiniging en milieu CPV (90000000-7). Geselecteerd zijn de tenders die als ‘Aankondiging opdracht’ zijn gelabeld. Voor een deel van deze tenders zijn de aanbestedingsdocumenten via TenderNed op te vragen; voor een ander deel geldt dat documenten alleen op andere sites (zoals Negometrix) worden gepubliceerd. In het onderzoek zijn alleen de aanbestedingen met documenten op TenderNed meegenomen. Bij één aanbesteding kunnen meerdere documenten horen. Alleen de aanbestedingsdocumenten zijn meegenomen in de analyse; omvangrijke achterliggende documenten zoals product- en situatiebeschrijvingen, onderzoeksrapporten of productspecificaties zijn buiten beschouwing gelaten. De aanbestedingen zijn (na toestemming van de websitebeheerder) van de website gescrapet en daarna met een tekstminingapplicatie geautomatiseerd doorzocht op de term Bibob. Tabel 4.12 geeft een overzicht van het selectieresultaat.

Tabel 4.12 **Overzicht resultaat webscraping**

Meetdatum 15-11-2019	Online	Geanalyseerd	% geanalyseerd	Bibob genoemd	% Bibob
Tenders	3.031	1.277	42%	88	7%
Documenten	17.197	8.806	51%	130	1%

De bestuursorganen zijn ingedeeld in de categorieën gemeenten < 50.000 inwoners, gemeenten 50.000 – 100.000 inwoners, gemeenten > 100.000 inwoners, provincies en ‘anders’. Onder ‘anders’ vallen (onderdelen van) ministeries, waterschappen, onderwijsinstellingen, gemeenschappelijke regelingen en dergelijke. Tabel 4.13 laat zien dat de samenstelling naar categorie bestuursorgaan van het analysebestand met aanbestedingen waarvoor we over de aanbestedingsdocumenten beschikken slechts weinig afwijkt van de samenstelling voor alle aanbestedingen (dus inclusief de aanbestedingen waarvan de documenten op andere aanbestedingssites staan). Dit betekent dat ons analysebestand een goede afspiegeling is van de selectie van alle (Europese) aanbestedingen.

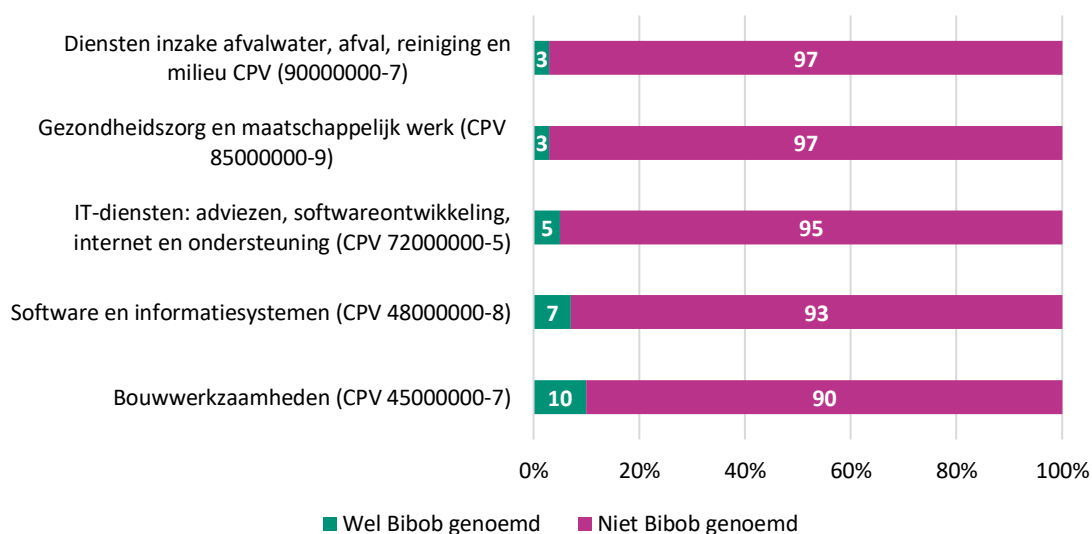
Tabel 4.13 **Selectie aanbestedingen en analysebestand vergeleken**

Gemeenten	Selectie		Analysebestand	
< 50.000	326	11%	191	15%
50-100k	229	8%	119	9%
>100k	591	18%	233	18%
Provincie	163	5%	48	4%
Anders	1.688	58%	679	54%
Totaal	2.997	100%	1.267	100%

Uitkomsten

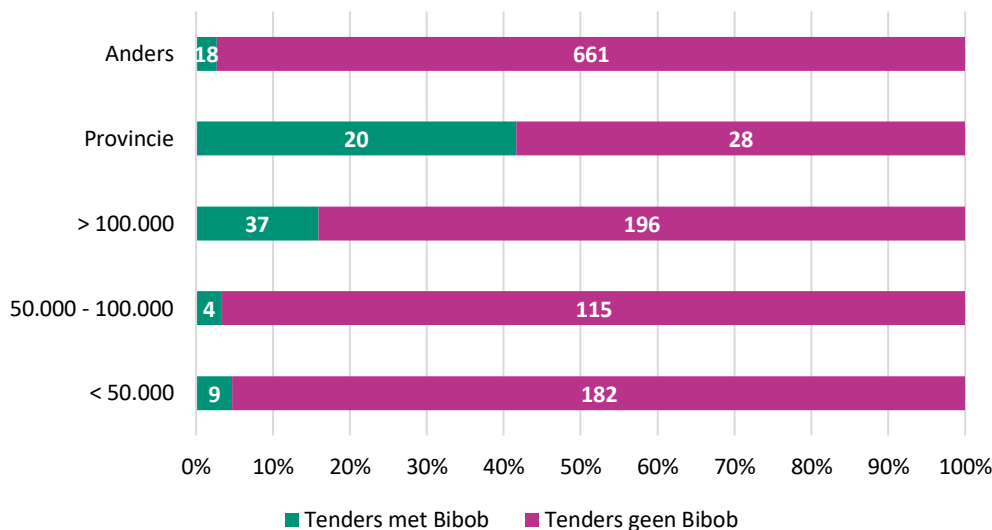
Bij 7 procent van de aanbestedingen is in de aanbestedingsdocumenten aangekondigd dat een Bibob-toets tot de procedure behoort. Voor de bouw komt dit wat vaker voor dan bij de andere sectoren (figuur 4.14).

Figuur 4.14 **Aanbestedingen met Bibob-toets naar sector (CPV) (in percentages)**

Provincies kondigen de Bibob-toets vaker aan dan andere bestuursorganen, bij meer dan 40 procent van hun openbare aanbestedingen. Gemeenten doen dat aanmerkelijk minder vaak, overige bestuursorganen nog minder. Onder de gemeenten nemen vooral de grotere gemeenten de mogelijkheid van een Bibob-toets in hun aanbestedingsdocumenten op (figuur 4.15).

Figuur 4.15 Aanbestedingen met Bibob-toets naar type bestuursorgaan (N per categorie)

Er zijn grote verschillen tussen de gemeenten in de mate waarin ze Bibob-toetsen bij grote aanbestedingen toepassen. Bijna 200 gemeenten komen niet in het bestand voor, omdat ze in de onderzoeksperiode geen aanbestedingen met aanbestedingsdocumenten op TenderNed hebben aangekondigd. Van de 160 gemeenten die dat wel deden, noemden er 145 (91%) geen enkele keer een Bibob-toets in hun aanbestedingsdocumenten. Er is één gemeente (met drie aanbestedingen) die bij alle aanbestedingen een BiBob-toets heeft genoemd. Zeven gemeenten noemen de Bibob-toets bij meer dan een derde van hun aanbestedingen.

Voor drie van de G4-gemeenten zijn meer dan dertig aanbestedingen geanalyseerd. Twee van deze gemeenten noemen de Bibob-toets bij 30 procent respectievelijk 46 procent van hun openbare aanbestedingen. Een derde G4-gemeente met meer dan dertig aanbestedingen noemt een Bibob-toets slechts in één aanbesteding. Voor een vierde G4 gemeente waren er te weinig gegevens beschikbaar, omdat documenten niet op TenderNed, maar op andere aanbestedingssites stonden.

In de categorie ‘anders’ (Overige bestuursorganen) zijn er één waterschap en twee grote rijksinstellingen met respectievelijk een, acht en negen aanbestedingen waarin een Bibob-toets wordt genoemd. De rijksinstellingen noemen de toets overigens niet in al hun aanbestedingen, maar bij negen (van de 32) respectievelijk acht (van de 52) aanbestedingen.

Randvoorwaarden, knelpunten en neveneffecten

5

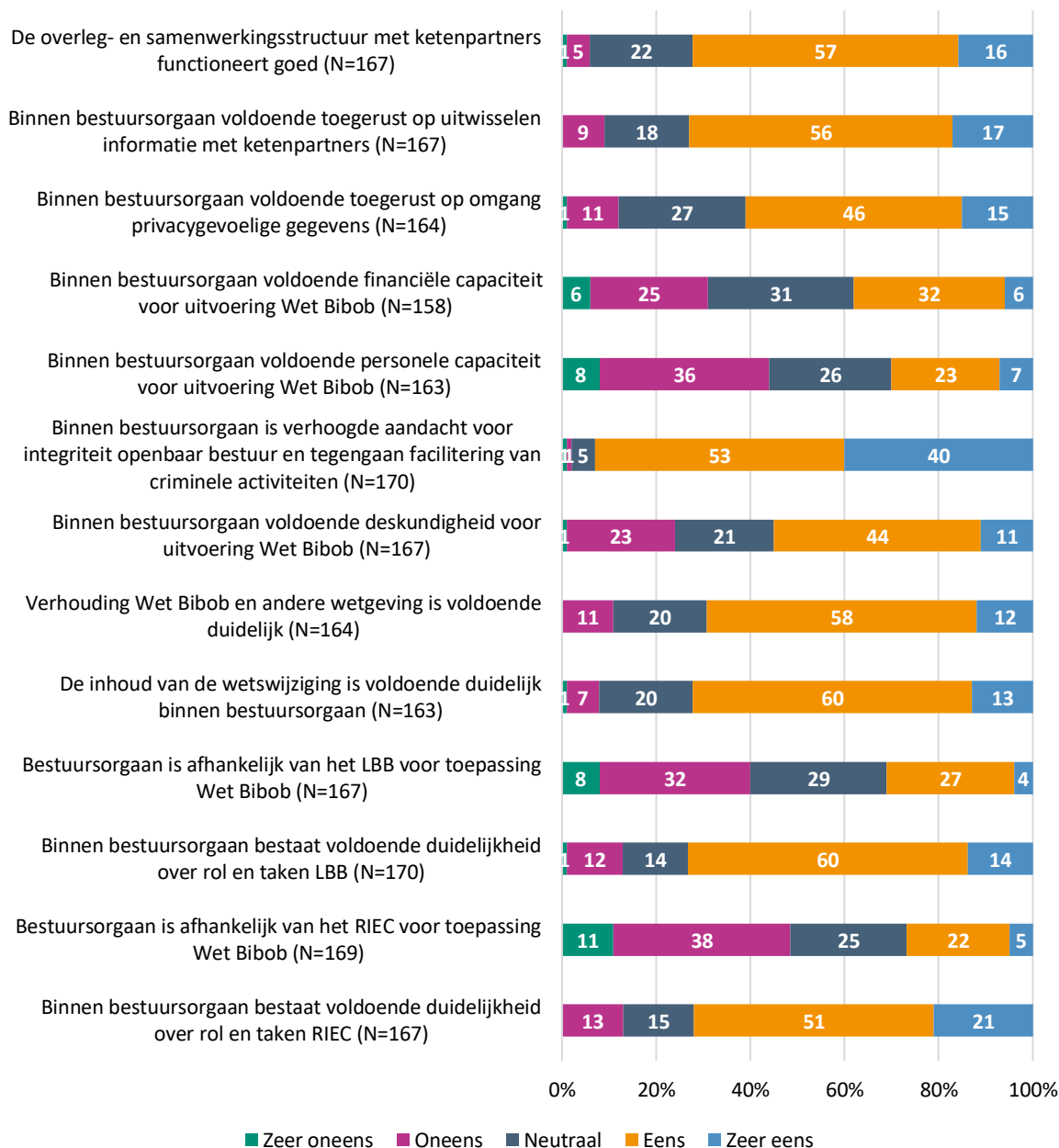
5 Randvoorwaarden, knelpunten en neveneffecten

In dit hoofdstuk gaan we in de eerste paragraaf in op de randvoorwaarden bij de uitvoering van de Wet Bibob. In de tweede paragraaf bespreken we de tevredenheid met de uitvoeringspraktijk van bestuursorganen. Vervolgens gaan we in de derde paragraaf in op de knelpunten die bestuursorganen ervaren bij de toepassing van de Wet Bibob. In paragraaf vier komen neveneffecten van de uitvoering van de Wet Bibob aan bod. We sluiten het hoofdstuk af met een paragraaf waarin de bevindingen gedifferentieerd worden naar type bestuursorgaan en gemeentegrootte. De bevindingen in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de informatie uit de enquête, interviews en groepsgesprekken.

5.1 Randvoorwaarden

In de enquête is bestuursorganen gevraagd naar (noodzakelijke) randvoorwaarden bij de uitvoering van de Wet Bibob. Over dergelijke randvoorwaarden zijn dertien stellingen voorgelegd aan de bestuursorganen. Bestuursorganen hebben aangegeven in hoeverre ze het eens zijn met de stellingen over randvoorwaarden. In figuur 5.1 staan de antwoorden. De schaal in het figuur loopt van oneens tot eens.

Figuur 5.1 Randvoorwaarden (in percentages)*

* Respons per stelling tussen haakjes weergegeven.

Bron: enquête Regioplan 2019

Uit de enquêteresultaten blijkt er met de komst van de Uitbreidingswet (2013) binnen bestuursorganen verhoogde aandacht is gekomen voor de integriteit van het openbaar bestuur en het tegengaan van criminele activiteiten (93% antwoordt met (helemaal) eens). Daarnaast bestaat bij ongeveer driekwart van de bestuursorganen voldoende duidelijkheid over de rol en taken van het LBB en het RIEC. 40 procent van de bestuursorganen geeft daarbij aan niet afhankelijk te zijn van het LBB of het RIEC voor de toepassing en uitvoering van de Wet Bibob. Voldoende financiële dan wel personele capaciteit voor de uitvoering van de wet ontbreekt echter bij het merendeel van de bestuursorganen. Slechts 40 respectievelijk 30 procent beschikt over voldoende financiële en personele capaciteit.

De bevindingen uit de interviews en groeps gesprekken ondersteunen in grote lijnen de resultaten van de enquête. In de interviews en groeps gesprekken zeggen respondenten het volgende over de randvoorwaarden:

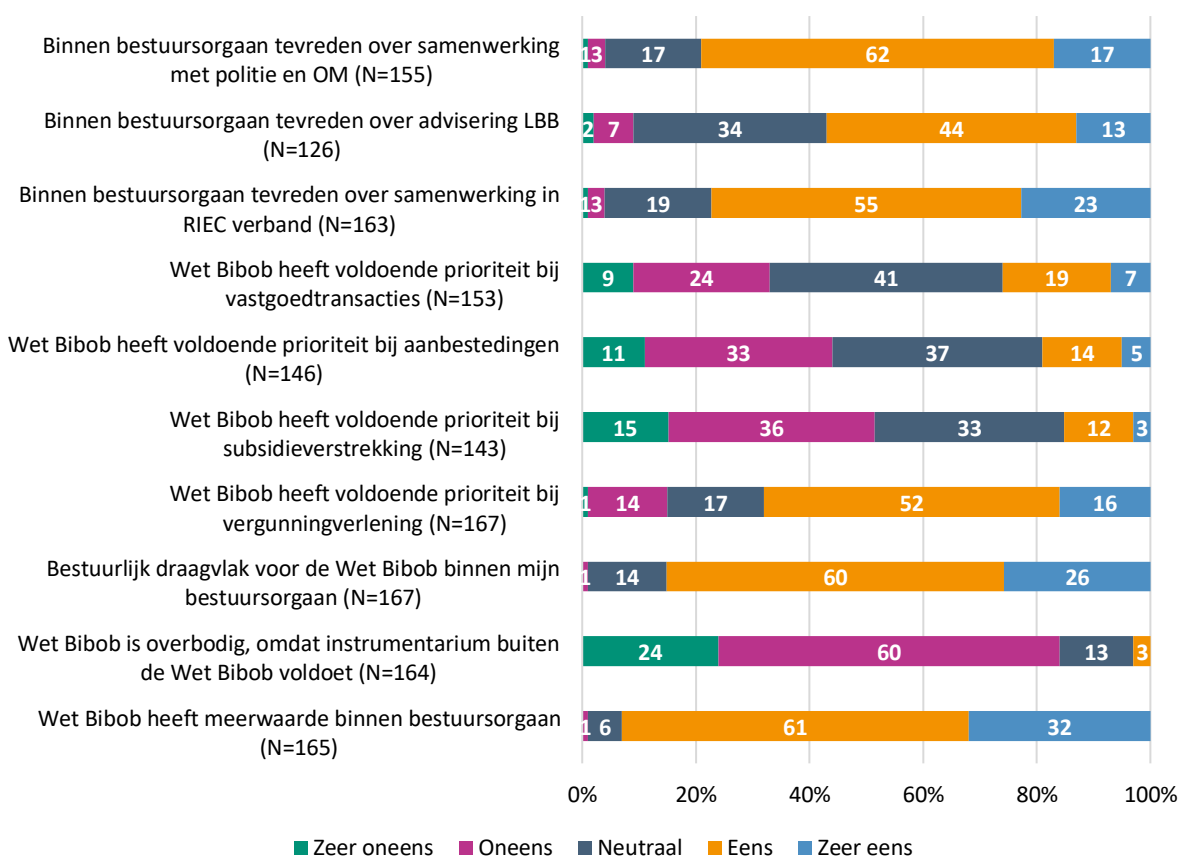
- **Capaciteit en deskundigheid:** net als in de enquête blijkt uit de interviews en groeps gesprekken dat de capaciteit voor de uitvoering van de Wet Bibob bij veel van de ketenpartners in de afgelopen jaren onder druk heeft gestaan. Dit geldt des te sterker voor bestuursorganen waar de toepassing niet bij specifieke medewerkers of afdelingen is belegd maar onderdeel uitmaakt van reguliere procedures. Respondenten stellen dat een Bibob-procedure veel tijd vraagt door de uitvoering van eigen onderzoek, het opstellen van de beschikking en de verwerking van zienswijzen van betrokkenen op het conceptbesluit. Zij vermoeden dat terughoudendheid bij de verruiming van het toepassingsbereik door de nieuwe wet in hoge mate toe te schrijven is aan het beslag op de capaciteit. Daaraan gerelateerd vermelden respondenten dat de uitbreiding van het toepassingsbereik vraagt om een investering in de deskundigheid van Bibob-medewerkers. Wanneer de capaciteit voor de uitvoering van de Wet Bibob onder druk staat, is de ruimte voor expertiseontwikkeling van Bibob-medewerkers beperkt. In de praktijk is de toepassing van de Wet Bibob veelal bij een beperkt aantal medewerkers belegd die door de jaren heen deskundigheid opgebouwd hebben. Dat vormt een risico voor de continuïteit van de expertise bij bestuursorganen. Dit risico geldt volgens respondenten in meerdere mate voor kleine en middelgrote gemeenten, vergeleken met grote gemeenten.
- **Mandatering:** de inrichting van de mandatering voor de verschillende stappen in de Bibob-procedure blijkt sterk uiteen te lopen tussen bestuursorganen. Het gaat bijvoorbeeld om de mandatering voor het uitreiken van formulieren, het opvragen van informatie van ketenpartners, het aanvragen van een LBB-advies en het opstellen van een beschikking. In sommige bestuursorganen zijn de taken gemandateerd aan verschillende afdelingen of personen binnen de organisatie. Daardoor ontstaat in sommige gevallen een inefficiënte route die tijdens de Bibob-procedure afgelegd moet worden. Daaruit volgt dat bij sommige (vooral grote) bestuursorganen nog ruimte voor verbetering is in de inrichting van de Bibob-procedure.
- **ICT-voorzieningen:** in de enquête stelt ruim de helft van de bestuursorganen dat het bestuursorgaan voldoende is toegerust op omgang met privacygevoelige informatie. Uit de interviews en groeps gesprekken blijkt echter dat het voor bestuursorganen lastig is om aan de randvoorwaarden van een voldoende afgeschermd, veilige en gebruiksvriendelijk ICT-omgeving te voldoen. Voorbeelden daarvan zijn beperkingen in het afschermen van de digitale dossiers voor andere medewerkers, het beveiligd uitwisselen van informatie met ketenpartners buiten de eigen organisatie en het gebrek aan in- en overzicht in de beschikbare informatie binnen het eigen bestuursorgaan. De respondenten vertellen dat de eisen die gesteld worden aan de ICT-voorzieningen afhankelijk zijn van de inrichting van het Bibob-proces bij het bestuursorgaan: wie moet bij welke Bibob-informatie kunnen en welke (interne) informatiesystemen kunnen raadplegen? Respondenten moeten daardoor, naar eigen zeggen, binnen de eigen organisatie alert blijven op de verwerking van de informatie om de privacy van betrokkenen te beschermen. Het naleven van de wettelijke bewaartermijnen van de data is volgens respondenten in sommige informatiesystemen nog onvoldoende geregeld.
- **Toegang tot en uitwisseling van informatie:** net als uit de enquête blijkt uit de interviews en groeps gesprekken dat de toegang tot informatie en de informatie-uitwisseling met ketenpartners binnen de wettelijke mogelijkheden goed verlopen. Toch blijkt uit de interviews en groeps gesprekken ook een behoefte aan een actievere invulling van de huidige wettelijke bevoegdheden. Respondenten noemen daarbij terughoudendheid van het OM bij het verstrekken van strafrechtelijke informatie. Daarnaast blijkt uit de interviews en groeps gesprekken de behoefte aan uitbreiding van de mogelijkheden om informatie tussen bestuursorganen uit te wisselen.
- **Overleg- en samenwerkingsstructuren:** in de enquête is het merendeel van de bestuursorganen positief over het functioneren van de overleg- en samenwerkingsstructuur met ketenpartners. Uit de interviews en groeps gesprekken komt eveneens een positief beeld van de samenwerking. De respondenten plaatsen daar wel enkele kanttekeningen bij. Ze vertellen dat afdelingen binnen het eigen bestuursorgaan elkaar niet altijd voldoende weten te vinden. Daardoor wordt de intern beschikbare informatie niet altijd optimaal gebruikt. Bovendien rapporteren meerdere bestuursorganen terughoudend te zijn met vragen om inhoudelijke ondersteuning van het RIEC of het aanvragen van adviezen bij het LBB. Zij spreken daarbij de wens uit om zo veel mogelijk Bibob-procedures zelfstandig af

te doen. Dit geldt in hogere mate voor grote gemeenten die relatief veel capaciteit en expertise bezitten.

5.2 Tevredenheid over de uitvoeringspraktijk

In de enquête zijn tien stellingen over de tevredenheid over de huidige uitvoeringspraktijk voorgelegd aan de bestuursorganen. Aan de hand van deze stellingen verkrijgen we inzicht in de tevredenheid van bestuursorganen over de uitvoeringspraktijk. Figuur 5.2 geeft een overzicht van de beoordeling van deze stellingen.

Figuur 5.2 Tevredenheid uitvoeringspraktijk (in percentages)*

* Respons per stelling tussen haakjes weergegeven.

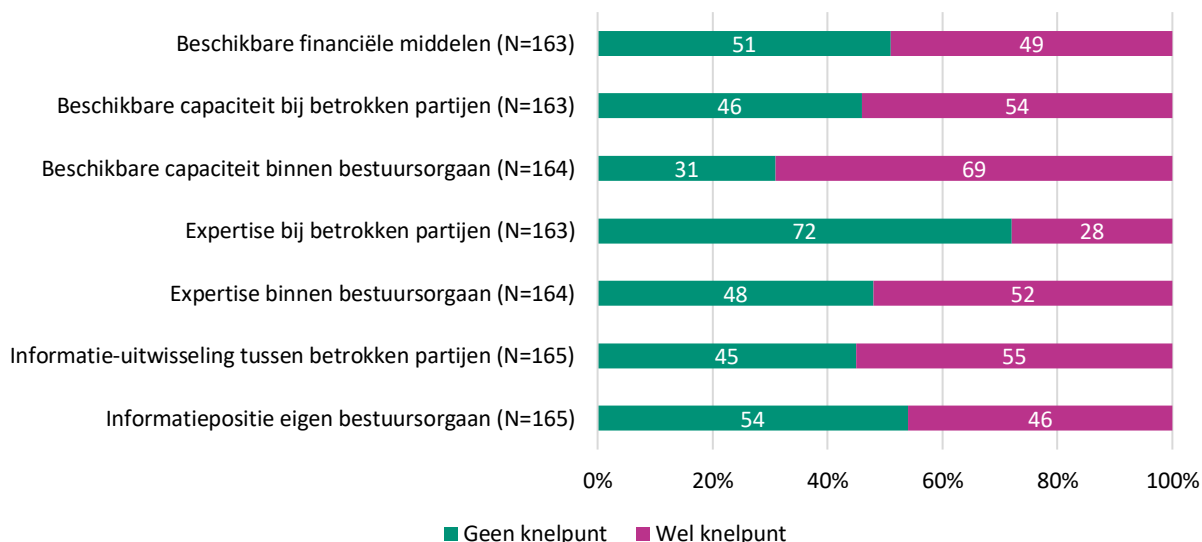
Bron: enquête RegioPlan

Vrijwel alle bestuursorganen onderschrijven de meerwaarde van de Wet Bibob, zowel in de enquête als in de interviews en groepsgesprekken. Het merendeel van de bestuursorganen (86%) ervaart dan ook voldoende bestuurlijk draagvlak voor de Wet Bibob. Wel wordt duidelijk dat de prioriteit van de Wet Bibob niet voor alle toepassingsgebieden even hoog is. Niet meer dan een kwart geeft voldoende prioriteit aan de wet bij vastgoedtransacties, aanbestedingen en subsidies. Dit komt overeen met het door respondenten ervaren gebrek aan urgentie als reden voor de beperkte uitbreiding van het toepassingsbereik van de wet (zie ook paragraaf 3.2). Voor vergunningen is dit beeld positiever: ruim twee derde van de bestuursorganen geeft voldoende prioriteit aan de Wet Bibob bij vergunningverlening. Over het algemeen zijn de bestuursorganen tevreden over de samenwerking met de ondersteunende partners politie, OM, RIEC en LBB. De tevredenheid over de advisering van het LBB ligt wel lager dan de tevredenheid over de andere partners.

5.3 Knelpunten in de uitvoeringspraktijk

In de enquête is de bestuursorganen gevraagd naar mogelijke knelpunten bij de uitvoering van de Wet Bibob. Bestuursorganen konden van zeven stellingen aangeven of zij dit wel of niet als knelpunt in de uitvoering zien. In figuur 5.3 staat een overzicht van de stellingen en gegeven antwoorden.

Figuur 5.3 Knelpunten bij de uitvoering van de Wet Bibob (in percentages)*

* Respons per stelling tussen haakjes weergegeven.

Bron: enquête Regioplan 2019

De antwoorden laten zien dat met name de beschikbare capaciteit binnen het eigen bestuursorgaan als knelpunt wordt gezien in de uitvoering van de Wet Bibob: ruim twee derde van de bestuursorganen geeft dit aan. Daarnaast worden de informatie-uitwisseling tussen betrokken partijen, de beschikbare capaciteit bij andere betrokken partijen en de expertise binnen het eigen bestuursorgaan door meer dan de helft van de bestuursorganen aangeduid als knelpunt in de uitvoering. De expertise bij andere betrokken partijen is voor iets meer dan een kwart een knelpunt. Het figuur laat zien dat verdeeldheid bestaat tussen de bestuursorganen: vrijwel alle punten worden als knelpunt ervaren door ongeveer de helft van de bestuursorganen. De andere helft is dus van mening dat deze knelpunten niet gelden in hun bestuursorgaan. Deze verdeeldheid is voor een deel te verklaren door verschillen tussen gemeenten van verschillende grootte. In paragraaf 5.5 gaan we verder in op deze verschillen.

Vervolgens is bestuursorganen gevraagd of zij verwachten dat de knelpunten verholpen worden met het voorliggende wetsvoorstel (de eerste en tweede tranche 2020) (n=116). Bijna de helft (n=55) verwacht dat dit niet het geval zal zijn, omdat het gebrek aan capaciteit of expertise binnen het eigen bestuursorgaan er niet door wordt beïnvloed.

De bevindingen uit de interviews en groepsgesprekken onderschrijven de knelpunten die bestuursorganen genoemd hebben in de enquête. Tijdens de interviews en groepsgesprekken zijn bovendien aanvullende knelpunten in de uitvoering van de Wet Bibob genoemd. Daarbij verwezen respondenten veelvuldig naar hun input voor de eerste en tweede tranche nieuwe wetgeving. Zonder die gedetailleerde input hier te willen herhalen, volgen hieronder de vijf knelpunten uit de interviews en groepsgesprekken.

Capaciteit en financiële middelen: overeenkomstig met het meest genoemde knelpunt in de enquête, noemen respondenten in de interviews en de groepsgesprekken ook de beschikbare capaciteit bij bestuursorganen als knelpunt. De beperkte capaciteit voor de uitvoering van de Uitbreidingswet (2013) houdt verband met de beperkingen in financiële middelen, stellen respondenten. Maar niet alleen bij

gemeenten en provincies geldt de capaciteit als knelpunt. Uit de enquête, interviews en groepsgesprekken blijkt dat de capaciteit bij ketenpartners eveneens als een beperking wordt ervaren. Het gaat bijvoorbeeld om de capaciteit bij het LBB, de RIEC's en ketenpartners waar informatie opgevraagd kan worden voor het Bibob-onderzoek. Uit de expertmeeting volgt dat deelnemers niet verwachten dat de voorziene wetswijzigingen van de Wet Bibob deze knelpunten wegnemen.

Expertise en bewustwording: in het verlengde van het vorige knelpunt ontbreekt het volgens respondenten aan expertise bij bestuursorganen. Wanneer de capaciteit voor Bibob-procedures bij bestuursorganen beperkt is, zal ook de kennisopbouw beperkt zijn. Respondenten noemen in dit kader vooral gemis aan expertiseopbouw op de recenter toegevoegde werkingsgebieden van de Wet Bibob, niet zijnde vergunningen. In mindere mate wordt expertise gemist bij ketenpartners zoals de RIEC's en het LBB. Ten aanzien van de expertise van het LBB wijzen respondenten in de interviews vooral op de behoefte aan expertise op de complexere casuïstiek en de toepassingsgebieden die in 2013 onder de Wet Bibob zijn komen te vallen. Het ervaren gemis aan expertise vertaalt zich volgens respondenten ook in een beperkte bewustwording van de meerwaarde van de Wet Bibob bij (onderdelen) van bestuursorganen. Als een bestuursorgaan, burgemeester of afdeling binnen een bestuursorgaan geen noodzaak ziet in de toepassing, dan wordt er weinig gebruik gemaakt van de uitbreiding van het toepassingsgebruik. Bovendien resulteert dit in onvoldoende signalering van risico's waar de Wet Bibob tegen ingezet kan worden, aldus respondenten in de interviews en groepsgesprekken. Uit de expertmeeting blijkt dat respondenten niet verwachten dat de ervaren tekorten in expertise en bewustwording worden gedekt met de voorziene wetswijzigingen van de Wet Bibob.

Informatie-uitwisseling tussen ketenpartners: het derde knelpunt dat zowel in de enquête als de interviews en groepsgesprekken naar voren komt is de informatie-uitwisseling tussen ketenpartners. Respondenten ervaren beperkingen bij het delen van informatie met ketenpartners. Zij wijzen erop dat op dit moment gemeenten elkaar niet mogen informeren over Bibob-onderzoeken. Dit heeft tot gevolg dat malafide ondernemers die in de ene gemeente niet door de Bibob-procedure gekomen zijn, zich opnieuw kunnen proberen te vestigen in een andere gemeente (het z.g. waterbedeffect). Bovendien verhogen de beperkingen bij de informatiedeling tussen gemeenten de (werk)last voor gemeenten en aanvragers die in meerdere gemeenten actief zijn.

Daarnaast blijkt uit de interviews en groepsgesprekken dat zij vinden dat de huidige wetgeving ruimte laat voor interpretatie over welke gegevens, door wie, onder welke omstandigheden verstrekt mogen worden. Dit geldt bijvoorbeeld voor informatieverzoeken van gemeenten aan de Belastingdienst, de politie en het OM onder het RIEC-convenant.

Ten slotte blijkt de informatiedeling binnen het eigen bestuursorgaan voor sommige gemeenten een knelpunt. De (diverse) informatiesystemen zijn veelal niet gericht op het systematisch uitvragen van gegevens voor het eigen onderzoek binnen de Bibob-procedure. Dit gaat ten koste van de informatiepositie van de bestuursorganen.

Deelnemers aan de expertmeeting verwachten dat de voorziene wetswijzigingen van de Wet Bibob bij zullen dragen aan de behoefte van bestuursorganen om onderling (meer) informatie uit te wisselen. Het gaat hierbij specifiek om de bevoegdheid voor bestuursorganen om rechtstreeks andere bestuursorganen te tippen, de uitbreiding van de tipfunctie van het LBB en een landelijk Bibob-register. De deelnemers van de expertmeeting verwachten niet dat de aanstaande wetswijzigingen bij zullen dragen aan meer eenduidigheid over de wettelijke mogelijkheden tot informatie-uitwisseling of de informatiepositie binnen bestuursorganen.

Taakafbakening ketenpartners: uit de interviews en groepsgesprekken blijkt dat de verwachtingen over elkaars taken en verantwoordelijkheden tussen de ketenpartners uiteenlopen. Het gaat vooral over de taakafbakening tussen bestuursorganen, de RIEC's en het LBB. Hoewel niet direct uitgevraagd, tonen de interviews en groepsgesprekken dat een deel van de gemeenten meer dienstverlening van de RIEC's en het LBB verwacht dan nu het geval is. Dit lijkt voort te komen uit uiteenlopende opvattingen over de verantwoordelijkheden die het bestuursorgaan zelf heeft in de toepassing van de Wet Bibob, welke ondersteuning van RIEC's verwacht mag worden en wat de toegevoegde waarde is van een advies van het LBB. De deelnemers aan de expertmeeting verwachten niet dat de voorziene wetswijzigingen van de Wet Bibob de taakafbakening van de ketenpartners zal verhelderen.

Procedures aanbestedingen, subsidies en vastgoed: uit de interviews en groepsgesprekken blijkt dat de toepassing van de Wet Bibob bij vergunningen relatief goed aansluit bij reguliere procedures. Dit geldt in mindere mate voor de procedures van subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties (zie ook paragraaf 3.2).

Subsidies hebben als doel bepaalde activiteiten te stimuleren. Inherent hieraan is de subsidieverstrekking laagdrempelig ingericht. De toepassing van de Wet Bibob op subsidies wringt daarmee in de praktijk: respondenten ervaren dat het uitvoeren van een Bibob-toets beschouwd wordt als drempelverhogend en daarmee onwenselijk. Bovendien vinden ze het passender dat na afloop van de subsidietermijn gecontroleerd wordt op naleving van de subsidievoorwaarden, terwijl de Wet Bibob op controle vooraf gericht is.

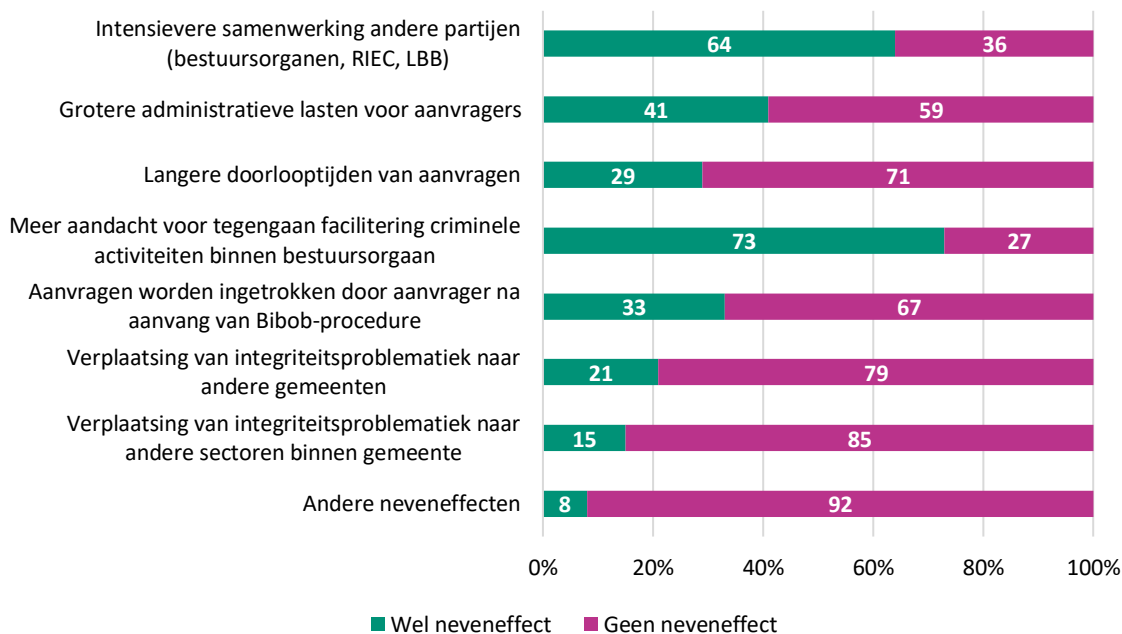
Respondenten zeggen in de interviews en groepsgesprekken dat het uitvoeren van een Bibob-toets bij aanbestedingen gecompliceerder is dan bij vergunningen, subsidies en vastgoedtransacties. Zij geven daarvoor drie redenen. Ten eerste sluiten de termijnen die bij aanbestedingen gehanteerd worden onvoldoende aan bij de termijnen voor het doorlopen van een Bibob-procedure. Ten tweede moet de Bibob-toets uitgevoerd worden binnen de aanbestedingsregels en de daarbij geldende uitsluitingsgronden. Dit maakt dat de besluitvorming specifieke expertise vereist van het bestuursorgaan die niet bij alle bestuursorganen (voldoende) aanwezig is. Ten derde is door de complexiteit van de procedures de meerwaarde van de Wet Bibob, ten opzichte van de reguliere uitsluitingsgronden voor aanbestedingen, bij bestuursorganen relatief onbekend: met een Bibob-toets kan een diepgaander onderzoek naar de betrokkene worden uitgevoerd dan voor de gedragsverklaring die binnen aanbestedingsprocedures standaard wordt verstrekt.

Vastgoedtransacties waar de overheid bij betrokken is vallen onder het privaatrecht, in tegenstelling tot de andere werkingsterreinen van de Wet Bibob. Binnen het privaatrecht geldt, vergeleken met het bestuursrecht, een minder geformaliseerd toetsingskader. In het verlengde daarvan is het bij een negatieve uitkomst voor betrokkene lastiger om daar bezwaar tegen te maken. Dat maakt dat de rechtspositie van betrokkenen bij vastgoedtransacties zwakker is dan binnen het bestuursrecht. Daar komt bij dat bij vastgoedtransacties de economische belangen die met de transactie gemoeid zijn kunnen leiden tot terughoudendheid in het uitvoeren van een Bibob-toets, blijkt uit de interviews en groepsgesprekken. Respondenten wijzen echter ook op dat het uitvoeren van een Bibob-toets juist bij vastgoedtransacties van toegevoegde waarde is: in tegenstelling tot vergunningen, subsidies en aanbestedingen is een afgeronde vastgoedtransactie onomkeerbaar. Achteraf de transactie ontbinden bij signalen van malafide activiteiten is niet meer mogelijk.

De respondenten van de expertmeeting verwachten niet dat de voorziene maar nog niet doorgevoerde wijzigingen van de Wet Bibob deze knelpunten in het verenigen van de Bibob-toets met de procedures van subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties oplossen.

5.4 Neveneffecten

Figuur 5.4 Neveneffecten (in percentages) (N=178)*

* In de categorie 'andere neveneffecten' worden bijvoorbeeld meer bewustwording onder collega's en een afschrikkende preventieve werking van de wet genoemd.

Bron: enquête Regioplan 2019

Naast knelpunten is in de enquête ook gevraagd naar mogelijke neveneffecten van de uitvoering van de Wet Bibob. Deze neveneffecten kunnen zowel positief als negatief zijn. De antwoorden uit de enquête staan in figuur 5.4.

- **Aandacht voor ondermijning:** de enquête toont dat ongeveer driekwart van de bestuursorganen zegt dat er meer aandacht voor het tegengaan van de facilitering van criminele activiteiten is binnen het bestuursorgaan. In de interviews en groeps gesprekken vertellen respondenten echter dat het een kip-eiverhaal is: het is ook mogelijk dat de aandacht voor ondermijning bijdraagt aan meer bekendheid en in het verlengde toepassingen van de Wet Bibob.
- **Meer intensieve samenwerking:** de enquête toont dat ongeveer twee derde van de bestuursorganen intensiever samenwerkt met andere partijen. Respondenten onderschrijven dit beeld tijdens de interviews en groeps gesprekken. Het gaat hierbij vooral om samenwerking met de RIEC's en het LBB, maar ook met ketenpartners zoals de politie.
- **Administratieve belasting voor bestuursorganen en betrokkenen:** zoals in paragraaf 3.2 genoemd is, is het uitvoeren van de Wet Bibob een tijdsintensieve aangelegenheid voor bestuursorganen. Daarnaast blijkt uit de enquête dat ruim twee vijfde van de bestuursorganen van mening is dat de administratieve last voor aanvragers groter is geworden en een derde stelt dat de doorlooptijden van aanvragen langer zijn. Dit blijkt ook uit de interviews en groeps gesprekken.
Een veel aangehaald voorbeeld is een betrokkene die in de regio een aantal filialen wil vestigen. Omdat bestuursorganen zelf onderzoek moeten doen en een eigen verantwoordelijkheid voor besluiten hebben, moeten alle regiogemeenten een (grotendeels gelijk) onderzoek uitvoeren naar dezelfde aanvrager. Aan de andere kant komt het voor dat een bonafide aanvrager filialen in een aantal gemeenten wil vestigen. Hij zal dan een groot aantal procedures moeten doorlopen, waarbij de informatie-uitvraag per bestuursorgaan zal verschillen. Daarnaast wijzen respondenten in de groeps gesprekken erop dat de informatie die bestuursorganen van betrokkenen vragen binnen een Bibob-procedure dermate ingewikkeld is, dat (een deel van) de betrokkenen zich moeten laten ondersteunen door (financieel) adviseurs. Dit heeft tot gevolg dat medewerkers van bestuursorganen moeten

balanceren tussen kritisch doorvragen en ondersteuning bieden aan de betrokkene tijdens de Bibob-procedure.

- **Verplaatsingseffecten:** opvallend is dat in de enquête geen verplaatsing van de integriteitsproblematiek door het merendeel van de bestuursorganen geconstateerd wordt, al zien (middel)grote gemeenten vaker verplaatsing binnen de gemeentegrenzen dan kleine gemeenten (zie ook paragraaf 5.5). Dit is in strijd met de bevindingen uit de interviews en groepsgesprekken waarin respondenten wel verplaatsingseffecten rapporteren: respondenten ervaren dat malafide ondernemers soms bewust op zoek zijn naar gemeenten zonder Bibob-beleid voor bepaalde branches om zich te vestigen. Als Bibob-beleid aanwezig is, trekken die ondernemers de aanvraag weer in of laten het versloffen. Daarmee draagt de aanwezigheid van Bibob-beleid al bij aan het belemmeren van ondermijnende activiteiten volgens respondenten. Uit de interviews en groepsgesprekken blijkt verder dat respondenten verplaatsing zien tussen sectoren binnen de gemeentegrenzen. Daarbij gaat het om aanvragers die de aanvraag intrekken als een Bibob-procedure wordt gestart, die vervolgens een onderneming starten in een niet vergunde branche.

In de interviews en groepsgesprekken vullen respondenten op basis van hun ervaringen de bovenstaande neveneffecten aan met de volgende punten:

- **Inbreuk op de gedachte van één overheid:** doordat bestuursorganen veelal eigen prioriteiten stellen in het opstellen en uitvoeren van Bibob-beleid (al dan niet via zgn. 'kan-bepalingen'), ontstaat enerzijds lokaal maatwerk en anderzijds een verschil tussen gemeenten. Bestuursorganen maken eigen afwegingen en hebben een eigen verantwoordelijkheid om adviezen te wege en besluiten te nemen over het verlenen van vergunningen en subsidies en het aangaan van transacties. Als een bestuursorgaan een vergunning na een Bibob-toets weigert, kan een betrokkene vaak elders opnieuw een vergunning aanvragen (en wellicht krijgen).
- **Een verschuiving in de functie van vergunningen bij gebiedsgerichte aanpakken:** in sommige gemeenten bestaan plannen om de Wet Bibob gebiedsgericht in te zetten ter voorkoming van verplaatsing naar andere sectoren. Dit houdt in dat (vrijwel) alle economische activiteiten binnen een bepaald gebied vergunningplichtig worden gemaakt. De vergunningplicht heeft dan niet meer primair betrekking op het reguleren van een economische activiteit, maar op personen en organisaties die de activiteit willen uitvoeren. De gebiedsgerichte toepassing van Bibob-toetsen past in de ontwikkeling waarbij bestuursorganen in toenemende mate bevoegdheden krijgen die aanschuiven tegen opsporingsactiviteiten, stellen respondenten. Dit blijkt voor sommige bestuursorganen een onwettige verantwoordelijkheid in de bestuurlijke, politieke arena.
- **Bepaalde innovatie:** naarmate bestuursorganen meer werk willen maken van Bibob-toetsen, maar slechts beperkte capaciteit en weinig expertise hebben, kan het beroep op het LBB groeien, ook voor relatief eenvoudige zaken. Dit legt beslag op LBB-capaciteit, die daardoor weinig toekomt aan specialisatie en verdieping op complexere zaken, bijvoorbeeld op het gebied van complexe milieuvergunningen en aanbestedingen.
- **Rechtspositie van betrokkenen:** respondenten noemen geen neveneffecten van de verbeterde rechtspositie van betrokkenen. Zij noemen zelfs positieve logistieke effecten (toesturen is eenvoudiger dan inzage bieden).

5.5 Differentiatie naar type bestuursorgaan

Vergelijking provincie en gemeente

Net als voor het toepassingsbereik, de informatiepositie van bestuursorganen, de rechtspositie van betrokkenen en de samenwerking met het RIEC en LBB (zie paragraaf 3.8) zijn we voor de uitvoeringspraktijk, knelpunten en neveneffecten nagegaan of verschillen bestaan in antwoorden tussen provincies en gemeenten. Het blijkt dat provincies en gemeenten verschillend denken over de mate van deskundigheid en expertise binnen het eigen bestuursorgaan. Gemeenten geven vaker aan de expertise binnen het eigen bestuursorgaan als knelpunt te ervaren bij de uitvoering van de Wet Bibob. Een ander knelpunt dat ook meer door gemeenten ervaren wordt, is onvoldoende financiële capaciteit. Daarnaast zeggen gemeenten vaker te maken te hebben met onvoldoende personele capaciteit voor de uitvoering van de Wet Bibob.

Vergelijking naar gemeentegrootte

Grote gemeenten geven in de enquête aan minder afhankelijk te zijn van het RIEC bij de toepassing van de Wet Bibob. Dit herkennen de respondenten in de interviews en groeps gesprekken. Voor de afhankelijkheid van het LBB geldt het omgekeerde: grote gemeenten antwoorden vaker met (zeer) eens op de stelling over afhankelijkheid van het LBB voor de toepassing van de wet dan kleine en middelgrote gemeenten. Daarnaast is uit de enquête gebleken dat de verhouding tussen de Wet Bibob en andere wetten en regelgeving voor kleine gemeenten onduidelijker is. Ook wordt de deskundigheid in kleine en middelgrote gemeenten vaker als onvoldoende ervaren. Ongeveer de helft van deze gemeenten beoordeelt in de enquête de deskundigheid binnen het bestuursorgaan als voldoende ten opzichte van ruim vier vijfde van de grote gemeenten. Ook dit herkennen de respondenten in de interviews en groeps gesprekken. Zij verklaren dit doordat relatief kleine gemeenten minder ervaring opdoen met de toepassing van de wet waardoor zij langzamer deskundigheid opbouwen dan grotere gemeenten.

In de antwoorden op de stellingen over de uitvoeringspraktijk in de enquête zien we vrijwel geen verschillen tussen de verschillende gemeentegroottes. Wel blijkt dat grote gemeenten minder tevreden zijn over de samenwerking in RIEC-verband dan kleine en middelgrote gemeenten. Minder dan de helft van de grote gemeenten zegt tevreden te zijn tegenover vier vijfde van de kleine en middelgrote gemeenten. Dit komt overeen met de ervaring van de respondenten in de interviews en groeps gesprekken: grote gemeenten ontgroeien de ondersteuning van het RIEC eerder dan kleinere gemeenten.

Ten aanzien van de knelpunten komen in de enquête ook enkele kleine verschillen naar voren. Bijna negentig procent van de grote gemeenten ervaart de informatiepositie van het eigen bestuursorgaan als knelpunt. De informatiepositie wordt door kleine en middelgrote gemeenten in mindere mate als knelpunt gezien (42 respectievelijk 36%). In de interviews en groeps gesprekken wordt hier als reden voor gegeven dat binnen grotere gemeenten meer afdelingen betrokken zijn bij de toepassing van de wet. Deze spreiding van informatie, kennis en expertise is nadelig voor de informatiepositie van de bestuursorganen. Daarnaast wordt in de enquête de expertise van betrokken partijen als knelpunt ervaren door grote gemeenten (60%). Ook dit geldt in mindere mate voor kleine (24%) en middelgrote (26%) gemeenten.

Tot slot zien we in de enquête ten aanzien van mogelijke neveneffecten dat grote en middelgrote gemeenten vaker verplaatsing van integriteitsproblematiek binnen de eigen gemeenten vermoeden of constateren dan kleine gemeenten.

Conclusie

6

6 Conclusie

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen zoals weergegeven in paragraaf 1.2 van dit rapport.

Onderzoeksvraag 1

Op welke wijze en in welke mate hebben de bestuursorganen invulling gegeven aan de belangrijkste aanpassingen in de Uitbreidingswet (2013)?

Voor de wetwijziging in 2013 had ongeveer twee derde van de gemeenten en provincies Bibob-beleid opgesteld. De analyse van de enquête en de openbare beleidsdocumenten toont dat dit eind 2019 is toegenomen tot nagenoeg alle gemeenten en provincies. Het overgrote merendeel van de bestuursorganen heeft bovendien zijn beleid gewijzigd sinds de implementatie van de Uitbreidingswet (2013). Als bestuursorganen geen beleidswijzigingen hebben doorgevoerd is dat vooral gemotiveerd door een gebrek aan urgentie of capaciteit of juist werken aan deregulering in plaats van beleidsuitbreiding.

De mate waarin bestuursorganen gebruikmaken van de mogelijkheden van de Wet Bibob verschilt echter tussen de toepassingsgebieden: de implementatie van Bibob-beleid op subsidies, vastgoedtransacties en aanbestedingen blijft achter op Bibob-beleid voor vergunningen. Uit de analyse van Bibob-beleidsdocumenten blijkt dat driekwart van de gemeenten Bibob-beleid heeft voor subsidies, ruim de helft voor aanbestedingen en krap de helft voor vastgoedtransacties. Ook de analyse van de openbare aanbestedingen laat zien dat de Wet Bibob tot nu toe mondjesmaat bij aanbestedingen wordt ingezet. Provincies zijn op dit vlak actiever dan gemeenten; binnen de gemeenten zijn de grotere gemeenten actiever dan de kleinere. Ook een aantal 'overige bestuursorganen', waaronder rijksdiensten, noemen de mogelijkheid van een Bibob-toets in hun openbare aanbestedingen; ze doen dat echter niet consequent voor de aangewezen terreinen (bouw, milieu en ICT). De reden voor de verschillen tussen toepassingsgebieden is enerzijds het achterblijven van bewustwording van mogelijke malafide activiteiten op deze terreinen en anderzijds de complexiteit van de toepassing van de Wet Bibob (2013) vergeleken met de toepassing bij vergunningen. Dit leidt tot de conclusie dat niet alle bestuursorganen gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om het toepassingsbereik te verruimen.

De wetwijzigingen ter bevordering van de informatiepositie van bestuursorganen zijn grotendeels geïmplementeerd. Dat wil zeggen dat er veel gebruik wordt gemaakt van de landelijke vragenformulieren (al dan niet aangevuld met eigen vragen) voor eigen onderzoek van bestuursorganen en dat de nieuwe bevoegdheden voor informatieverzameling worden toegepast. Daarbij geldt dat sommige bevoegdheden (zoals navraag doen bij het LBB over eerder uitgebrachte adviezen en informatie delen in de regionale driehoek) minder vaak als waardevolle vernieuwing worden genoemd door bestuursorganen dan het opvragen van politiegegevens, justitiële en strafrechtelijke gegevens en informatie uit het Handelsregister van de Kamer van Koophandel.

De aanpassingen in de Wet Bibob voor de verbetering van de rechtspositie van betrokkenen lijken in de praktijk wisselend vorm gekregen te hebben. De helft van de bestuursorganen verstrekt (ten minste deels) een afschrift van het Bibob-advies. Er is echter ook een minderheid die (nog) geen afschrift verstrekt, maar betrokkenen wel de gelegenheid geeft het advies in te zien. Bestuursorganen hebben nog beperkt ervaring met het verstrekken van afschriften aan de bezwaarcommissie.

De (aanpassingen in de) werkwijze van het LBB wordt over het algemeen positief gewaardeerd door bestuursorganen. Zij waarderen de betrouwbaarheid, bruikbaarheid, omvang en transparantie over de adviesopbouw van de adviezen van het LBB. De bronnen die het LBB ter beschikking heeft voor het onderzoek dragen daaraan bij. Ondanks de verlenging van de adviestermijnen van het LBB in de wetwijziging werd de lange doorlooptijd bij het LBB in de afgelopen jaren door bestuursorganen nog steeds als een probleem genoemd. Bestuursorganen en het LBB stellen dat dit inmiddels opgelost is.

De rol van de RIEC's is na de wetwijziging in 2013 in de praktijk intensiever geworden bij ongeveer de helft van de bestuursorganen. Het gaat daarbij vooral om ondersteuning bij concrete Bibob-aanvragen, de relatie met de aanpak van ondermijning en de advisering voor de vormgeving en uitvoering van het Bibob-beleid. De ondersteuning van de RIEC's is vooral voor kleine en middelgrote gemeenten van meerwaarde, omdat de ondersteuning van de RIEC's hun eigen capaciteit en expertise aanvult.

Onderzoeksvraag 2

Hoe verhoudt de invulling van de aanpassingen in de Wet Bibob (2013) door de bestuursorganen zich met de beoogde invulling?

Met de uitbreiding van het toepassingsbereik werd verwacht dat bestuursorganen meer handvatten zouden krijgen om te voorkomen dat de overheid door aanbestedingen van overheidsopdrachten of het verlenen van subsidies of vergunningen onbedoeld criminele activiteiten faciliteert. In de praktijk blijkt dat de implementatie van Bibob-beleid op subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties nog achterblijft op Bibob-beleid voor vergunningen. Desalniettemin lijkt de mogelijkheid om de Wet Bibob toe te passen op vastgoedtransacties van meerwaarde voor bestuursorganen. Ook de mogelijkheid van toepassing op het brede terrein van gemeentelijke vergunningen wordt gewaardeerd door bestuursorganen.

De wetwijzigingen die de informatiepositie van de bestuursorganen beogen te vergroten zijn in de praktijk grotendeels in gebruik zoals verwacht. Veel van de nieuwe bevoegdheden worden gebruikt en dragen volgens bestuursorganen bij aan de informatiepositie voor het eigen onderzoek. In hoeverre de bestuursorganen in de praktijk beter in staat zijn om zelfstandig, zonder advies van het LBB, Bibob-procedures te kunnen afdoen blijkt niet eenduidig uit de data.

Bij de invulling van de aanpassingen in de Wet Bibob voor de verbetering van de rechtspositie van de betrokkenen blijkt nog ruimte voor verbetering: een deel van de bestuursorganen verstrekt nog geen afschrift van het advies aan betrokkenen. De meerderheid van de bestuursorganen heeft nog geen ervaringen met het verstrekken van afschriften, omdat betrokkenen nog geen bezwaar hebben ingediend tegen de afgegeven Bibob-besluiten. Het LBB en de Kwaliteitscommissie Bibob zijn beide tevreden over de controle die de kwaliteitscommissie uitvoert.

Zoals beoogd maakt het LBB, naar algemene tevredenheid van bestuursorganen, gebruik van de informatiebronnen die beschikbaar zijn. De uitbreiding van de afhandelingstermijn heeft volgens bestuursorganen en het LBB pas relatief recent geleid tot het uitbrengen van (het merendeel van de) adviezen binnen de gestelde adviestermijnen. Verder blijkt de ondersteuning van het RIEC aan een deel van de bestuursorganen (maar niet overal) intensiever te zijn geworden.

Onderzoeksvraag 3

In hoeverre zijn bestuursorganen tevreden met de (beleids)ruimte die zij hadden om de (nieuwe of aangepaste) regels in de Uitbreidingswet (2013) in te vullen?

Over het algemeen zijn bestuursorganen tevreden met de beleidsruimte om de wetwijzigingen in de Wet Bibob in te vullen. De beleidsterreinen waar de Wet Bibob het meest op toegepast wordt zijn de Drank- en horecawet, gemeentelijke vergunningen (vooral seks- en horecabedrijven), bouwvergunningen en vastgoedtransacties. Bestuursorganen zien graag dat ook zorgaanbod, omgevingsvergunningen, bestemmingsplannen, erfpacht en het kettingbeding bij vastgoedtransacties toegevoegd worden. Daarbij verwijzen zij naar de input voor de voorziene wetwijzigingen. Hoewel de (nieuwe) toepassingsgebieden niet voor elk bestuursorgaan meerwaarde hebben, voorziet de ruimere toepassing in de behoefte aan een flexibel instrument waarmee aangesloten kan worden op lokale problematiek. In het verlengde hiervan zijn volgens bestuursorganen in 2013 geen overbodige terreinen onder de werking van de Wet Bibob gebracht. Een keerzijde van de ruime toepassingsmogelijkheden is dat er mogelijk een verplaatsingseffect (waterbedeffect) tussen gemeenten of provincies optreedt als het ene bestuursorgaan wel en de andere geen gebruik maakt van (bepaalde) onderdelen van de wet.

Onderzoeksvraag 4

Hoe vaak namen bestuursorganen in de afgelopen vijf jaar (per jaar) beslissingen gebaseerd op de Uitbreidingswet (2013)? Over welke werkingsgebieden gaat het, wat waren de uitkomsten van de beslissingen en in welke mate waren de RIEC's en het LBB betrokken?

Bestuursorganen hebben in de enquête opgegeven dat zij in 2018 bijna 1700 beslissingen gebaseerd op de Wet Bibob hebben genomen, zonder advies van het LBB. Het overgrote deel van de beslissingen gaat over vergunningen, die na een Bibob-toets zijn verleend. Het aantal beslissingen waarbij de respondende gemeenten een LBB-advies hebben gevraagd was in 2018 ruim 100. Ook in deze casussen gaat het

hoofdzakelijk om vergunningen die in het overgrote merendeel van de casussen zijn verleend. Vergelijken met casussen waarin geen LBB-advies is gevraagd, hebben bestuursorganen relatief vaak besloten de vergunning te weigeren in casussen waarin wel een LBB-advies is aangevraagd.

Gevraagd naar de ontwikkeling sinds de inwerkingtreding van de Wet Bibob (2013) blijkt het totaal aantal uitgereikte Bibob-formulieren, de start van een Bibob-onderzoek, onveranderd. Als bestuursorganen in de afgelopen jaren wél meer Bibob-onderzoeken gestart zijn, ging het vooral om vergunningen en vastgoedtransacties. Hetzelfde geldt voor het aantal adviesaanvragen bij het LBB. Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal afwijzingen bij vergunningen en vastgoedtransacties is toegenomen. Exacte aantallen over het aantal beslissingen in de afgelopen vijf jaar zijn niet beschikbaar voor dit onderzoek. In 2016 t/m 2019 heeft het LBB jaarlijks tussen de ruim 200 en ruim 300 adviezen uitgebracht. Het betreft opnieuw voornamelijk vergunningen. Grote gemeenten vragen vaker adviezen aan bij het LBB dan middelgrote en kleine gemeenten.

De data over de Bibob-casussen waarbij RIEC-ondersteuning is geboden, laten zien dat de omvang per jaar en per RIEC sterk varieert. Het totaal aantal Bibob-casussen per jaar waarbij het RIEC ondersteunt fluctueert sinds 2012 tussen de ruim 1400 in 2013 en 600 in 2018. De gegevens zijn echter onvolledig en moeten daardoor met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Er zijn geen aanwijzingen dat bestuursorganen veelvuldig gebruikmaken van externe (Bibob-)adviseurs ter ondersteuning bij de besluitvorming in Bibob-onderzoeken.

Onderzoeksvraag 5

Is in de praktijk in voldoende mate tegemoet gekomen aan de randvoorwaarden om de aanpassingen van de Wet Bibob adequaat te kunnen implementeren en uitvoeren?

Ondermijning en in het verlengde daarvan ook de Wet Bibob staan in de aandacht van bestuursorganen. In de praktijk blijkt echter dat er bij bestuursorganen en ketenpartners de afgelopen jaren te weinig capaciteit en deskundigheid beschikbaar is geweest om de Wet Bibob (2013) vaker toe te passen. Dit heeft een negatieve weerslag gehad op de mate waarin de wetswijzigingen uit 2013 zijn geïmplementeerd, uitgevoerd en verankerd in de bestuursorganen. Daarnaast blijkt er ruimte voor verbetering bij de inrichting van de Bibob-procedure, waaronder de mandatering en het functioneren van de ICT-voorzieningen. Het gaat hierbij vooral om een efficiëntere inrichting van de procedure binnen (grote) bestuursorganen en de afscherming van de informatie binnen de organisatie. Met de toename van het toepassingsbereik van de Wet Bibob (2013) is ook het aantal afdelingen binnen bestuursorganen dat bij de uitvoering van de wet betrokken is toegenomen. Bovendien hebben bestuursorganen meer informatiebronnen tot hun beschikking gekregen voor het eigen onderzoek. Een efficiëntere inrichting van de Bibob-procedure binnen (grote) bestuursorganen en de afscherming van de informatie binnen de organisatie zouden daarom bijdragen aan een doelmatiger uitvoering van de Wet Bibob (2013). Verder blijkt dat hoewel bestuursorganen graag over meer bevoegdheden voor informatiedeling zouden beschikken, de informatie-uitwisseling over het algemeen positief wordt gewaardeerd. Dit klinkt door in de ervaringen met de overleg- en samenwerkingsstructuren. Deze structuren functioneren naar behoren. De rol en taken van de RIEC's en het LBB zijn volgens eigen zeggen voldoende duidelijk voor bestuursorganen.

Onderzoeksvraag 6

In welke mate zijn de betrokken partijen (bestuursorganen, RIEC's en LBB) tevreden met de uitvoeringspraktijk van de aanpassingen in de Wet Bibob?

De Wet Bibob wordt door bestuursorganen positief gewaardeerd: het instrument heeft duidelijke meerwaarde voor bestuursorganen en kan in de praktijk op voldoende bestuurlijk draagvlak rekenen. Dit geldt niet voor alle toepassingsgebieden even sterk. De Wet Bibob heeft in de uitvoeringspraktijk nog weinig prioriteit bij subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties. De samenwerking met ketenpartners als politie, OM, RIEC en LBB wordt over het algemeen gewaardeerd door bestuursorganen.

Onderzoeksvraag 7

Zijn er knelpunten bij de uitvoering van de aanpassingen in de Wet Bibob (2013) en, indien ja, welke zijn dat dan? In hoeverre gaat het hierbij om knelpunten die niet worden gedekt door de voorziene maar nog niet doorgevoerde wetswijziging in de Wet Bibob (2013)?

In overeenstemming met de bevindingen over de aanwezigheid van de randvoorwaarden is de personele en financiële capaciteit bij bestuursorganen en ketenpartners het meest genoemde knelpunt in de uitvoering van de wetswijzigingen van de Wet Bibob. De beperkingen in capaciteit bij bestuursorganen begrenzen de mate waarin Bibob-beleid geïmplementeerd wordt, maar ook de mate waarin geïmplementeerd beleid toegepast wordt. Bestuursorganen stellen prioriteiten in de toepassingsgebieden waarvoor zij Bibob-beleid opstellen en kiezen expliciet voor het opnemen van een 'kan-bepaling' voor de toepassing voor het opgestelde Bibob-beleid, waarbij de Wet Bibob alleen toegepast wordt als er een (risicogestuurde) noodzaak is.

Verder leidt de beperkte capaciteit bij bestuursorganen tot een beperkte kennisopbouw en bewustwording bij verschillende onderdelen van bestuursorganen die de Uitbreidingswet (2013) toe zouden kunnen passen. Hiermee hangt samen dat bestuursorganen van het LBB vooral meer expertise verwachten op complexe casuïstiek en de toepassingsgebieden die in 2013 onder de Wet zijn komen te vallen. De bestuursorganen verwachten niet dat deze knelpunten weggenomen worden door de voorziene maar nog niet doorgevoerde wetswijzigingen.

Verder zijn er twee knelpunten in de ketensamenwerking bij de uitvoering van de aanpassingen in de Wet Bibob. Ten eerste ervaren bestuursorganen de huidige mogelijkheden tot het delen van informatie met andere bestuursorganen als te beperkend en voor meerdere interpretaties vatbaar. Dit maakt dat de mogelijkheden voor het opbouwen van een informatiepositie in het eigen onderzoek van bestuursorganen nog niet ten volle benut worden. Respondenten verwachten dat de voorziene wetswijzigingen van de Wet Bibob bij zullen dragen aan de behoefte van bestuursorganen om onderling (meer) informatie uit te wisselen. Specifiek benoemd worden de bevoegdheid voor bestuursorganen om rechtstreeks andere bestuursorganen te tippen, de uitbreiding van de tipfunctie van het LBB en een landelijk Bibob-register. Ten tweede lijkt in de ketensamenwerking geen eenduidig beeld te bestaan van de taakafbakening van de bestuursorganen en ketenpartners. De verwachtingen over de eigen en elkaars verantwoordelijkheden lopen uiteen, waardoor ruis ontstaat in de samenwerking. Hierdoor maken bestuursorganen nog niet optimaal gebruik van de ondersteuning en informatie van de RIEC's en het LBB.

Ten slotte blijkt dat de uitvoering van de Wet Bibob relatief goed aansluit bij vergunningsprocedures, maar in mindere mate in te passen is in de procedures rondom subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties. Naar verwachting wordt dit knelpunt niet weggenomen met de voorziene wetswijzigingen.

Onderzoeksvraag 8

Zijn er (positieve of negatieve) neveneffecten verbonden aan de uitvoering van de aanpassingen in de Wet Bibob (2013)? Zo ja, welke zijn dat?

Een veelgenoemd neveneffect van de uitvoering van de Wet Bibob (2013) is de toegenomen aandacht voor de aanpak van ondermijning bij bestuursorganen. Die aandacht lijkt vervolgens weer bij te dragen aan de bekendheid van de Wet Bibob. Daarbij komt dat de bestuursorganen, de RIEC's en het LBB intensiever samen zijn gaan werken in de uitvoering van de Wet Bibob en de aanpak van ondermijning in het algemeen.

Met de uitbreiding van het toepassingsbereik en de beschikbare informatiebronnen zijn de administratieve lasten van de uitvoering van de Wet Bibob voor bestuursorganen toegenomen. Het uitvoeren van het eigen onderzoek is tijdsintensief. Daarbij is ook het informatieverzoek aan de aanvragers complexer geworden, waardoor ook voor hen de (administratieve) belasting is toegenomen.

Met aanpassingen in de Wet Bibob is voor bestuursorganen meer ruimte ontstaan voor het maken van eigen afwegingen de toepassing van de Wet Bibob. Het bestaan van lokale verschillen leidt tot een inbreuk op de gedachte van één overheid. Over het bestaan van verplaatsingseffecten binnen en tussen gemeenten heerst geen eenduidig beeld. Bij sommige gemeenten is er bovendien een verschuiving in de functie van vergunningen bij gebiedsgerichte aanpakken. Daarbij verschuift de nadruk van het reguleren van economische activiteiten naar de personen en ondernemingen die er activiteiten uitvoeren. Het laatste neveneffect van de aanpassingen in de Wet Bibob is de begrenzing van de innovatie bij het LBB.

Doordat de capaciteit en de expertise voor het uitvoeren van het eigen onderzoek bij bestuursorganen beperkt zijn, kan de druk op het LBB toenemen. De ruimte voor specialisatie van het LBB neemt dan af.

Onderzoeksvraag 9

In welke mate verschillen de resultaten van de bovenstaande vragen voor bestuursorganen van een verschillende omvang en voor verschillende typen bestuursorganen?

In de resultaten zien we een gering aantal verschillen als we provincies en gemeenten met elkaar vergelijken en differentiëren naar gemeentegrootte. Bij de implementatie van de Uitbreidingswet (2013) zien we dat provincies bijvoorbeeld vaker gebruikmaken van eigen vragenformulieren bij de start van een Bibob-procedure dan gemeenten. Verder ervaren provincies de doorlooptijden en de kwaliteit van adviezen van het LBB vaker als belemmering voor het vragen van een LBB-advies. Tegelijkertijd blijkt dat provincies vaker dan gemeenten navraag doen bij het LBB naar eerder uitgebrachte adviezen en de inhoud daarvan. Gemeenten ervaren de personele en financiële capaciteit en de expertise binnen het eigen bestuursorgaan vaker als knelpunt dan provincies. Dit betreft vooral kleine en middelgrote gemeenten. Grote gemeenten zijn minder afhankelijk van het RIEC, maar afhankelijker van het LBB in de uitvoering van de Wet Bibob. Bovendien vormen hun eigen informatiepositie en de expertise van ketenpartners vaker een knelpunt dan voor kleine en middelgrote gemeenten. Deze verschillen kunnen verklaard worden door de complexere inrichting van grote bestuursorganen en de bij hen aanwezige capaciteit en (opgebouwde) deskundigheid.

Onderzoeksvraag 10

Concluderend, in hoeverre dragen de aanpassingen in de Wet Bibob (2013) in de uitvoeringspraktijk bij aan de doelen die met de wet beoogd werden?

De aanpassingen die met de Uitbreidingswet (2013) in de Wet Bibob van 2003 zijn doorgevoerd, zijn mede gebaseerd op de uitkomsten van de eerdere evaluatie in 2007. Bij de voorbereidingen voor de wetwijziging heeft een aantal grotere gemeenten een actieve rol gespeeld. Dat is niet vreemd, omdat zij tot de actievare gebruikers van het instrumentarium behoren. In eerdere evaluaties en onderzoeken is steeds vastgesteld dat het gebruik van de wet door andere bestuursorganen en zeker ook een grote meerderheid van kleinere gemeenten zeer beperkt was.

Ons onderzoek laat zien dat de wetwijzigingen door de gemeenten en andere bestuursorganen positief ontvangen zijn. Dit geldt zeker voor de wetwijzigingen die de informatiepositie van bestuursorganen versterken. De nieuwe bevoegdheden voor informatieverzameling sluiten aan bij de informatiebehoeften van bestuursorganen om risico's inzichtelijk te maken en goed onderbouwd besluiten te nemen. De kanttekening daarbij is dat niet alle ter beschikking gestelde informatiebronnen in de huidige vorm daarvoor even goed bruikbaar zijn.

Een belangrijke wetwijziging is de verruiming van het toepassingsgebied. Een aantal grotere gemeenten heeft hiervoor gepleit, zodat ze Bibob-toetsen kunnen uitvoeren voor activiteiten waarbij ze verplaatsings- of uitwijkgedrag van de georganiseerde criminaliteit vermoeden. In de praktijk is hiervan beperkt gebruik gemaakt. De wijzigingen zijn door veel bestuursorganen pas geleidelijk en vaak na jaren in nieuwe beleidsregels verwerkt – ook al hebben ze dat uiteindelijk in grote meerderheid gedaan. Ook zes jaar na het van kracht worden van de Uitbreidingswet (2013) is er over de hele linie geen duidelijke toename van het aantal Bibob-toetsen waar te nemen. Dat is niet zo vreemd als we ons realiseren dat de Uitbreidingswet (2013) weinig of niets verandert aan de belangrijkste knelpunten bij de bestuursorganen: een gebrek aan capaciteit en kennis en onvoldoende bewustzijn van de risico's voor de integriteit van de overheid door witwassen en andere vormen van (georganiseerde) criminaliteit.

In 2019 vormen de vergunningen het belangrijkste toepassingsgebied van Uitbreidingswet (2013), zoals dat ook in de eerste jaren het geval was. Met in veel gemeenten nog steeds een nadruk op de traditionele sectoren horeca, seksinrichtingen en coffeeshops. De andere toepassingsgebieden (subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties) worden wel steeds vaker in beleidsregels opgenomen, maar dat leidt niet tot een duidelijke toename in de toepassing. Binnen bestuursorganen zijn kennis en ervaring (voor zover aanwezig) vaak geconcentreerd bij een beperkt aantal afdelingen en ambtenaren – vaak de afdelingen en ambtenaren die zich met vergunningen bezighouden. Buiten deze kring is er veel minder

aandacht voor de Wet Bibob en lukt het alleen met veel zendingsarbeid om de Wet Bibob voor subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties in te zetten. Alle provincies hebben inmiddels Bibob-beleid en zij zetten dit veelal ook op meerdere toepassingsgebieden in. Een aantal landelijk werkende bestuursorganen gebruikt de Wet Bibob actief bij aanbestedingen. Ze doen dat echter niet consequent bij alle grote ICT-, bouw- en milieu-aanbestedingen en ook daar lijken kennis en risicobesef bij een beperkt aantal afdelingen en ambtenaren geconcentreerd.

De wetwijzigingen met betrekking tot de ondersteunende rol van het LBB en de RIEC's hebben een positieve, maar bescheiden invloed op de uitvoeringspraktijk. Voor het LBB ligt die bijvoorbeeld in de onderzoeksbevoegdheden voor zakelijke samenwerkingsverbanden uit het verleden, waarvoor bestuursorganen zelf geen bevoegdheid hebben. Na de formalisering van de ondersteunende rol van de RIEC's is vooral de samenwerking met middelgrote en kleinere gemeenten verder gegroeid.

De wetwijziging op het gebied van de rechtsbescherming, die ervoor zorgt dat afgewezen aanvragers de Bibob-adviezen toegestuurd krijgen en niet alleen mogen inzien, heeft vrijwel alleen praktische voordelen en leidt nergens tot signalen over misbruik. Eigenlijk is het vreemd dat niet alle bestuursorganen van inzage naar toezending zijn overgegaan.

Alles overziend is de conclusie dat de wetwijzigingen op zich verstandig en bruikbaar zijn gebleken, dat ze breed, maar geleidelijk zijn ingevoerd en mogelijkheden bieden voor maatwerktoepassingen, maar dat er geen grote prikkel op het aantal Bibob-toetsen van uit is gegaan. Dit was ook niet het oogmerk van de Uitbreidingswet (2013), maar tegen de achtergrond van de achterblijvende toepassing, die in verschillende onderzoeken is gesignaleerd, zou het een interessant neveneffect zijn geweest. Toch valt er in de komende jaren een actievere inzet van het Bibob-instrumentarium door bestuursorganen te verwachten. Dat komt niet zozeer door de nieuwe tranche van wijzigingen die voor 2020 op de rol staat. Deze wijzigingen zorgen voor verdere verbreding van het toepassingsbereik en verruiming van de onderzoeksmogelijkheden van bestuursorganen. Ze grijpen echter, net zo min als de wijzigingen van 2013, in op de knelpunten capaciteit, expertise en risicobesef – deze worden immers niet bij wet geregeld. Het is met name de sterk toegenomen bestuurlijke en ambtelijke aandacht voor ondermijning die de Wet Bibob hoger op de agenda plaatst. Daarbij gaat het steeds vaker om de inzet van het Bibob-instrumentarium als de bestuurlijke component van een strafrechtelijke aanpak van georganiseerde criminaliteit en minder om de bescherming van de integriteit van de overheid door de preventieve werking van Bibob. De toepassing voor handhaving zal verder worden ondersteund door informatievoorziening en -deling in RIEC-verband, de (onderlinge) tipfunctie voor bestuursorganen en aanvullende onderzoeken van het LBB. Als de trend in deze richting doorzet, verschuift het accent in de toepassing van de Wet Bibob van breed en preventief naar gericht en handhavend. Dit brengt nieuwe vragen met zich mee. Hoewel preventie en handhaving van meet af aan doelen van de wet zijn geweest, is het Bibob-instrumentarium, het bestuursrechtelijk benutten van gegevens zonder magistratelijke toets, vooral geënt op preventie. Het is echter ook inzetbaar als bestuursrechtelijke aanvulling op strafrechtelijke handhaving. Als bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving ordelijk naast elkaar bestaan, past dat bij de doelen van de wet. Als het op raakvlakken wringt en ze elkaar dreigen te overlappen, kan het gaan kraken. Dat kan risico's opleveren, vooral voor de slagkracht van de Wet Bibob als bestuursrechtelijk middel ter bescherming van de integriteit van bestuursorganen.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Bijlagen

B

Bijlage 1 – Onderzoeksverantwoording

Respons enquête

In totaal hebben 218 van de 367 aangeschreven gemeenten en provincies de enquête ingevuld. Dat komt neer op een responspercentage van 59%. Het gaat om 208 gemeenten en 10 provincies. Dit betekent dat 59% van de Nederlandse gemeenten en 83% van de Nederlandse provincies gerespondeerd heeft. Uitgesplitst naar gemeentegrootte zien we dat 151 kleine gemeenten (73%), 34 middelgrote gemeenten (16%) en 23 grote gemeenten (11%) de enquête ingevuld hebben. De tabel (B2.1) geeft een gebundeld overzicht van deze cijfers.

Tabel B2.1 Respons enquête

	Respons enquête	Totaalaantal bestuursorganen (in Nederland)	Percentage respons (t.o.v. totaal aantal bestuursorganen in Nederland)
Gemeenten	208	355*	59%
Klein	151 (73% van de respons)	270	56%
Middelgroot	34 (16% van de respons)	54	63%
Groot	23 (11% van de respons)	31	74%
Provincies	10	12	83%

* Totaalaantal gemeenten op 1 januari 2019.

Bijlage 2 – Vragenlijst

Hieronder presenteren we de vragenlijst die is uitgezet onder gemeenten en provincies. In de originele vragenlijst gebruiken we routing om respondenten naar de juiste vragen te leiden. Ten behoeve van de leesbaarheid hebben we de routing in deze bijlage achterwege gelaten.

Vragenlijst procesevaluatie Evaluatie- en uitbreidingswet Bibob (2013)

Inleiding

RegioPlan Beleidsonderzoek voert de evaluatie uit van de Evaluatie- en uitbreidingswet Bibob, die op 1 juli 2013 in werking is getreden. De evaluatie vindt plaats in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Met het invullen van deze digitale vragenlijst levert u een waardevolle bijdrage aan de evaluatie.

De vragen in de voorliggende vragenlijst hebben betrekking op de wijzigingen die met de Evaluatie- en uitbreidingswet Bibob in 2013 zijn doorgevoerd. Op dit moment ligt een eerste tranche aanpassing wet Bibob in de Tweede Kamer en wordt onderzocht of een tweede tranche van wetgeving nodig is. Deze voorziene maar nog niet geïmplementeerde aanpassingen blijven buiten beschouwing in de vragenlijst.

Wij willen u vragen de vragenlijst voor één gemeente in te vullen, ook als de uitvoering van de Wet Bibob bij een samenwerkingsverband voor meerdere gemeenten ligt.

Als u dat wilt, kunt u de vragenlijst tussentijds afsluiten en weer heropenen via de link die u heeft ontvangen. De gegevens die de onderzoekers van u ontvangen worden anoniem verwerkt in de rapportage ten behoeve van het onderzoek en worden niet gebruikt voor andere doeleinden.

Alvast hartelijk bedankt voor het invullen van de vragenlijst!

Algemene kenmerken

Voor welk type bestuursorgaan vult u deze vragenlijst in? q1

- Een gemeente
- Een provincie

Voor welke gemeente vult u deze vragenlijst in? q1a

Wij vragen u de vragenlijst voor één gemeente in te vullen, ook als uw gemeente onderdeel is van een samenwerkingsverband van meerdere gemeenten.

Wel of geen beleid

Bibob beleid binnen uw bestuursorgaan

Had uw bestuursorgaan vóór 1 juli 2013 Bibob beleid? q2

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

Heeft uw bestuursorgaan nu Bibob beleid? q3

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

Indien antwoord op q3 'nee':

Loopt er een procedure bij uw bestuursorgaan om Bibob beleid in te voeren en vast te leggen? q4

- Ja, Bibob beleid is in voorbereiding
- Nee, er is geen Bibob beleid in voorbereiding, maar er zijn wel plannen hiervoor
- Nee, er wordt (voorlopig) geen Bibob beleid ingevoerd en vastgelegd
- Weet ik niet

Voor vraag q5 geldt: getoond als antwoord op q4 'Nee, er wordt (voorlopig) geen Bibob beleid ingevoerd en vastgelegd'.

Wat zijn de overwegingen om (tot op heden) geen Bibob beleid te voeren? q5

Meerdere antwoorden mogelijk

- Er is in mijn gemeente/ provincie geen noodzaak om Bibob beleid te formuleren
- Er is gebrek aan capaciteit
- Er is geen expliciete afweging gemaakt
- Anders, namelijk..._____

Vanaf hier geldt: vragen zijn getoond indien antwoord op q3 'Ja':

Heeft uw bestuursorgaan sinds de inwerkingtreding van de Evaluatie- en uitbreidingswet Bibob op 1 juli 2013 nieuw of gewijzigd Bibob beleid vastgesteld? q6

- Ja, na 1 juli 2013 is (nieuw of gewijzigd) Bibob beleid vastgesteld
- Nee, na 1 juli 2013 is geen (nieuw of gewijzigd) Bibob beleid vastgesteld
- Weet ik niet

In welk jaar is het nieuwe of gewijzigde Bibob beleid van kracht geworden? q7

Uitbreiding in het werkingsgebied

Werkingsgebied

Het huidige Bibob beleid van uw bestuursorgaan biedt de mogelijkheid om de Wet Bibob toe te passen op: q8

- Vergunningen
- Subsidies
- Aanbestedingen
- Vastgoedtransacties

Indien antwoord op q8 'Vergunningen':

Werkingsgebied - Vergunningen

Op welke van de volgende vergunningen/ ontheffingen heeft uw bestuursorgaan **Bibob beleid**? q9

Indien uw bestuursorgaan Bibob beleid heeft op onderstaande vergunningen/ ontheffingen, kies dan 'Ja'. Indien u 'Ja' geselecteerd hebt, vragen we u aan te geven in welk jaar de toepassing van de Wet Bibob op het aangegeven beleidsterrein is geïmplementeerd.

	Bibob beleid		In welk jaar is de toepassing van de Wet Bibob op het aangegeven beleidsterrein geïmplementeerd?
	Ja	Nee	
Gemeentelijke vergunningen en/ of ontheffingen	☐	☐	_____
Drank- en Horecawet	☐	☐	_____
Omgevingsvergunningen in de zin van de Wabo of de wet milieubeheer	☐	☐	_____
Vergunningen in de zin van de Huisvestingswet	☐	☐	_____
Aanwezigheidsvergunningen kansspelautomaten	☐	☐	_____
Een vergunning voor taxivervoer in een organisatorisch verband	☐	☐	_____
Andere vergunningen of ontheffingen, namelijk... _____	☐	☐	_____

Op welke van de volgende gemeentelijke vergunningen en/ of ontheffingen die op grond van een verordening (zoals de APV) verplicht zijn gesteld voor inrichting of bedrijf, heeft uw bestuursorgaan **Bibob beleid**? q10

Meerdere antwoorden mogelijk

- Seksinrichting, escortbedrijf
- Horecaexploitatievergunning
- Exploitatievergunning coffeeshops (droge horeca)
- Exploitatievergunning smartshop, growshop en/ of headshop
- Evenementen/ fightgala's
- Andere gemeentelijke vergunningen of ontheffingen, namelijk... _____
-

Kunt u aangeven waarom de Wet Bibob niet geleid heeft tot (meer mogelijk gemaakte) beleidswijzigingen in het toepassingsbereik? q11

- Er is geen noodzaak geweest om het toepassingsbereik van het Bibob beleid aan te passen
- Er is gebrek aan capaciteit
- Er is geen expliciete afweging gemaakt
- Anders, namelijk... _____
- Niet van toepassing

Op welke van de vergunningen/ ontheffingen waar uw bestuursorgaan Bibob beleid op heeft, zijn het afgelopen jaar **Bibob-toetsen** uitgevoerd? q12

Meerdere antwoorden mogelijk

- Gemeentelijke vergunningen en/of ontheffingen die op grond van een (gemeentelijke) verordening (zoals de APV) verplicht zijn gesteld voor inrichting of bedrijf (art. 149 Gemeentewet jo. art. 7 Wet Bibob)
- Drank- en Horecawet (artikel 3 en 30a)
- Omgevingsvergunningen voor het bouwen van een bouwwerk ("bouwvergunningen", artikel 2.1, eerste lid onder a. Wabo)
- Omgevingsvergunningen voor het oprichten of inwerking hebben van een inrichting op grond van milieuregelgeving ("milieuvergunningen", artikel 2.1, eerste lid onder e. Wabo)
- Omgevingsvergunningen beperkte milieutoets (artikel 2.1, eerste lid onder i. Wabo)
- Aanwezigheidsvergunningen kansspelautomaten (artikel 30b Wet op de kansspelen)
- De artikelen 8, 21 en 22 van de Huisvestingswet 2014
- Huisvestingsvergunningen (artikel 7 Huisvestingswet)
- Splitsingsvergunningen (artikel 33 Huisvestingswet)
- Een vergunning voor taxivervoer in een organisatorisch verband (op grond van een gemeentelijke verordening als bedoeld in (artikel 82b Wp2000)
- Andere vergunningen of ontheffingen, namelijk... _____

Op welke van de hierboven opgegeven gemeentelijke vergunningen en/ of ontheffingen die op grond van een verordening (zoals de APV) verplicht zijn gesteld voor inrichting of bedrijf, waar uw bestuursorgaan Bibob beleid op heeft, zijn het afgelopen jaar **Bibob-toetsen** uitgevoerd? q13

Meerdere antwoorden mogelijk

- Seksinrichting, escortbedrijf
- Horecaexploitatievergunning (aanvullend aan Drank- en Horecawet)
- Exploitatievergunning coffeeshops (droge horeca)
- Exploitatievergunning smartshop, growshop en/of headshop
- Evenementen/fightgala's
- Andere gemeentelijke vergunningen of ontheffingen, namelijk... _____

Werkingsgebied Aanbestedingen

Uw bestuursorgaan heeft Bibob beleid bij aanbestedingen. Welke sectoren betreft dat? q14

Indien uw bestuursorgaan Bibob beleid heeft binnen (een van) onderstaande sectoren kies dan 'Ja'. Indien u 'Ja' geselecteerd hebt, vragen we u aan te geven in welk jaar de toepassing van de Wet Bibob op het aangegeven beleidsterrein is geïmplementeerd.

	Bibob beleid		In welk jaar is het Bibob beleid voor aanbestedingen bij uw bestuursorgaan geïmplementeerd?
	Ja	Nee	
Milieu	☐	☐	_____
ICT	☐	☐	_____
Bouw	☐	☐	_____

Voor welk van deze sectoren heeft uw bestuursorgaan in het afgelopen jaar **Bibob-toetsen** uitgevoerd? q15

Meerdere antwoorden mogelijk

- Milieu
- ICT
- Bouw
- Geen

Werkingsgebied - Vastgoedtransacties

Uw bestuursorgaan heeft Bibob beleid bij vastgoedtransacties. In welk jaar is het Bibob beleid voor vastgoedtransacties bij uw bestuursorgaan van kracht geworden? q16

Heeft uw bestuursorgaan in het afgelopen jaar **Bibob-toetsen** bij vastgoedtransacties uitgevoerd? q16a

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

Informatiepositie bestuursorganen

Maakt uw bestuursorgaan voor het verkrijgen van informatie van de aanvrager gebruik van het Landelijke vragenformulier of het RIEC voorbeeldformulier, al dan niet met eigen aanpassingen? q17

- We gebruiken het volledige Landelijke vragenformulier
- We gebruiken een selectie van vragen uit het Landelijke vragenformulier en verder geen eigen vragen
- We gebruiken een vragenformulier met een selectie van vragen uit het Landelijke vragenformulier en een of meer eigen vragen
- We gebruiken het voorbeeldformulier van het RIEC
- We hebben een eigen vraagstelling en we maken dus geen gebruik van het Landelijk vragenformulier of het voorbeeldformulier van het RIEC of van een selectie van vragen daaruit
- Weet ik niet

Aan wie reikt uw bestuursorgaan het Bibob-vragenformulier uit? q18

Meerdere antwoorden mogelijk

- Elke aanvrager binnen de sectoren waarop Bibob-beleid van toepassing is verklaard
- Op basis van een risico-analyse
- Op basis van signalen van veiligheidspartners het RIEC, de politie en/ of de OvJ
- Anders, namelijk... _____

Hoe vaak maakt uw bestuursorgaan gebruik van de volgende (nieuwe) bevoegdheden uit de Evaluatie- en Uitbreidingswet Bibob 2013: q19

LBB: Landelijk Bureau Bibob

	Nooit	Incidenteel	Regelmatig	Vaak	Bij alle Bibob-procedures
Opvragen justitiële gegevens (JDD) en strafvorderlijke gegevens	☐	☐	☐	☐	☐
Opvragen van politiegegevens	☐	☐	☐	☐	☐
Opvragen gegevens Handelsregister op naam van de onderneming	☐	☐	☐	☐	☐
Navragen bij het LBB of in de afgelopen twee jaar een advies is uitgebracht over een aanvrager	☐	☐	☐	☐	☐
Het RIEC toegang geven tot de Bibob-informatie t.b.v. zijn ondersteunende taak	☐	☐	☐	☐	☐
Gegevens delen met/ geverifieerd bij OvJ en politie in de regionale driehoek	☐	☐	☐	☐	☐

U heeft aangegeven dat uw bestuursorgaan van één of meerdere van bovenstaande mogelijkheden geen gebruik heeft gemaakt. Kunt u aangeven waarom geen gebruik is gemaakt van deze mogelijkheden? q20

Rechtspositie betrokkenen

In hoeverre wordt aan de betrokkene een afschrift van het Bibob-advies verstrekt, als uw bestuursorgaan een negatief besluit neemt? q21

- De betrokkene ontvangt altijd een afschrift van het Bibob-advies bij een negatief besluit
- De betrokkene ontvangt soms een afschrift van het Bibob-advies bij een negatief besluit, maar heeft altijd recht van inzage
- De betrokkene ontvangt uitsluitend het deel van het Bibob-advies dat over hem of haar gaat
- De betrokkene ontvangt geen afschrift van het Bibob-advies, maar krijgt de gelegenheid om het advies in te zien
- Niet van toepassing (er is in onze gemeente/ provincie nooit een Bibob-advies aangevraagd)
- Weet ik niet

Verstrekt uw bestuursorgaan sinds 1 juli 2013 de afschriften van Bibob-adviezen aan een externe bezwaarschriftencommissie, indien een betrokkene bezwaar maakt? q22

- Ja, mijn bestuursorgaan verstrekt de afschriften
- Nee, mijn bestuursorgaan verstrekt de afschriften niet
- Niet van toepassing, betrokkenen hebben tot op heden geen bezwaar gemaakt tegen besluiten op grond van de Wet Bibob
- Weet ik niet

Ervaart uw bestuursorgaan knelpunten in de uitvoering van de Wet Bibob ten aanzien van de rechtspositie van betrokkenen? q23

- Ja, namelijk... _____
- Nee
- Weet ik niet

Werkwijze advisering LBB

Stellingen over de kwaliteit van de LBB-adviezen vanaf 1 januari 2018

Kunt u aangeven hoe tevreden u bent over de LBB-adviezen vanaf 1 januari 2018 over de ... q24

	Zeer ontevreden	Ontevreden	Neutraal	Tevreden	Zeer tevreden	Geen LBB-advies gevraagd
Snelheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bruikbaarheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Betrouwbaarheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Onderbouwing (verifieerbaar)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Omvang	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ervaart uw bestuursorgaan belemmeringen voor het vragen van een LBB-advies ten aanzien van de volgende onderwerpen: q25

	Wel belemmeringen	Geen belemmeringen
Doorlooptijd bij het LBB	☐	☐
Personele capaciteit binnen uw bestuursorgaan	☐	☐
Prijs van het LBB-advies	☐	☐
Kwaliteit van het LBB-advies	☐	☐
Kwaliteit van de procedure	☐	☐
Deskundigheid binnen uw bestuursorgaan	☐	☐

Heeft uw bestuursorgaan in het afgelopen jaar bij het LBB navraag gedaan of er over een aanvrager in de afgelopen twee jaar al eerder een advies is afgegeven? q26

- Ja, bij alle Bibob-procedures
- Ja, regelmatig
- Ja, incidenteel
- Nee, geen enkele keer

Rol van de RIEC's

Is de samenwerking tussen uw bestuursorgaan en het RIEC op het gebied van Bibob sinds het van kracht worden van de Wet Bibob 2013 veranderd? q27

- Nee, de samenwerking is niet of nauwelijks veranderd
- De samenwerking is intensiever geworden
- De samenwerking is minder intensief geworden
- Weet ik niet
-

Op welke terreinen is de samenwerking tussen uw bestuursorgaan en het RIEC veranderd? q28

- Advisering over vormgeving en uitvoering beleid
- Advisering over concrete aanvragen
- Advisering over het vragen van advies aan het LBB
- Uitwisseling van ervaringen met andere bestuursorganen in RIEC-verband
- Een sterkere relatie met handhaving en de aanpak van ondermijning
- Anders, namelijk..._____

Tevredenheid met beleidsruimte

In hoeverre is het voor uw bestuursorgaan in de praktijk relevant dat de Wet Bibob 2013 op de volgende beleidsterreinen ruimere mogelijkheden voor de Bibob toetsing van aanvragen biedt? q29

	Helemaal niet relevant	Minder relevant	Neutraal	Relevant	Zeer relevant
Subsidies	☐	☐	☐	☐	☐
Overheidsopdrachten	☐	☐	☐	☐	☐
Vastgoedtransacties	☐	☐	☐	☐	☐
Gemeentelijke vergunningen en/ of ontheffingen die op grond van een (gemeentelijke) verordening (zoals de APV) verplicht zijn gesteld voor inrichting of bedrijf (art. 149 Gemeentewet jo. art. 7 Wet Bibob)	☐	☐	☐	☐	☐
Drank- en Horecawet (artikel 3 en 30a)	☐	☐	☐	☐	☐
Omgevingsvergunningen voor het bouwen van een bouwwerk ("bouwvergunningen", artikel 2.1, eerste lid onder a. Wabo)	☐	☐	☐	☐	☐
Omgevingsvergunningen voor het oprichten of inwerking hebben van een inrichting op grond van milieuregelgeving ("milieuvergunningen", artikel 2.1, eerste lid onder e. Wabo)	☐	☐	☐	☐	☐
Omgevingsvergunningen beperkte milieutoets (artikel 2.1, eerste lid onder i. Wabo)	☐	☐	☐	☐	☐
De artikelen 8, 21 en 22 van de Huisvestingswet 2014	☐	☐	☐	☐	☐
Huisvestingsvergunningen (artikel 7 Huisvestingswet)	☐	☐	☐	☐	☐
Splitsingsvergunningen (artikel 33 Huisvestingswet)	☐	☐	☐	☐	☐
Een vergunning voor taxivervoer in een organisatorisch verband (op grond van een gemeentelijke verordening als bedoeld in (artikel 82b Wp2000)	☐	☐	☐	☐	☐
Ander beleidsterrein, namelijk..._____	☐	☐	☐	☐	☐

Zijn er terreinen die op dit moment niet onder het toepassingsbereik van de Wet Bibob vallen, maar waar de mogelijkheid om een Bibob-toets uit te voeren van meerwaarde zou zijn? q30

- Ja, namelijk..._____
- Nee, ik zie geen ontbrekende terreinen
- Weet ik niet

Aantallen beslissingen

Kunt u aangeven hoe vaak uw bestuursorgaan, in de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018, zelfstandig (zonder advies van het LBB) na het uitvoeren van een Bibob-toets een nieuwe aanvraag heeft verleend, verleend onder voorwaarden of geweigerd? q33

	Uitgereikte formulieren	Ondersteuning RIEC	Ingetrokken aanvragen (door aanvrager)	Verleend	Verleend onder voorwaarden	Geweigerd	Nog niet beslist
Vergunningen	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
Subsidies	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
Aanbestedingen	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
Vastgoedtransacties	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____

Kunt u aangeven hoe vaak uw bestuursorgaan, in de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018 (na een advies van het LBB) na het uitvoeren van een Bibob-toets een nieuwe aanvraag heeft verleend, verleend onder voorwaarden of geweigerd? q34

	Aantal LBB-adviezen	Ingetrokken aanvragen (door aanvrager)	Verleend	Verleend onder voorwaarden	Geweigerd	Nog niet beslist
Vergunningen	_____	_____	_____	_____	_____	_____
Subsidies	_____	_____	_____	_____	_____	_____
Aanbestedingen	_____	_____	_____	_____	_____	_____
Vastgoedtransacties	_____	_____	_____	_____	_____	_____

Kunt u aangeven hoe vaak uw bestuursorgaan, in de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018, een Bibob toets heeft uitgevoerd voor lopende beschikkingen (eerder verleende vergunningen en subsidies) en met welke uitkomst? q35

	Aantal toetsen op lopende beschikkingen	Ongewijzigd gebleven	Aanpassing voorwaarden	Ingetrokken, ontbonden, beëindigd	Nog niet beslist
Vergunningen	_____	_____	_____	_____	_____
Subsidies	_____	_____	_____	_____	_____

Wat was de aanleiding voor deze beoordelingen op lopende beschikkingen? q36

Meerdere antwoorden mogelijk

- Eigen onderzoek
- Staand beleid
- Signaal van de politie
- Advies van het RIEC
- OM-tip
- Anders, namelijk... _____

Hoe heeft het aantal **uitgereikte Bibob-formulieren** vanuit uw bestuursorgaan zich sinds 1 juli 2013 ontwikkeld? q37

	Sterk afgenomen	Afgenomen	Ongeveer gelijk gebleven	Toegenomen	Sterk toegenomen
Vergunningen ³⁾	☐	☐	☐	☐	☐
Subsidies ⁴⁾	☐	☐	☐	☐	☐
Aanbestedingen ⁵⁾	☐	☐	☐	☐	☐
Vastgoedtransacties ⁶⁾	☐	☐	☐	☐	☐

Hoe heeft het aantal **adviesaanvragen bij het LBB** vanuit uw bestuursorgaan zich sinds 1 juli 2013 ontwikkeld? q38

	Sterk afgenomen	Afgenomen	Ongeveer gelijk gebleven	Toegenomen	Sterk toegenomen
Vergunningen ⁷⁾	☐	☐	☐	☐	☐
Subsidies ⁸⁾	☐	☐	☐	☐	☐
Aanbestedingen ⁹⁾	☐	☐	☐	☐	☐
Vastgoedtransacties ¹⁰⁾	☐	☐	☐	☐	☐

Hoe heeft het aantal **afwijzingen van aanvragen op grond van een Bibob-toets** door uw bestuursorgaan zich sinds 1 juli 2013 ontwikkeld? q39

	Sterk afgenomen	Afgenomen	Ongeveer gelijk gebleven	Toegenomen	Sterk toegenomen
Vergunningen ¹¹⁾	☐	☐	☐	☐	☐
Subsidies ¹²⁾	☐	☐	☐	☐	☐
Aanbestedingen ¹³⁾	☐	☐	☐	☐	☐
Vastgoedtransacties ¹⁴⁾	☐	☐	☐	☐	☐

Hoe heeft het aantal **Bibob-toetsen op lopende beschikkingen** zich sinds 1 juli 2013 ontwikkeld? q49

	Sterk afgenomen	Afgenomen	Ongeveer gelijk gebleven	Toegenomen	Sterk toegenomen
Vergunningen ¹⁵⁾	☐	☐	☐	☐	☐
Subsidies ¹⁶⁾	☐	☐	☐	☐	☐

Is het in de afgelopen jaren voorgekomen dat uw bestuursorgaan van een LBB-advies is afgeweken? q40

- Nee, we zijn nooit van een LBB-advies afgeweken
- Ja, we zijn één keer van een LBB-advies afgeweken
- Ja, we zijn meer dan eens van een LBB-advies afgeweken
- Weet ik niet
-

Wat waren de redenen om van het LBB-advies af te wijken? q41

Meerdere antwoorden mogelijk

- We beoordelen de risico's anders
- We maakten een andere afweging tussen risico's en andere factoren
- We voorzagen problemen in bezwaar- en beroepsprocedures
- We vonden het LBB-advies onvoldoende onderbouwd
- We oordeelden dat we met extra voorwaarden de risico's weg konden nemen

Randvoorwaarden

Hoe beoordeelt u onderstaande stellingen ten aanzien van de situatie na de wetswijziging, vanaf 1 juli 2013: q42

Let op! We vragen u hierbij de stellingen enkel toe te passen op de situatie na de wetswijziging (de periode vanaf 1 juli 2013)

	Zeer on-eens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Geen antwoord/ weet ik niet
Binnen mijn bestuursorgaan bestaat voldoende duidelijkheid over de rol en taken van het RIEC	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Voor de toepassing van de Wet Bibob 2013 is mijn bestuursorgaan afhankelijk van het RIEC	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Binnen mijn bestuursorgaan bestaat voldoende duidelijkheid over de rol en taken van het LBB	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Voor de toepassing van de Wet Bibob is mijn bestuursorgaan afhankelijk van het LBB	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De inhoud van de wetswijziging van de Wet Bibob (2013) is mijn bestuursorgaan duidelijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De verhouding tussen de Wet Bibob 2013 en andere wet- en regelgeving is voor mijn bestuursorgaan duidelijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Binnen mijn bestuursorgaan is er voldoende deskundigheid beschikbaar om goed te kunnen werken met de Wet Bibob 2013	o	o	o	o	o	o
Binnen mijn bestuursorgaan is er steeds meer aandacht voor de integriteit van het openbaar bestuur en het voorkomen en tegengaan van facilitering van criminele activiteiten	o	o	o	o	o	o
Binnen mijn bestuursorgaan is voldoende personele capaciteit om goed met de Wet Bibob 2013 te kunnen werken	o	o	o	o	o	o
Binnen mijn bestuursorgaan is voldoende financiële capaciteit om goed met de Wet Bibob 2013 te kunnen werken	o	o	o	o	o	o
Mijn bestuursorgaan is goed toegerust op het omgaan met privacygevoelige informatie die wij op grond van de Wet Bibob 2013 verkrijgen	o	o	o	o	o	o
Mijn bestuursorgaan is goed toegerust op het uitwisselen van informatie met betrokken ketenpartners	o	o	o	o	o	o
De overleg- en samenwerkingsstructuur tussen mijn bestuursorgaan en betrokken ketenpartners functioneert goed	o	o	o	o	o	o

Hoe beoordeelt u onderstaande stellingen ten aanzien van de situatie na de wetswijziging, vanaf 1 juli 2013: q43

Let op! We vragen u hierbij de stellingen enkel toe te passen op de situatie na de wetswijziging (periode vanaf 1 juli 2013)

	Zeer on-eens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Geen antwoord/ weet ik niet
De Wet Bibob 2013 heeft voor mijn bestuursorgaan zeker meerwaarde	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De Wet Bibob 2013 is voor mijn bestuursorgaan overbodig, omdat het instrumentarium buiten de Wet Bibob 2013 reeds voldoet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Binnen mijn bestuursorgaan bestaat er bestuurlijk draagvlak om met de Wet Bibob 2013 te werken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De Wet Bibob 2013 heeft binnen mijn bestuursorgaan bij vergunningverlening voldoende prioriteit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De Wet Bibob 2013 heeft binnen mijn bestuursorgaan bij subsidieverstrekking voldoende prioriteit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De Wet Bibob 2013 heeft binnen onze mijn bestuursorgaan bij aanbestedingen voldoende prioriteit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De Wet Bibob 2013 heeft binnen onze mijn bestuursorgaan bij vastgoedtransacties voldoende prioriteit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Binnen mijn bestuursorgaan is men in het algemeen tevreden over de samenwerking in RIEC-verband	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Binnen mijn bestuursorgaan is men in het algemeen tevreden over de advisering door het LBB	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Binnen mijn bestuursorgaan is men in het algemeen tevreden over de samenwerking met de ketenpartners politie en OM	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Knelpunten in de uitvoering

Ervaart uw bestuursorgaan in de uitvoering van de Wet Bibob knelpunten ten aanzien van: q44

Meerdere antwoorden mogelijk

	Wel knelpunten	Geen knelpunten
De informatiepositie van de eigen bestuursorganisatie	☐	☐
De informatie-uitwisseling tussen betrokken partijen	☐	☐
De expertise binnen de eigen bestuursorganisatie	☐	☐
De expertise bij betrokken partijen	☐	☐
De beschikbare capaciteit binnen de eigen bestuursorganisatie	☐	☐
De beschikbare capaciteit bij betrokken partijen	☐	☐
De beschikbare financiële middelen	☐	☐

Verwacht u dat het wetsvoorstel voor de Wet Bibob dat op dit moment wordt behandeld in de Tweede Kamer de door u beschreven knelpunten oplost voor uw bestuursorgaan? q45

Neveneffecten

Heeft de uitvoering van Bibob beleid door uw bestuursorgaan geleid tot een of meerdere van onderstaande neveneffecten? q46

Meerdere antwoorden mogelijk

- Vermoeden van of aanwijzingen voor verplaatsing van integriteitsproblematiek naar *andere sectoren binnen de gemeente*
- Vermoeden van of aanwijzingen voor verplaatsing van integriteitsproblematiek naar *andere gemeenten*
- Vergunning- en ontheffing aanvragen worden met enige regelmaat ingetrokken door de aanvrager na aanvang van een Bibob-procedure
- Binnen het bestuursorgaan is meer aandacht voor het voorkomen/ tegengaan van facilitering van criminele activiteiten
- De doorlooptijden van aanvragen zijn door de Wet Bibob 2013 langer geworden
- De financiële kosten voor aanvragers zijn hoger geworden (zoals leges)
- De administratieve lasten voor aanvragers zijn groter geworden
- De samenwerking met betrokken partijen (bestuursorganen, RIEC, LBB) is geïntensiveerd
- Andere neveneffecten, namelijk..._____
- De uitvoering van het Bibob beleid heeft geen neveneffecten
- Weet ik niet

Mogelijke opmerkingen vragenlijst

Hieronder geven wij u de gelegenheid toelichting, op- of aanmerkingen te delen met betrekking tot (specifieke) vragen of gegeven antwoorden. Dit kan bijvoorbeeld gaan over specifieke wensen, zaken, (ongeschreven) regels, etc., binnen uw bestuursorgaan die van belang kunnen zijn ter onderbouwing van de gegeven antwoorden.

Heeft u nog toelichting of op- of aanmerkingen?

q52

Indien de toelichting of op- of aanmerkingen betrekking heeft op een specifieke vraag of specifiek antwoord graag benoemen op welke vraag of op welk antwoord dit betrekking heeft.

*Indien u **geen** toelichting, op- of aanmerking heeft, hoeft u niets in te vullen en kunt u deze vraag overslaan.*

Afronding vragenlijst

Hartelijk dank voor het beantwoorden van deze vragen.

Wilt u hieronder uw contactgegevens invullen zodat we contact met u kunnen opnemen als we aanvullende vragen hebben? Deze gegevens worden uitsluitend gebruikt voor het stellen van eventuele aanvullende vragen. Ze worden dus niet voor andere doelen gebruikt en worden na afloop van het onderzoek vernietigd.

q47

- Gemeente/ provincie: _____
- Naam: _____
- E-mailadres: _____
- Telefoonnummer: _____
- Eventuele opmerkingen, bijvoorbeeld over beschikbaarheid: _____

In het onderzoek worden expertmeetings gehouden over de ervaringen met de Wet Bibob 2013. Mogen wij u benaderen voor deelname aan een van deze expertmeetings?

q48

- Ja, ik ben in principe bereid om aan een expertmeeting mee te doen, als u mij daarvoor uitnodigt.
- Nee, ik ben niet geïnteresseerd in deelname aan een expertmeeting

Afsluitende tekst: met Bibob beleid (doelgroep vragenlijst)

U bent aan het einde van de vragenlijst.

Hartelijk dank voor uw bijdrage aan het onderzoek.

Afsluitende tekst: geen Bibob beleid

U bent aan het einde van de vragenlijst. De vragenlijst is bestemd voor bestuursorganen die Bibob beleid hanteren. U heeft aangegeven dat dit niet geldt voor uw bestuursorgaan. Om deze reden hoeft u de vragenlijst niet verder in te vullen.

Hartelijk dank voor uw bijdrage aan het onderzoek.

Afsluitende tekst 'Bibob beleid Weet niet'

U heeft aangegeven niet op de hoogte te zijn van het Bibob beleid binnen uw bestuursorgaan.

Heeft u de mogelijkheid de vragenlijst door te zetten naar een collega die op de hoogte is van het Bibob beleid? q51

- Ja
- Nee

Indien geantwoord met 'Ja':

U heeft aangegeven de vragenlijst door te kunnen zetten naar een collega die op de hoogte is van het Bibob beleid binnen uw bestuursorgaan. Wij willen u vragen hem/ haar de link naar de vragenlijst te sturen met het verzoek deze vragenlijst in te vullen.

Let op! U dient niet op 'Volgende' te klikken. In dat geval kan uw collega de vragenlijst niet meer invullen. U kunt de vragenlijst afsluiten door de webpagina of browser weg te klikken met het kruisje rechtsboven in uw scherm.

Alvast hartelijk dank voor het doorzetten van de vragenlijst.

Indien geantwoord met 'Nee':

De vragenlijst gaat over de toepassing van het Bibob beleid binnen uw bestuursorgaan. U heeft aangegeven niet op de hoogte te zijn van het Bibob beleid binnen uw bestuursorgaan. Tevens gaf u aan de vragenlijst niet door te kunnen zetten naar een collega die wel op de hoogte is van het Bibob beleid binnen uw bestuursorgaan. Om deze reden hoeft u de vragenlijst niet verder in te vullen.

Hartelijk dank voor uw bijdrage aan het onderzoek.

Hartelijk dank, uw antwoorden zijn succesvol opgeslagen.

Bijlage 3 – Tabellen

Deze bijlage bevat tabellen waarin resultaten uit de enquête gepresenteerd staan. Deze tabellen zijn aanvullend op de gepresenteerde figuren in hoofdstuk 3, 4 en 5. Niet voor ieder figuur is een aanvullende tabel opgenomen. De keuze voor het wel of niet opnemen van een tabel is gebaseerd op de complexiteit van het figuur dan wel de variërende N tussen stellingen in een figuur.

Tabellen hoofdstuk 3

Tabel B3.1 Bibob-beleid op vergunningen

Vergunning	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Gemeentelijke vergunningen en/of onthef- fingen* (N=189)	<i>Ja</i>	155	83
	<i>Nee</i>	33	17
Drank- en horecawet (N=195)	<i>Ja</i>	186	95
	<i>Nee</i>	9	5
Omgevingsvergunningen (Wabo/milieube- heer) (N=181)	<i>Ja</i>	151	83
	<i>Nee</i>	30	17
Vergunningen Huisvestingswet (N=155)	<i>Ja</i>	38	25
	<i>Nee</i>	117	75
Aanwezigheidsvergunning kansspelauto- maten (N=184)	<i>Ja</i>	138	75
	<i>Nee</i>	46	25
Vergunning voor taxivervoer in organisato- risch verband (N=152)	<i>Ja</i>	9	6
	<i>Nee</i>	143	94
Andere vergunningen of ontheffingen (N=125)	<i>Ja</i>	44	35
	<i>Nee</i>	81	65

* Dit betreft gemeentelijke vergunningen en/ of ontheffingen die op grond van een (gemeentelijke) verordening (zoals de Algemeen Plaatselijke Verordening) verplicht zijn gesteld voor inrichting of bedrijf (art. 149 Gemeentewet jo. art. 7 Wet Bibob).

Bron: enquête Regioplan 2019

Tabel B3.2 Uitreiken van Bibob-vragenformulier (N=195)

	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Elke aanvrager binnen de sectoren waarop Bibob-beleid van toepassing is verklaard	<i>Ja</i>	139	71
	<i>Nee</i>	56	29
Op basis van risicoanalyse	<i>Ja</i>	54	28
	<i>Nee</i>	141	72
Op basis van signalen van veiligheidspart- ners; het RIEC, de politie en/of de OvJ	<i>Ja</i>	76	39
	<i>Nee</i>	119	61
Anders	<i>Ja</i>	33	83
	<i>Nee</i>	162	17

Bron: enquête Regioplan 2019

Tabel B3.3 Gebruik bevoegdheden

Bevoegdheid	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Opvragen justitiële gegevens (JDD) en strafvorderlijke gegevens (N=192)	<i>Nooit</i>	10	5
	<i>Incidenteel</i>	11	5
	<i>Regelmatig</i>	25	13
	<i>Vaak</i>	25	13
	<i>Bij alle Bibob- procedures</i>	121	63
Opvragen van politiegegevens (N=192)	<i>Nooit</i>	10	5
	<i>Incidenteel</i>	26	14
	<i>Regelmatig</i>	28	14
	<i>Vaak</i>	25	13
	<i>Bij alle Bibob- procedures</i>	103	54

Vervolg tabel B3.3

Bevoegdheid	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Opvragen gegevens Handelsregister op naam van de onderneming (N=190)	<i>Nooit</i>	11	6
	<i>Incidenteel</i>	11	6
	<i>Regelmatig</i>	28	15
	<i>Vaak</i>	24	13
	<i>Bij alle Bibob-procedures</i>	116	61
Navragen bij LBB of in afgelopen twee jaar een advies is uitgebracht over de aanvrager (N=187)	<i>Nooit</i>	71	38
	<i>Incidenteel</i>	90	48
	<i>Regelmatig</i>	11	6
	<i>Vaak</i>	7	4
	<i>Bij alle Bibob-procedures</i>	8	4
Het RIEC toegang geven tot de Bibob-informatie t.b.v. zijn ondersteunende taken (N=190)	<i>Nooit</i>	15	8
	<i>Incidenteel</i>	87	46
	<i>Regelmatig</i>	48	25
	<i>Vaak</i>	15	8
	<i>Bij alle Bibob-procedures</i>	25	13
Gegevens delen met/ geverifieerd bij OvJ en politie in de regionale driehoek (N=188)	<i>Nooit</i>	55	29
	<i>Incidenteel</i>	112	60
	<i>Regelmatig</i>	12	6
	<i>Vaak</i>	6	3
	<i>Bij alle Bibob-procedures</i>	3	2

Bron: enquête Regioplan 2019

Tabel B3.4 Tevredenheid LBB-adviezen

	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Omvang van het advies (N=93)	<i>Zeervontevreden</i>	1	1
	<i>Ontevreden</i>	8	9
	<i>Neutraal</i>	30	32
	<i>Tevreden</i>	47	51
	<i>Zeervtevreden</i>	7	8
Onderbouwing in het advies (verifieerbaar) (N=92)	<i>Zeervontevreden</i>	0	0
	<i>Ontevreden</i>	6	7
	<i>Neutraal</i>	31	34
	<i>Tevreden</i>	42	46
	<i>Zeervtevreden</i>	13	14
Betrouwbaarheid van het advies (N=91)	<i>Zeervontevreden</i>	0	0
	<i>Ontevreden</i>	4	4
	<i>Neutraal</i>	21	23
	<i>Tevreden</i>	49	54
	<i>Zeervtevreden</i>	17	19
Bruikbaarheid van het advies (N=93)	<i>Zeervontevreden</i>	0	0
	<i>Ontevreden</i>	15	16
	<i>Neutraal</i>	24	26
	<i>Tevreden</i>	41	44
	<i>Zeervtevreden</i>	13	14
Snelheid waarmee LBB het advies verstrekke (N=92)	<i>Zeervontevreden</i>	11	12
	<i>Ontevreden</i>	26	28
	<i>Neutraal</i>	24	26
	<i>Tevreden</i>	30	33
	<i>Zeervtevreden</i>	1	1

Bron: enquête Regioplan 2019

Tabel B3.5 Belemmeringen aanvragen LBB-advies

	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Doorlooptijd bij het LBB (N=163)	<i>Wel belemmering</i>	68	42
	<i>Geen belemmering</i>	95	58
Personele capaciteit binnen eigen bestuursorgaan (N=163)	<i>Wel belemmering</i>	60	37
	<i>Geen belemmering</i>	103	63
Prijs van het LBB-advies (N=160)	<i>Wel belemmering</i>	13	8
	<i>Geen belemmering</i>	147	92
Kwaliteit van het LBB-advies (N=159)	<i>Wel belemmering</i>	21	13
	<i>Geen belemmering</i>	138	87
Kwaliteit van de procedure (N=159)	<i>Wel belemmering</i>	21	13
	<i>Geen belemmering</i>	138	87
Deskundigheid binnen eigen bestuursorgaan (N=163)	<i>Wel belemmering</i>	38	23
	<i>Geen belemmering</i>	125	77

Bron: enquête Regioplan 2019

Tabel B3.6 Relevantie ruimere mogelijkheden Bibob-beleid

	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Subsidies (N=177)	<i>Helemaal niet relevant</i>	9	5
	<i>Minder relevant</i>	32	17
	<i>Neutraal</i>	62	35
	<i>Relevant</i>	63	36
	<i>Zeer relevant</i>	11	6
Aanbestedingen (N=181)	<i>Helemaal niet relevant</i>	8	4
	<i>Minder relevant</i>	25	14
	<i>Neutraal</i>	58	32
	<i>Relevant</i>	72	40
	<i>Zeer relevant</i>	18	10
Vastgoedtransacties (N=181)	<i>Helemaal niet relevant</i>	5	3
	<i>Minder relevant</i>	11	6
	<i>Neutraal</i>	40	22
	<i>Relevant</i>	90	50
	<i>Zeer relevant</i>	35	19
Drank- en horecawet (N=180)	<i>Helemaal niet relevant</i>	8	4
	<i>Minder relevant</i>	5	3
	<i>Neutraal</i>	21	12
	<i>Relevant</i>	79	44
	<i>Zeer relevant</i>	67	37
Gemeentelijke vergunningen en onthefingen (N=181)	<i>Helemaal niet relevant</i>	9	5
	<i>Minder relevant</i>	6	3
	<i>Neutraal</i>	25	14
	<i>Relevant</i>	91	50
	<i>Zeer relevant</i>	50	28
Bouwvergunningen (omgevingsvergunningen voor het bouwen van een bouwwerk) (N=180)	<i>Helemaal niet relevant</i>	5	3
	<i>Minder relevant</i>	10	6
	<i>Neutraal</i>	32	18
	<i>Relevant</i>	94	52
	<i>Zeer relevant</i>	39	22

Vervolg tabel B3.6

	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Milieuvergunningen (omgevingsvergunningen voor het oprichten of inwerking hebben van een inrichting op grond van milieuregelgeving) (N=180)	<i>Helemaal niet relevant</i>	7	4
	<i>Minder relevant</i>	14	8
	<i>Neutraal</i>	64	36
	<i>Relevant</i>	67	37
	<i>Zeer relevant</i>	28	16
Omgevingsvergunningen beperkte milieutoets (N=181)	<i>Helemaal niet relevant</i>	7	4
	<i>Minder relevant</i>	16	9
	<i>Neutraal</i>	72	40
	<i>Relevant</i>	61	34
	<i>Zeer relevant</i>	25	14
Huisvestingswet (artikelen 8, 21, 22) (N=177)	<i>Helemaal niet relevant</i>	41	23
	<i>Minder relevant</i>	21	12
	<i>Neutraal</i>	80	45
	<i>Relevant</i>	28	16
	<i>Zeer relevant</i>	7	4
Huisvestingsvergunningen (N=178)	<i>Helemaal niet relevant</i>	42	24
	<i>Minder relevant</i>	22	12
	<i>Neutraal</i>	77	43
	<i>Relevant</i>	29	16
	<i>Zeer relevant</i>	8	5
Splitsingsvergunningen (N=179)	<i>Helemaal niet relevant</i>	43	24
	<i>Minder relevant</i>	22	12
	<i>Neutraal</i>	77	43
	<i>Relevant</i>	29	16
	<i>Zeer relevant</i>	8	5
Vergunning taxivervoer in organisatorisch verband (N=175)	<i>Helemaal niet relevant</i>	66	38
	<i>Minder relevant</i>	26	15
	<i>Neutraal</i>	63	36
	<i>Relevant</i>	16	9
	<i>Zeer relevant</i>	4	2
Andere beleidsterreinen	<i>Helemaal niet relevant</i>	20	26
	<i>Minder relevant</i>	4	5
	<i>Neutraal</i>	43	56
	<i>Relevant</i>	6	8
	<i>Zeer relevant</i>	4	5

Bron: enquête Regioplan 2019

Tabellen hoofdstuk 4

Tabel B3.7 Uitkomsten Bibob-toets per toepassingsgebied zonder LBB-advies

	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Vergunningen (N=1663)	<i>Ingetrokken aanvragen</i>	94	6
	<i>Verleend</i>	1413	85
	<i>Verleend onder voorwaarden</i>	111	6
	<i>Geweigerd</i>	45	3
Subsidies (N=75)	<i>Ingetrokken aanvragen</i>	0	0
	<i>Verleend</i>	73	97
	<i>Verleend onder voorwaarden</i>	0	0
	<i>Geweigerd</i>	2	3
Aanbestedingen (N=19)	<i>Ingetrokken aanvragen</i>	2	11
	<i>Verleend</i>	17	89
	<i>Verleend onder voorwaarden</i>	0	0
	<i>Geweigerd</i>	0	0
Vastgoedtransacties (N=21)	<i>Ingetrokken aanvragen</i>	1	5
	<i>Verleend</i>	14	67
	<i>Verleend onder voorwaarden</i>	2	9
	<i>Geweigerd</i>	4	19

Bron: enquête Regioplan 2019

Tabel B3.8 Uitkomsten Bibob-toets per toepassingsgebied na LBB-advies

	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Vergunningen (N=104)	<i>Ingetrokken aanvragen</i>	4	4
	<i>Verleend</i>	61	59
	<i>Verleend onder voorwaarden</i>	16	15
	<i>Geweigerd</i>	23	22
Subsidies (N=1)	<i>Ingetrokken aanvragen</i>	0	0
	<i>Verleend</i>	1	100
	<i>Verleend onder voorwaarden</i>	0	0
	<i>Geweigerd</i>	0	0
Aanbestedingen (N=1)	<i>Ingetrokken aanvragen</i>	0	0
	<i>Verleend</i>	1	100
	<i>Verleend onder voorwaarden</i>	0	0
	<i>Geweigerd</i>	0	0
Vastgoedtransacties (N=3)	<i>Ingetrokken aanvragen</i>	0	0
	<i>Verleend</i>	2	67
	<i>Verleend onder voorwaarden</i>	0	0
	<i>Geweigerd</i>	1	33

Bron: enquête Regioplan 2019

Tabellen hoofdstuk 5

Tabel 3.9 Randvoorwaarden voor uitvoering Wet Bibob

	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
De overleg- en samenwerkingsstructuur met ketenpartners functioneert goed (N=167)	<i>Zeer oneens</i>	1	1
	<i>Oneens</i>	8	5
	<i>Neutraal</i>	37	22
	<i>Eens</i>	95	57
	<i>Zeer eens</i>	26	16
Binnen bestuursorgaan voldoende toegestemd op uitwisselen informatie met ketenpartners (N=167)	<i>Zeer oneens</i>	0	0
	<i>Oneens</i>	15	9
	<i>Neutraal</i>	30	18
	<i>Eens</i>	94	56
	<i>Zeer eens</i>	28	17
Binnen bestuursorgaan voldoende toegestemd op omgang privacygevoelige gegevens (N=164)	<i>Zeer oneens</i>	2	1
	<i>Oneens</i>	18	11
	<i>Neutraal</i>	45	27
	<i>Eens</i>	75	46
	<i>Zeer eens</i>	24	15
Binnen bestuursorgaan voldoende financiële capaciteit voor uitvoering Wet Bibob (N=158)	<i>Zeer oneens</i>	10	6
	<i>Oneens</i>	39	25
	<i>Neutraal</i>	49	31
	<i>Eens</i>	51	32
	<i>Zeer eens</i>	9	6
Binnen bestuursorgaan voldoende personele capaciteit voor uitvoering Wet Bibob (N=163)	<i>Zeer oneens</i>	13	8
	<i>Oneens</i>	58	36
	<i>Neutraal</i>	43	26
	<i>Eens</i>	38	23
	<i>Zeer eens</i>	11	7
Binnen bestuursorgaan is verhoogde aandacht voor de integriteit van het openbaar bestuur en het voorkomen en tegengaan van facilitering van criminele activiteiten (N=170)	<i>Zeer oneens</i>	1	1
	<i>Oneens</i>	2	1
	<i>Neutraal</i>	9	5
	<i>Eens</i>	90	53
	<i>Zeer eens</i>	68	40
Binnen bestuursorgaan voldoende deskundigheid voor uitvoering Wet Bibob (N=167)	<i>Zeer oneens</i>	1	1
	<i>Oneens</i>	39	23
	<i>Neutraal</i>	35	21
	<i>Eens</i>	73	44
	<i>Zeer eens</i>	19	11
Verhouding Wet Bibob en andere wet- en regelgeving is voldoende duidelijk binnen bestuursorgaan (N=164)	<i>Zeer oneens</i>	0	0
	<i>Oneens</i>	18	11
	<i>Neutraal</i>	32	20
	<i>Eens</i>	95	58
	<i>Zeer eens</i>	19	12
De inhoud van de wetwijziging (2013) is voldoende duidelijk binnen bestuursorgaan (N=163)	<i>Zeer oneens</i>	1	1
	<i>Oneens</i>	11	7
	<i>Neutraal</i>	33	20
	<i>Eens</i>	97	60
	<i>Zeer eens</i>	21	13
Bestuursorgaan is afhankelijk van het LBB voor toepassing Wet Bibob (N=167)	<i>Zeer oneens</i>	14	8
	<i>Oneens</i>	54	32
	<i>Neutraal</i>	48	29
	<i>Eens</i>	45	27
	<i>Zeer eens</i>	6	4

Vervolg tabel 3.9

	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Binnen bestuursorgaan bestaat voldoende duidelijkheid over rol en taken LBB (N=170)	<i>Zeer oneens</i>	1	1
	<i>Oneens</i>	20	12
	<i>Neutraal</i>	24	14
	<i>Eens</i>	102	60
	<i>Zeer eens</i>	23	14
Bestuursorgaan is afhankelijk van het RIEC voor toepassing Wet Bibob (N=169)	<i>Zeer oneens</i>	18	11
	<i>Oneens</i>	64	38
	<i>Neutraal</i>	42	25
	<i>Eens</i>	37	22
	<i>Zeer eens</i>	8	5
Binnen bestuursorgaan bestaat voldoende duidelijkheid over rol en taken RIEC (N=167)	<i>Zeer oneens</i>	0	0
	<i>Oneens</i>	22	13
	<i>Neutraal</i>	25	15
	<i>Eens</i>	85	51
	<i>Zeer eens</i>	35	21

Bron: enquête Regioplan 2019

Tabel B3.10 Tevredenheid uitvoeringspraktijk

	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Binnen bestuursorgaan tevreden over samenwerking met politie en OM (N=155)	<i>Zeer oneens</i>	1	1
	<i>Oneens</i>	5	3
	<i>Neutraal</i>	27	17
	<i>Eens</i>	96	62
	<i>Zeer eens</i>	26	17
Binnen bestuursorgaan tevreden over advisering LBB (N=126)	<i>Zeer oneens</i>	2	2
	<i>Oneens</i>	9	7
	<i>Neutraal</i>	43	34
	<i>Eens</i>	56	44
	<i>Zeer eens</i>	16	13
Binnen bestuursorgaan tevreden over samenwerking in RIEC-verband (N=163)	<i>Zeer oneens</i>	1	1
	<i>Oneens</i>	4	3
	<i>Neutraal</i>	31	19
	<i>Eens</i>	90	55
	<i>Zeer eens</i>	37	23
Wet Bibob (2013) heeft voldoende prioriteit bij vastgoedtransacties (N=153)	<i>Zeer oneens</i>	14	9
	<i>Oneens</i>	36	24
	<i>Neutraal</i>	63	41
	<i>Eens</i>	29	19
	<i>Zeer eens</i>	11	7
Wet Bibob (2013) heeft voldoende prioriteit bij aanbestedingen (N=146)	<i>Zeer oneens</i>	16	11
	<i>Oneens</i>	48	33
	<i>Neutraal</i>	54	37
	<i>Eens</i>	21	14
	<i>Zeer eens</i>	7	5
Wet Bibob (2013) heeft voldoende prioriteit bij subsidieverstrekking (N=143)	<i>Zeer oneens</i>	22	15
	<i>Oneens</i>	52	36
	<i>Neutraal</i>	47	33
	<i>Eens</i>	16	12
	<i>Zeer eens</i>	5	3
Wet Bibob (2013) heeft voldoende prioriteit bij vergunningverlening (N=167)	<i>Zeer oneens</i>	2	1
	<i>Oneens</i>	24	14
	<i>Neutraal</i>	29	17
	<i>Eens</i>	86	52
	<i>Zeer eens</i>	26	16

Vervolg tabel B3.10

	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Er bestaat bestuurlijk draagvlak om met de Wet Bibob (2013) te werken binnen mijn bestuursorgaan (N=167)	<i>Zeer oneens</i>	0	0
	<i>Oneens</i>	2	1
	<i>Neutraal</i>	23	14
	<i>Eens</i>	99	59
	<i>Zeer eens</i>	43	26
Wet Bibob (2013) is overbodig, omdat instrumentarium buiten de Wet Bibob reeds voldoet (N=164)	<i>Zeer oneens</i>	40	24
	<i>Oneens</i>	98	60
	<i>Neutraal</i>	21	13
	<i>Eens</i>	5	3
	<i>Zeer eens</i>	0	0
Wet Bibob (2013) heeft meerwaarde binnen bestuursorgaan (N=165)	<i>Zeer oneens</i>	0	0
	<i>Oneens</i>	2	1
	<i>Neutraal</i>	10	6
	<i>Eens</i>	101	61
	<i>Zeer eens</i>	52	32

Bron: enquête Regioplan 2019

Tabel B3.11 Knelpunten in de uitvoering

Knelpunt	Antwoordcategorie	Aantal	Percentage
Informatiepositie eigen bestuursorgaan (N=165)	<i>Wel knelpunt</i>	76	46
	<i>Geen knelpunt</i>	89	54
Informatie-uitwisseling tussen betrokken partijen (N=165)	<i>Wel knelpunt</i>	91	55
	<i>Geen knelpunt</i>	74	45
Expertise binnen bestuursorgaan (N=164)	<i>Wel knelpunt</i>	85	52
	<i>Geen knelpunt</i>	79	48
Expertise bij betrokken partijen (N=163)	<i>Wel knelpunt</i>	46	28
	<i>Geen knelpunt</i>	117	72
Beschikbare capaciteit binnen bestuursorgaan (N=164)	<i>Wel knelpunt</i>	113	69
	<i>Geen knelpunt</i>	51	31
Beschikbare capaciteit bij betrokken partijen (N=163)	<i>Wel knelpunt</i>	88	54
	<i>Geen knelpunt</i>	75	46
Beschikbare financiële middelen (N=163)	<i>Wel knelpunt</i>	80	49
	<i>Geen knelpunt</i>	83	51

Bron: enquête Regioplan 2019

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Regioplan
Jollemanhof 18
1019 GW Amsterdam
T +31(0)20 531 53 15
www.regioplan.nl